

Bütün Dünya

ISSN 1301-7608 192297 SAYI: 2007/01 FİYATI: 3 YTL

2007
Hepimize
Kutlu Olsun

■ **ORTADOĞU ORGAN
NAKLİ DERNEĞİ
KUVEYT'TE PROF.
DR. HABERAL'A
"YAŞAMBOYU BAŞARI
ÖDÜLÜ" VERDİ**

Sayfa: 19

■ **DOĞUMUNUN 125.
YILINDA ATATÜRK,
KÖYCEĞİZ'DE 2300
YILLIK "SAHNE"DE
COŞKUyla ANILDI**

Sayfa: 42

■ **GÜRBÜZ EVREN
FRANSIZLAR'A
SORUYOR: "VAR
MIŞINIZ TARİHİNİZLE
YÜZLEŞMEYE?"**

Sayfa: 55

■ **HZ. ÖMER'DEN
BUGÜNE BİR
"DEVLET DERSİ"
"ADALET MÜLKÜN
TEMELİDİR"**

Sayfa: 79

Türk Sporunda Bir "DALYA" Daha:
"Yaşaaa Fenerbahçe"

Sağlıkta öncelikli kalite.

Türkiye'nin en önemli sağlık kuruluşlarınınca güvenilir hizmet ve kalitenin simgesi olarak kabul edilen PAG Ltd., hastane, klinik ve laboratuvarlarımızın gereksinimlerini karşılamaya devam ediyor.

PAG Ltd.; geniş bir ürün yelpazesi, güvenilir servis anlayışı, dünyanın en büyük kuruluş ve markalarıyla her an sağlık sektörümüzün yanında.

JMS (Şırınga ve İnfüzyon Pompaları)
Burnshield (Yanık İlk Yardım Ürünleri)
Cobe (Oksijenatör ve Tubing Setleri)
Custidol (Organ Muhafaza Solüsyonu)

PAG

PAG Sağlık ve Tedavi Tesisleri Ltd. Şti
11. Sokak No: 40 / 4 06490 Bahçelievler ANKARA
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43 Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

Bir Millet Uyanıyor: 14

Kuran: Attilâ İlhan

küresel kapitalizmin
girdabında türkiye

Tevfik Çavdar

b
Bilgi

Bütün Kitapçılarda...

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI
Bütün Dünya
YEREL SÜRELİ YAYIN 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Genel Koordinatör:

Gülçin Orkut

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çiğdem Ayhan

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Bahar Simeklioğlu,

Biröl Dalkılıç,

Fatma Ataman

Düzeltilme Bölümü Sorumluları:

Nükhet Alicikoğlu,

Emel Öksüz Kurt

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan),
Prof. Dr. Ahmet Mumcu, Prof. Dr. Solmaz Doğanca,
Prof. Dr. Sevil Öksüz, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay, Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz, Doç. Dr. Levent Peşkirioğlu,
Şiar Yalçın, Necmi Tanyolaç, Haluk Cansın,
İzmir Tolga, Alaettin Giray,
Ayhan Erten, Nuri Ozakyol, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Dr. Ufuk Akyol, Nuray Bartoschek,
Cahit Batum, Prof. Dr. Yüksel Bozer, Ali Naili Erdem,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,
Metin Gören, İlyas Halil, Pelin Hazar, İlker İnal,
Mehmet Muhsinoğlu, Prof. Dr. Haluk Oral,
Filiz Leloğlu Oskay, Yaşar Öztürk, Erdoğan Sakman,
Songül Saydam, Hakan Sevindik, İzlen Şen,
Cheryl Tanrıverdi, Eser Tutel, Engin Ünsal,
Orhan Velidedeoğlu, Şiar Yalçın, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sok., No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 8016 (pbx)
Faks: (0312) 234 1216

İletişim Adresi:

Manolya 3/11, D: 2, Ataşehir, 34750, İstanbul
Tel: (0216) 456 2727 (pbx)
Faks: (0216) 456 2729

Abonet:

(0212) 210 0110

Dağıtım:

Yaysat

Renk Ayrımı:

Mat Yapım

Elektronik Posta:

butundunya@butundunya.com.tr

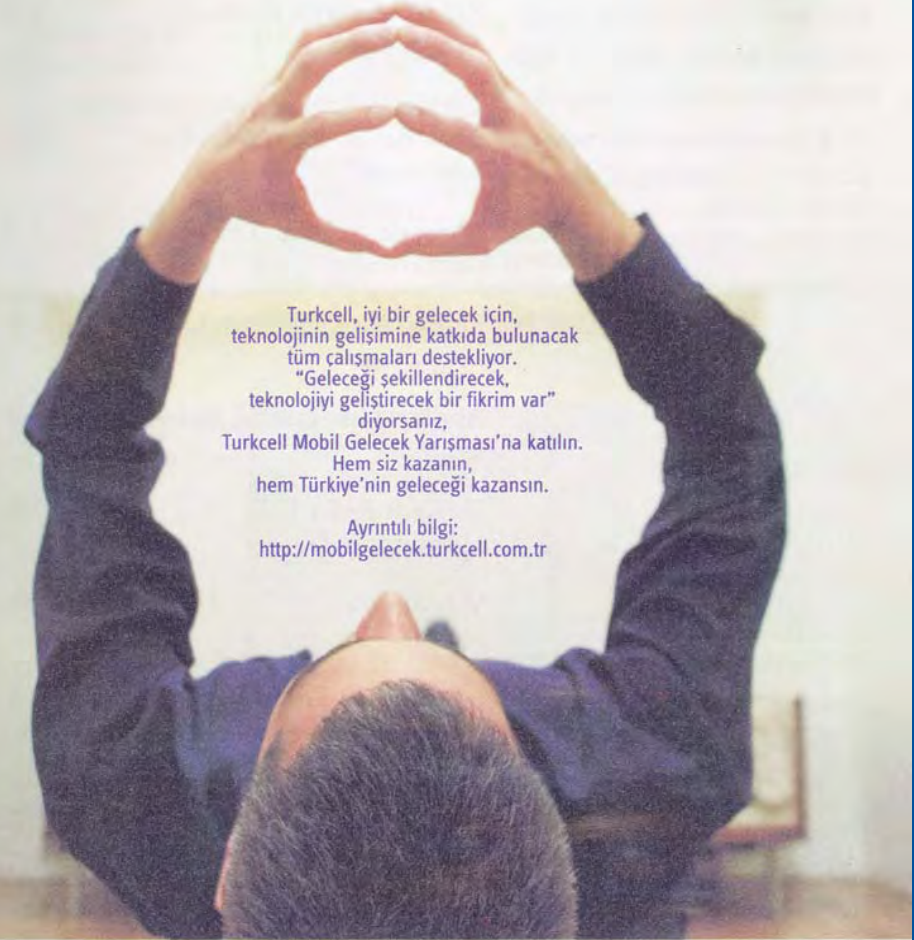
İnternet Sitesi:

www.butundunya.com.tr

Basım Tarihi:

28.12.2006

Bugün yarın için ne buldun?

Turkcell, iyi bir gelecek için,
teknolojinin gelişimine katkıda bulunacak
tüm çalışmalarını destekliyor.
"Geleceği şekillendirecek,
teknolojiyi geliştirecek bir fikrim var"
diyorsanız,
Turkcell Mobil Gelecek Yarışması'na katılın.
Hem siz kazanın,
hem Türkiye'nin geleceği kazansın.

Ayrıntılı bilgi:
<http://mobilgelecek.turkcell.com.tr>

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi kuruluşlarından I. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara
adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret
A.Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

TURKCELL
MOBİL
GELECEK
YARIŞMASI

 TURKCELL

İçindekiler

Mutlu Yeni Yüzyıllar, Fenerbahçe... METE AKYOL	7	Atatürk'ün Doğumunun 125'inci Yıldönümü 2300 Yıllık Kültür Mirasıyla Kutlandı PROF. DR. CENGİZ İŞİK	42
Yasaklanan Sözcükler ORHAN VELİDEDEOĞLU	12	Türkler'e Anadolu'nun Kapılarını Açan Bir Savaşçının Destanı KONUR ERTOP	49
Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Kuveyt'te Yaşamboyu Başarı Ödülü Verildi. ECZ. FEYYAZ ARTUKOĞLU	19	Mevlana'yı Anma Gecesi ALİ NAILİ ERDEM	53
Fenerbahçe Bu Yıl "Dalya" Diyor BAĞIŞ ERTEN	22	Fransa Tarihiyle Yüzleşecek mi? GÜRBÜZ EVREN	55
"Fenerbahçe'm Benim..." METİN GÖREN	25	Abdürrahim Tuncak Anlatıyor METE AKYOL	59
Unutulmaz Harrington Kupası DEMİR FEYİZOĞLU	27	İbrahim Refet Bele ARMAĞAN BEYDOĞAN	65
Atatürk ve... Müzik YAŞAR ÖZTÜRK	37	Valsin Kralı YÜCEL AKSOY	69
		Giz 26 Yıl Sonra Çözüldü CHERYL TANRIVERDİ	71
		2052 Yıl Önce Kutlanan İlk Yılbaşı MEHMET MUHSİNOĞLU	75
		"Adalet Mülkün Temelidir" SONGÜL SAYDAM	79
		Kırk Yıllık "Tarator" da Artık "Sos" Oldu! ESER TUTEL	83

ATATÜRK'ÜN
DOĞUMUNUN 125'İNCİ
YILDÖNÜMÜ

2300 YILLIK KÜLTÜR
MİRASIYLA KUTLANDI

Sayfa: 42

O.Henry ve... Bir Öyküsü HALUK ERDEMOL	90	Sizden Bize İlk Dersimiz Türkçe	8 17
Yakında Wimax Geliyor! HAKAN SEVİNDİK	105	Ocak SıDokuları Bir Başkadır Memleketim	82 101
Kedi Neden Sırnaşır? ERDOĞAN SAKMAN	107	Mankafa Poldi Bilginizi Denetleyin 1001 Güzel Söz	104 121 131
Bir Vardı, Bir Yoktu... NURAY BARTOSCHEK	109		
Markalarımız ALİ MURAT ERKORKMAZ	111		
Sürüden Ayrılanı Kurt Kapar (mı?) AYŞEGÜL ÖRS ZÜMRÜDAL	117		
Öyle Bir Şans ki... M. HADİ İLBAŞ	119		
Teselli NESLİHAN YAŞAR	123		
Diş Fırçası ve Macunu PELİN HAZAR	125		
Ortağı Olduğumuz Toplumun Suçuna da Ortağız DR. UFUK AKYOL	129	Anne ve Babalardan Mantık Bilmecesi Kareler ve Rakamlar Briç	144 149 150 151
"Mavi Tuna Valsi"nin Babası: Johann Strauss YÜCEL AKSOY	132	Satranç Bulmaca	154 156
Yağmur İLYAS HALİL	140	Ayın Kitapları Bir Fotoğraf Bin Sözcük	158 160

Sayfa: 132

"Mavi Tuna Valsi"nin Babası:
Johann Strauss

Mutlu Yeni Yüzyıllar, Fenerbahçe...

• Mete Akyol - *Bütün Dünya* •

Öncelikle tüm okurlarımızın “yeni” yılını, sonralıkla tüm Fenerbahçeli okurlarımızın “eski” yüzyılını kutlarız.

Bu ay başlayan yeni yıllarında tüm okurlarımıza başarılar ve mutluluk dilerken, bu ay yenisi başlayan yüzyıllarında da tüm Fenerbahçeli okurlarımıza başarılar ve mutluluk dileriz.

Bütün Dünya’nın bu sayısında “Fenerbahçe’nin 100. Yılı”nı kapak konumuz yapmamızın nedeni, yüzyılın emeği ve sorumluluğuyla Türkiye’nin yalnızca spor yaşamına değil, ulusal sorumluluğuna, toplumsal oluşumuna ve kültürel gelişimine de önemli katkılarda bulunan bu seçkin topluluğa olan yurttaş saygımız ve yurttaş teşekkür yükümlülüğümüzdür.

***

Yazarımız Gürbüz Evren’in bu sayımızda da çok önemli bir yazısını bulacaksınız. Bir rastlantı sonucu Paris’te biraraya geldiği “Feyyaz Dedesi”nin arkadaşı “Agop Amca”nın öyküsünü kaleme aldığı “Agop Amca ile Feyyaz Dede” başlıklı yazısı ve Osmanlı İmparatorluğu’nda görev yapan 218 sadrazamdan yalnızca 101’inin Türk kökenli olduğunu açıkladığı yazısı yurt içinde ve dışındaki birçok internet sitesinde alıntılanan Gürbüz Evren, Bütün Dünya’nın son iki sayısında şimdi de Türkiye’nin, yeni “akıl vericileri”ni sorgulamaktadır.

Onun, geçen ayki yazısında sorduğu “Çok mu önemli Avrupalı olmak?” sorusundan sonra bu sayımızdaki “Var mısınız tarihinizle yüzleşmeye?” sorusuyla bu kez Fransızlar’a meydan okuyuşunu da hayranlıkla okuyacaksınız.

***

Avuçlarının içindeki Bütün Dünya’ınızda birkaç sayfa sonra, yeni ve hiç de alışık olmadığımız türde bir “bilmece” bölümü bulacaksınız. Bu bölümümüzde size önce, ünü Türkiye sınırlarının ötesine taşan değerli fotoğraf sanatçımız Sıtkı Fırat’ı tanıtıyoruz, sonra da onun objektifiyle Türkiye’yi dolaşarak, görmenizi istediğimiz görüntüleriyle size “Türkiye’yi tanıtıyoruz.”

Sanatçı Sıtkı Fırat’ın, “Bir Başkadır Benim Memleketim” başlığı altında sunmaya başladığımız Türkiye fotoğraflarının yanındaki dört seçenektan birini işaretleyerek, Türkiye’yi ne denli yakından tanıdığınız konusunda kendinizi küçücük bir sınavdan da geçirmiş olacaksınız.

***

Biz, tanığı olduğumuz her güzel görüntüyü ve sahibi olduğumuz her yararlı bilgiyi sizle paylaşma isteğimizi özenle sürdürüyoruz ve uyguluyoruz.

Zaten Bütün Dünya’nın varlığının nedeni de, anlamı da, bu işlevidir. •

Bütün Kitapçılarda...

**Sizden
Bize**

Mektuplar

*Bütün Dünya, Manolya 3/11, D: 2,
Ataşehir, 34750, İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr
Faks: 0216-456 2729*

Sayın Armağan Beydoğan, derginizde büyük bir vefa örneği olarak bir süredir yer verilen “Kurtuluşun Kurmayları” köşesinde Ali Fuat Cebesoy’la ilgili küçük bir yanlışlık yapıldığı kanısındayım. Şöyle ki, Merhum Cebesoy’un Mustafa Kemal’le Beyrut Süvari Alayı’nda tanıştığı belirtilmektedir.

Oysa bildiğimiz kadıyla her ikisi de sınıf arkadaşısıdır ve okul sıralarında Mustafa Kemal hafta sonları A. F. Cebesoy’ların Kuzguncuk’taki yalısına evci çıkmakta hatta Merhum Cemal Kutay’ın naklettiğine göre, babası İsmail Fazıl Paşa, Mustafa Kemal’e oğluna verdiğiinden daha fazla harçlık vermektedir.

Belki ayrıntı olabilir; ama herşeyin mükemmeli sunan der-

gimizde bu husus da doğru olarak yer alsın istedim. Saygılarımla.

Reşit Çağın.

Yaklaşık beş yıldan beri “Bütün Dünya” dergisini düzenli olarak okumaktayım. Bu dergiyi başta ailem ve daha sonra çevremle tanıştırdım. Görmekteyim ki, herkes büyük bir ilgi ve beğeniyle okumakta. Ülkemizde, yurttaşlık bilincine erişmiş her insanın bu dergide, bilimden sanata, edebiyattan genel kültüre olmak üzere aradığı birçok şeyi bulabileceği gibi, bilmediği veya okumadığı birçok bilgiye de burada rastlaması mümkün olmaktadır. Gerek bilimsel anlamda gerekse tarihsel anlamda öğrenmek istediğim bir konuyu, uzun uzun araştırmaya gerek duymadan ve boşa

zaman harcamadan, “Bütün Dünya”da bulabilmekteyim. Bu da bana önemli bir kolaylık sağladığı gibi, aynı zamanda da haz vermektedir. İşte, bundan dolayıdır ki, “‘Bütün Dünya’ okunmalıdır” diye düşünmekteyim.

“Bütün Dünya”ya, başka bir açıdan daha baktığımızda, “Bütün Dünya” sahibi olmakla, adeta bütün bilgileri cebinize istiflemişiniz gibi gelmektedir. Bu da insana, doğru ve sağlıklı olarak öğrenmeyi, öğretmeyi, merakı, düşünmeyi, yorumu, analizi, prestiji, nitelikli olmayı, kendine güvenle bakmayı ve zamandan tasarruf etmeyi yani, farklı olmayı öğretmektedir. İşte, kısacası “Bütün Dünya”, çağdaş insanın ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgeleri, haberleri, doğru kaynaktan, öz ve orijinli olarak elde etme imkanını vermektedir.

“Bütün Dünya”, hazırlanışında, değerli katkıları bulunan üstatlar, yazılarınızda çağımızın ve ülkemizin içinden geçtiği süreçte, gerek ulusal anlamda ve gerekse dünya insanlığı adına yararlı olabilecek bilgilere daha fazla yer vermeniz dileğiyle...

Her türlü emek ve katkılarınızdan ötürü, şükranlarımı sunarım.

**Ali Soğucak,
Antalya.**

“Bütün Dünya’yı severek okuyorum. Özellikle Atatürk ve yakın mücadele arkadaşları hakkında yayımladığınız yazıları çok yararlı buluyorum. Bizi bilgilendiren, tarihimize karşı duyarlılığımızı artıran, kendimizle yüz yüze getiren yazıların hep yayımlanmasını bekliyorum. Derginizin ele

aldığı konuları kendime çok yakın buluyorum. Çalışmalarınızı yürekten destekliyorum, hepinize teşekkür ediyorum.

**Seren Dağlıoğlu,
Adana.**

Derginizi beğenerek her sayısını alıyorum. Derginizin her köşesini çok beğeniyorum; fakat Sayın Ali Murat Erkorkmaz benim favorim. Yazılarında çok samimi ve bilinçli olduğunu düşünüyorum.

İnanın sizden öğrendiğim her bilgi hafızamda saklı. Yeri geldiğinde çıkarıp inanılmaz açıklamalar yapıyorum. Tabii bu açıklamalar sizin derginizden ve özellikle de Sayın Ali Murat Erkorkmaz sayesinde oluyor. Bu dergiyi arkadaşlarımla da paylaşıyorum. Onların da vazgeçilmez dergisi oldunuz. Başarılarınızın devamını umar, saygılarımı ve sevgilerimi iletirim.

**Ebru Ünal,
Eskişehir.**

Sevgili “Bütün Dünya” yapımcıları, size “Sevgili” diye hitap etmeyi uygun gördüm. Çünkü “Bütün Dünya” sevgi dolu bir kitap. Her ay merakla bekliyor, büyük bir zevkle okuyoruz.

Kendim emekli öğretmenim ve Pamukova Atatürkçü Düşünce Derneği Yönetim Kurulu üyesiyim. Derneğimiz bu dergiyi 120 kişiye ulaştırıyor. Çalışmalarınızda başarılar diler, saygılar sunarım.

**Fatma Mesude Uysal,
Pamukova, Sakarya.**

Türkiye’nin uzak köşelerinden birisinde yaşıyor olmama karşın ne yapıp edip dergiyi elde

Ediyorum. Bir grup arkadaş zevkle okuyoruz. Bize bir nefes oluyorsunuz, umudumuzu artırıyorsunuz. Bize bu güzelliği yaşatan herkese teşekkür ediyorum.

**Özlem Horuz,
Şırnak.**

"Bütün Dünya" dergisinin ele aldığı konuları ve özellikle de kapak dizaynını çok beğeniyorum. Bunun için derginizin bir hayranı ve sıkı izleyicisi oldum. Emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

**Ebru Göle,
Muğla.**

Derginizi okudukça kendimi daha sevinçli duyumsuyorum. Yazılar hem kişisel hem de toplumsal yaşantımda bana yol gösteriyor. Olayları daha geniş açıdan değerlendirmemi sağlıyor, kendimi bir aydınlığın içinde buluyorum. "Bütün Dünya"da bulduğum bilgiler bende yeni bilgilere ulaşma isteği uyandırıyor. Böyle bir derginin her insan için çok yararlı olduğuna inanıyorum. Emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

**Ethem Sinop,
Aydın.**

Uzun zamandan beri "Bütün Dünya" dergisinin aktif ve bağımlı bir okuyucusuyum. Anlamlı bir yaşam arayışında bana yol gösterici oluyor. Teknoloji ve iletişim ne kadar gelişse de insanların içtenlik ve samimiyet arayışları bitmiyor. Derginiz içimi ay-

**Sizden
Bize**

Mektuplar

dınlatan bir ışık gibi geliyor bana. Yaşamım içerisinde karşılaştığım sorunların çözümünde sizden güç alıyorum.

**Ercan Bozüyük,
İzmir.**

Uzun yıllardır "Bütün Dünya"yı zevkle okuyorum. Her yerde bulamaya-çağımız bilgilerle dolu beğendiğim bir dergi. Verdiği kültür hizmetlerinden dolayı her zaman takdir ettiğim bir hazine. Benim olduğu kadar herkesin de çok yararlanacağı bir kaynak.

**M. Şahabettin Kalfa,
Çanakkale.**

"Bütün Dünya" dergisini iki yıldır takip ediyorum; ancak daha önce tanışmadığıma üzülüyorum. Öte yandan bu kadar güzel bir dergiyle tanışmanın bir şans olduğunu düşündükçe kendimi teselli ediyorum. Artık sizinle gönül bağı kurmuş bir okuyucuyum. Her sayınızı sabırsızlıkla bekliyorum. "Bütün Dünya" gibi bir dergiye çok gereksinimimiz vardı. Bizi bilgilendiren, merak uyandıran, eğitici bir dergi ile tanıştığım için çok mutluyum. Başarılı yayın hayatınızın devam etmesini diliyorum. Emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

**Aslı Akbaba,
Eskişehir.**

Derginizin her sayısını büyük bir merakla okuyorum. Yaşadığım yerde her zaman bulamıyorum; fakat İstanbul'a gittiğim zaman bu boşluğumu dolduruyorum.

Eğer dergiyi okuyamazsam kendimi eksik duyumsuyorum. "Bütün Dünya"yı okumak çok zevkli. Çalışmalarınızın devamını diliyorum.

**Elif Aras,
Kocaeli.**

Her sayfası ayrı bir zenginlik taşıyan, yararlı bilgiler edinmek isteyen her insana seslenen bir dergi. "Bütün Dünya"nın her sayısından ve her yazısından yararlanıyorum. Şimdiye kadar çok şey öğrendim. Bundan sonra da yararlı bilgiler bulacağıma inanıyorum. Herkesin yüreğine sağlık, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

**Ülkü Köseoğlu,
İzmir.**

Derginizi uzun yıllardan beri ailecek izliyoruz. Ailemizin her bireyi mutlaka kendine yararlı bir şeyler buluyor. "Bütün Dünya"nın güzelliğini hep beraber paylaşıyoruz. Dergi ailemizin ayrılmaz bir parçası oldu. Teşekkürler.

**Aydın Işık,
Bursa.**

Türkiye'nin en güzel ve en samimi dergisi olarak gördüğüm "Bütün Dünya"yı gençliğimden beri okuyorum. Beni bu dergiyle tanıştıran ve onu sevmemi sağlayan amcam oldu. Kendisi şimdi 84 yaşında ve "Bütün Dünya" dergisinin tutkulu bir okuyucusu. Bu dergiyle beni tanıştırmasından dolayı amcama olan sevgim tazelandi. Dergiyi ne zaman elime alsam onu saygıyla düşünüyorum. Tarihimiz hakkında verdiği bilgilerle kuşaklararası bağın güç-

lenmesine de katkı sağlıyor. Çabalarınıza çok değer veriyorum. Çalışmalarınızın aynı başarı ile devam etmesini diliyorum.

**Orhan Suat,
Lüleburgaz.**

"Bütün Dünya" dergisiyle 6 sene önce Brezilya'ya gittiğimde, bir arkadaşım aracılığıyla tanışmıştım. O zamandan beri bu güzel dergiyi takip ediyorum. Ülkeme tutkun bir insan ve tarihimize ilgi duyan bir okur olarak derginin yazılarından çok yararlanıyorum. Hem öğretici hem de değişik konularda verdiği yararlı bilgiler beni aydınlatıyor. Başarılarınızın devamını diliyorum.

**Ece Karaosmanoğlu,
Antalya.**

Ben bir öğretmenim. Mesleğimin de gereği olarak araştırmayı ve okumayı çok seviyorum. Derginizle üç yıl önce bir öğrencim aracılığıyla tanıştım. O günden bu yana her sayısını izliyorum. Daha elimdeki bitmeden bir sondaki sayısını merak ediyorum. Birbirinden güzel, anlam yüklü fıkralar "Bütün Dünya"ya ayrı bir güzellik katıyor. Bunlar beni düşünmeye yöneltiyor. Başarılarınızın devamını diliyorum, teşekkürler.

**Duygu Gürel,
Ankara.**

Herkesin okuması gereken bir dergi. Kişisel gelişim için yararlı çok güzel yazılar yayımlıyorsunuz. Kolay anlaşılır bilgilerle dolu. Tüm yazarlara ve çalışanlara başarılar dilerim.

Olcay Karamehmetoğlu,

Dönemin başbakanı Turgut Özal, 29.6.1984 tarihinde bir genelge yayımlar. Bu genelgede "Türkçemizin yapısı ve güzelliğini zedeleyecek hareketlere izin verilmemesi"; "ana dilimizin tabii seyrinde gelişmesi gerektiği" görüşü belirtilir ve "Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan resmî yazışmalarda, yayınlarda (...) Türk Dili konusunda yapılan ilmî çalışmalar sonuçlanıncaya kadar, Anayasa dilinin ölçü kabul edilmesi uygun görülmüştür" denir.

Yasaklanan Sözcükler

Sayın Necmiye Alpay, 27 Ekim 2006 tarihli Radikal gazetesinin kitap ekinde "Dil Meseleleri" köşesindeki yazısında, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk dili okutmanı Naci Turay'ın, "12 Eylül döneminde Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'na (TRT) gönderilen bir yazıyla yasaklanan sözcükleri öğrencilerinin merak etmesi nedeniyle, bu listeye ulaşmak için kendisinden yardım istediğini" belirterek listede elinin altında olmadığını dilcilere başvurduğunu, onların elinin altında da bulunmadığından ilgili dernek ve sözlükçülere yöneldiğini ama onlardan da olumlu yanıt alamadığını söylüyordu.

Sayın Alpay'a yardımcı olmak istedim ama çalışmalarımın yoğunluğu nedeniyle olanak bulamadım; bulduğum zaman da aradan epey zaman geçmişti; dizelge Sayın Alpay'a ulaştırılmış da olabilir.

Belgeliğimde konuyla ilgili yayınları tarayarak edindiğim bilgiye

göre, dönemin Başbakanı Turgut Özal, 29.6.1984 tarihinde bir genelge yayımlar. Bu genelgede "Türkçemizin yapısı ve güzelliğini zedeleyecek hareketlere izin verilmemesi"; "ana dilimizin tabii seyrinde gelişmesi gerektiği" görüşü belirtilir ve "Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan resmî yazışmalarda, yayınlarda (...) **Türk Dili konusunda yapılan ilmî çalışmalar sonuçlanıncaya kadar, Anayasa dilinin ölçü kabul edilmesi** uygun görülmüştür" denir.

Türk Dili

Orhan Velidedeoğlu

Başbakanın bu genelgesini uygulamayı görev sayan o günlerin TRT Genel Müdürü Sayın Tunca Toskay, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurulu'na bağlı Türk

Dil Kurumu'na başvurur. TDK Yönetim Kurulu üyelerinden Doç. Dr. Ahmet Bican Ercilasun ve Doç. Dr. Hamza Zülfikar'ın düzenledikleri dizelge, TRT'ye sunulur. Yasak 205 sözcükten oluşan bu dizelge TRT Yönetim Kurulu'nun "14 Şubat 1985 tarih ve 3501/255

sayılı kararı"yla kurumun bütün birimlerine, "reklamlarda bile kullanılmamak" notuyla dağıtılır." (Cumhuriyet, 26.2.1985)

27.2.1985 tarihli Cumhuriyet'te yayımlanan "**TRT'nin Yasak Sözcüklerini Emniyet de Tutukladı**" başlıklı habere göre de aynı genelge, "Emniyet Genel Müdürü S. A. Bedük'ün imzasını taşıyan 373 sayılı ve 15 Şubat 1985 tarihli yazılı emirle, telli ve telsiz yazışmalarda ve polis radyosu yayınlarında **zorlama kelimeler** kullanılmayıp karşılıklarının kullanılması uygun görülmektedir" denilerek tüm birimlere bildirilir.

Bununla da kalınmaz, il ve ilçe yöneticileri, okul müdürleri vb. yetkililer sözcük avına çıkar. Örneğin, aynı genelge o günlerin Seydişehir Kaymakamı S. Altunkaynak'ın imzasıyla, ilçedeki tüm resmi daire müdürlüklerine iletilir. (Çağdaş Türk Dili, Ocak 1989, Sayı 11)

Cem Duna'nın TRT genel müdürü olduğu dönemde bu yasaklama kaldırılır (1988) ama uygulama devam eder; çünkü Sayın Duna'nın genelgesinde değinilen **yaşayan Türkçe** ve **anayasa Türkçesi** sınırlaması yanında siyasiler de yasağa arka çıkmayı sürdürürler. Nitekim, TRT genel müdürünün ve yönetim kurulunun yasağı kaldırma genelgesine ilk tepki (Bakan) M. Keçeciler'den gelir: "Türkçe sahipsiz değildir!" (!)

Hasan Pulur, 13.4.1988 tarihli "Güneş" gazetesindeki "Olaylar ve İnsanlar" üst başlıklı köşesinde sorar: "Türkçe'nin sahipleri kendileriye, peki bizler; yani onun gibi

düşünmeyip Türkçe konuşup Türkçe yazan milyonlar?.. Bizler Türkçe'nin neyiz, yaşaması mı?.."

Yasaklanan 205 sözcük üzerinde F. Karahan ve D. König tarafından yapılan bilimsel çalışma göstermiştir ki bunların yüzde 12'si düşük düzeyde (% 0 - % 40 arası); yüzde 18'i orta düzeyde (% 40 - % 70 arası); yüzde 67'si iyi düzeyde (% 71 - % 99 arası); yüzde 14'ü en iyi düzeyde (% 100 oranında) bilinen, kullanılan sözcüklerdir. (Prof. Dr. Kâmile İmer, "Türkiye'de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi" Kül. Bak. 1998)

Kişisel incelemem sonunda da gördüm ki, yasak 205 sözcükten 3'ü, Dil Encümeni'nce düzenlenen ve 1928 yılında yayımlanan "İmlâ Lûgati"nde var: *devrim, dizge, düş*; 49 sözcük de Türk Dili Araştırma Kurulu'nca düzenlenen 1935'te yayımlanan "Türkçeden Osmanlıcaya Cep Kılavuzu"nda yer alıyor. Demek ki bu 52 sözcük, en az 70 yıldır kullanımda.

1983'ün Türk Dil Kurumu, 1985 yılında, eski kurumun "Yazım Kılavuzu"nu tersyüz edercesine bir İmlâ Kılavuzu yayımlar. Kılavuz, "Giriş" bölümündeki açıklamadan anlıyoruz ki, "TDK Bilim Kurulu'nun birkaç yıllık çalışmasından", "Bilim Kurulu alt komisyonunun özenle incelemesinden", "üst kurul AKDYYK Yönetim Kurulu'nda da değerlendirilmesinden" sonra bastırılmıştır. Bu kılavuzun 1993 yılında "gözden geçirilmiş" yeni baskısı da yapılır.

İmlâ Kılavuzu'nu hazırlayanlardan Doç. Dr. H. Zülfikar, TDK Bilim Kurulu'nun ve kılavuzu inceleme alt

komisyonunun üyesidir. Doç. Dr. A. B. Ercilasun ise kurumun yürütme kurulu üyesi olarak “kılavuzla son biçimini veren” kişilerden biri. Bu Sayın dilbilimcilerin adları, o günlerin basınında “TRT’deki yasak sözcükler dizelgesini hazırlayan” kişiler olarak geçmiştir.

“Türkçe’nin Yapı ve İşleyişine Ters Düşen Standart Türkçe Seviyesine Erişememiş Zorlama Kelimeler” denilerek yasaklanan 205 sözcükten 95’i bu kılavuzların her ikisinin de sözcük dizelgesinde yer alıyor.

Bu sözcükler uydurma ve zorlamaysa, uzun ve özenli incelemelerden geçerek basılan imlâ kılavuzlarına nasıl alındı? İmlâ kılavuzlarında yer aldıktan sonra bu sözcükler, hangi bilimsel verilere dayanılarak –hem de kılavuzu hazırlayanlarca– niçin yasaklandı?..

İşte, yasaklanan sözcükler; kullanılması uygun görülen Arapça, Farsça, Fransızca karşılıklarıyla:

(Dizelgenin sonundaki “not” genelgenin ekidir.)

• Adıl (zahir), • akçasal (malî), • andaç (yadigâr), • anı (hatıra), • anımsamak (hatırlamak), • anlık (zekâ), • anlatı (hikâye etme), • anımsamak (hatırlamak), • ayamaz (gafil), • ayamazlık (gaflet), • bağıl (izafi), • bağıntı (münasebet, nispet), • bağıt (akit), • bağlaşık (müttefik), • bağlaştırmak (ittifak etmek), • başyapıt (şaheser), • başyazman (başkatip), • belirteç (zarf), • bellek (hafıza), • benzetme (benzetme, teşbih), • betim (tasvir), • betimlemek (tasvir etmek), • betimsel (tasvirî), • biçem (üslûp), • bileşim (birleşim, terkip), • budunbilim (etnoloji), • bulunç (vicdan), • coşumculuk (romantizm), • çağcıl (modern, asrî), • çevren (ufuk),

• çevrim (devir), • değgin (dair, ait, ilişkin), • deneyim (tecrübe), • deneysel (tecrübî), • derslik (dershane, –dersane–), • devingen (hareketli, müteharrık), • devingenlik (hareketlilik, dinamizm), • devinim (hareket), • devinmek (hareket etmek), • devrim (inkılâp), • devrimci (inkılâpçı), • dışalım (ithalât), • dışlamak (yok saymak, ilgilenmemek), • dışsatım (ihracat), • dingin (sakin), • dinginlik (sükûnet), • dinlence (tatil), • dinsel (dinî), • dirimsel (hayatî), • dize (mısra), • dizge (sistem), • dizgeleştirmek (sistemleştirmek), • dizgesel (sistemli, sistematik), • doğa (tabiat), • doğacılık (tabiatçılık, naturizm), • doğal (tabiî), • doğalcı (naturalist), • doğalcılık (naturalizm), • doğallık (tabiiyet), • dokunca (zarar), • duyumsal (duyu ile ilgili, ihsasî), • duyumsamak (ihyas etmek, duymak, ima etmek), • düşlemek (hayal etmek), • düşsel (hayalî), • düşün (düşünce, fikir), • düşünsel (fikrî), • düzeltme (düzeltme, tashih), • düzeltmen (musahhîh), • eder (fiyat), • edim (fiil), • edimsel (fiilî), • eğitimsel (eğitimle ilgili, terbiyevî), • eğitsel (eğitimle ilgili, terbiyevî), • ekin (kültür), • ekinsel (kültürel), • eleştirel (tenkidî), • eleştirisel (tenkidî), • esin (ilham), • esin kaynağı (ilham kaynağı), • esinlemek (ilham almak), • eşgüdüm (işbirliği, koordinasyon), • etkin (etkili, faal, aktif), • etkinlik (etkili olma, faaliyet), • etmen (âmil), • eytişim (diyalektik), • gereksinim (ihtiyaç), • gereksinme (ihtiyaç duyma), • gereksinmek (muhtaç olmak, ihtiyaç duymak), • giz (sır), • gizem (sır, esrar), • gizemci (mistik), • gizemcilik (mistisizm), • gizil (potansiyel), • görece (izafi), • görelilik (izafi, nispi), • görelilik (izafiyet), • görsel (görmeyle ilgili), • ikircim (tereddüt), • ikircimli (tereddütlü, mütereddit), • imge (hayal, imaj), • imgesel (hayalî), • irdelemek (tetkik etmek), • istenç (irade), • işitsel (işitmeyle ilgili), • izlençe (program), • kalıt (miras), • kalıtsal (irsî), • karşın (rağmen), • kesenkes (kati olarak, kesin olarak), • kesinkes (kesin olarak), • koşaç (bildirme), • koşut (paralel), • kuram (nazariye, teori), • kuramcı (nazariyeci), • kuramsal (nazari, teorik), • kuşku (şüphe), • nedensellik (illiyet), • nicel (nicelikle ilgili), • nitel (nitelikle ilgili), • olanak (imkân), • olanaklı (mümkün), • olanaksız (imkânsız), • olası (muhtemel), • olası (ihtimalî), • olası (ihtimal), • onursal (fahri), • ödence (tazmin), • ödün (taviz), • öngörü (basiret), • örneğin (meselâ, sözgelimi), • öykü (hikâye), • öykücü (hikâyeci), • öykücülük (hikâyecilik), • öykülemek (hikâyeye etmek), • öykünce (fabl), • öykünmek (taklit etmek), • öyküsel (hikâyeye gibi), • özdekçi (maddeci), • özdekçilik (maddecilik), • özdeksel (maddî), • özellik (hassa), • özgün (orijinal), • özgür (hür, serbest), • özgürlük (hürriyet, serbestlik), • özveri (fedakârlık), • özyaşam (otobiyografi), • rastlantısal (tesadüfî), • ruhsal (ruhî, psikolojik), • sanal (mevhum), • saptamak (tespit etmek), • sesçil (fonetik), • sevecen (şefkatli, müşfik), • sevecenlik (şefkat), • sınav (imtahan), • simge (sembol, remiz, timsal), • söylem (şive, telaffuz), • söylence (efsane), • söyleşi (sohbet), • söylev (nutuk), • sözel (lafzî), • tansal (ilahî), • tarihsel (tarihî), • tasım (kıyas), • tekdüze (monoton, yeknesak), • tinsel (ruhî), • toplumbilimsel (sosyolojik), • tüm (bütün),

• tümce (cümle), • tüze (adalet, hukuk), • ulaç (zarf fiil), • ulus (millet), • ulusal (millî), • ulusallaştırmak (millileştirmek), • ulusallık (milliyet, millîlik), • ulusçu (milliyetçi), • ulusçuluk (milliyetçilik), • uluslararası (milletlerarası), • usa vurmak (muhakeme etmek), • uslamlamak (muhakemeye etmek), • ussal (aklî), • uygulamım (teknik), • uygulamıbilim (teknoloji), • varsıl (zengin), • yadsımak (inkâr etmek), • yandaş (tarafdar), • yanıt (cevap), • yapay (yapma, sunî), • yapısal (yapıyla ilgili), • yapıt (eser), • yasal (kanunî), • yaşam (hayat), • yaşamöyküsü (hayat hikâyesi, biyografi), • yazın (edebiyat), • yazman (kâtip), • yerleşke (yerleşme yeri, kampus), • yetişek (program) [Dil Derneği’nin Türkçe Sözlük’ünde “yetişek” karşılığı “yetişim, formasyon”dur. O.V.], • yinelemek (tekrar etmek), • yoğaltıcı (tüketici), • yoğaltım (tüketim), • yontu (heykel), • yontucu (heykeltıraş), • yontuculuk (heykeltıraşlık), • yönetimsel (idarî), • zorunlu (zarurî, mecburi), • zorunluluk (zaruret, mecburiyet).

Not: “Aklamak” beraat ettirmek anlamında değil, ibra etmek anlamında; “Düş” hayal anlamında değil, rüya yerine; “Tutucu” muhafazakâr anlamında değil, gerici anlamında kullanılmalıdır.

“Neden”, ya soru zarfı olarak veya bu sözle sorulan soruya cevap verme sırasında kullanılabilir. “Sebeb” yerine kullanılmamalıdır.

“Tüm”, sıfat olarak kullanılmaz, yalnız isim olarak kullanılabilir. Konunun tümünü ele alarak denilebilir. Fakat tüm insanlar, tüm mutluluklar denemez. •

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

Bütün Kitapçılarda...

İlk Dersimiz Türkçe

Şiar Yalçın

Sözcük bilginizi denetledikten sonra, doğru yanıtlar için 18'inci sayfamıza bakınız

- 1. andelib** (arapça) –
A: serçe B: bülbül
C: karga D: kırlangıç
- 2. teşne** (farsça) –
A: ateşli B: şekil
C: çeşme D: susuz
- 3. mâhî** (farsça) –
A: ay, kamer B: balık
C: deniz D: meş'ale
- 4. mâkiyan** (farsça) –
A: tavuk B: horoz
C: pencere D: ayna
- 5. kesâfet** (arapça) –
A: yoğunluk B: günah
C: çokluk D: şiddet
- 6. rakabe** (arapça) – A: esir, köle,
cariye B: faiz, nema C: rakipler
D: intifâsız mülkiyet hakkı
- 7. gubâr** (arapça) –
A: toprak B: toz
C: keskin D: gübre
- 8. kurbet** (arapça) –
A: yakınlık B: uzaklık
C: kemer D: gurbet
- 9. ceriha** (arapça) – A: almanak
B: yara C: gazete D: tefrika
- 10. fülk** (arapça) –
A: gemi B: kalabalık
C: tuz D: taş
- 11. ceste ceste** (farsça) –
A: arka arkaya B: ite ite
C: parça parça D: koşa koşa
- 12. nısf** (arapça) – A: nüfus
B: yarı C: çeyrek D: eksi
- 13. ribâ** (arapça) –
A: rubâî B: fâhiş fâiz
C: kürek kemiği D: omuz
- 14. çeşm** (farsça) – A: çeşme
B: kaş C: göz D: kirpik
- 15. harîk** (arapça) –
A: yangın B: yürüyen
C: yıldırım D: hareketli
- 16. ağırarak** (türkçe) –
A: koşu yarışında sonuncu olan
atlet B: çok yavaş yürüyen insan
C: inatçı ve tembel eşek
D: doğurmasına az kalmış
hâmile kadın.

**İlk
Dersimiz
Türkçe**

Yanıtlar

17'nci sayfamızda yer alan sözcüklerin doğru karşılıkları

1. **andelib** (arapça) – B: bülbül.
2. **teşne** (farsça) –
D: susuz, susamış, istekli,
hâhişkâr. “Sanâ niçin akar bû
teşne gönlüm / Letâfettê bir
içim sû değilsen” – Zâfî.
3. **mâhi** (farsça) –
B: balık. “O mâhîler ki derya
içredir deryâyı bilmezler” –
Hayâlî.
4. **mâkiyan** (farsça) –
A: tavuk.
5. **kesâfet** (arapça) –
A: yoğunluk. Kesâfet-i izâfiye:
özümlü ağırlık.
6. **rakabe** (arapça) – A: esir,
köle, câriye; D: bugünkü
kuru mülkiyet veya çıplak
mülkiyet kavramının
Osmanlıca karşılığı (meselâ bir
gayrimenkul sizindir, fakat
geliri başkasına aittir).
7. **gubâr** (arapça) – B: toz.
8. **kurbet** (arapça) – A: yakınlık,
arkrabâlık (kurb, karîn).
9. **ceriha** (arapça) –
B: yara
10. **fûlk** (arapça) –
A: gemi, tekne, kayık.
“Dil lengeriyle sevk ederiz
fûlk-i vâbdeti / Tûfân-ı derd,
mevc-i belâ bilmeyiz nedir” –
Yahya Kemal.
11. **ceste ceste** (farsça) –
C: parça parça, yavaş yavaş,
azar azar.
12. **nısf** (arapça) –
B: yarı, yarım, nısf.
13. **ribâ** (arapça) –
B: tefecilere ödenen ve
yasak ve haram sayılan
yüksek faiz.
14. **çeşm** (farsça) –
C: göz.
15. **harik** (arapça) –
A: yangın. Harîkzede = yangına
uğramış (kimse).
16. **ağır ayak** (türkçe) –
D: doğurmasına az kalmış
hâmile kadın.

**Prof. Dr. Mehmet Haberal'a
Kuveyt'te
Yaşamboyu Başarı Ödülü
Verildi.**

Prof. Dr. Mehmet Haberal, ödülünü kendisine Kuveyt Emiri Sheikh Sabah Al- Ahmad Al- Sabah adına veren Kuveyt Emirliği Sağlık Bakanı Sheikh Ahmad Abdallah Al-Sabah ve MESOT dönem Başkanı Prof. Dr. Mustafa Al-Mousawi ile törenden sonra...

Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Yaşamboyu Başarı Ödülü Verildi

•Ecz. Feyyaz Artukoğlu - *Bütün Dünya*•

Ortadoğu Organ Nakli Derneği'nin (MESOT) Kasım sonunda Kuveyt'te yapılan 10'uncu kongresinde Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal, "Yaşamboyu Başarı" ödülüyle (Lifetime Achievement Award) onurlandırıldı.

Dernek üyelerinin oybirliğiyle kararlaştırılan bu ödül Prof. Dr. Haberal'a, kongrede düzenlenen özel bir törenle, Kuveyt Emiri Sheikh Sabah Al- Ahmad Al- Sabah adına, Kuveyt Emirliği Sağlık Bakanı Sheikh Ahmad Abdallah Al- Sabah tarafından verildi.

Uluslararası üne sahip Kuveytli heykeltıraş Jasim Ali'nin, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın tıp alanında başından bugüne dek verdiği uğraşları ve geldiği noktayı enikonu inceledikten sonra, "Onun yaşam öyküsünün ifadesi" olarak yaptığı heykelden oluşan ödülü vermek üzere kürsüye gelen Bakan Sheikh Ahmad Abdallah Al- Sabah, Dr. Haberal'a törende ödülün beratını verdi; ödülü ise törenden sonra, ancak iki kişinin yardımıyla teslim edebildi. Çünkü, Jasim Ali'nin bir yıla yakın sürede yaptığı ve fotoğrafını bir önceki sayfamızda yayımladığımız bronz heykel, 50 cm. yüksekliğinde

MESOT LIFE TIME ACHIEVEMENT AWARD

PRESENTED TO: PROF - MEHMET HABERAL

26 NOV 2006 KUWAIT

de ve 40 kg. ağırlığındaydı.

Tören MESOT Başkanı Prof. Dr. Faissal Shaeen'in konuşmasıyla başladı. Dr. Shaeen, MESOT'un çalışmalarını özetledikten sonra Prof. Dr. Mehmet Haberal'a "Ömürboyu Başarı Ödülü"nü vermesinin, üyelerin oybirliğiyle kararlaştırıldığını açıkladı.

Kürsüye gelen Kuveyt Emirliği Sağlık Bakanı Sheikh Ahmad Abdallah Al-Sabah, MESOT'un başta Kuveyt olmak üzere tüm üye ülkelerde ve dünyada haklı olarak kazandığı ününü anlatıp, Prof. Dr. Mehmet Haberal'a bu ödülün yalnızca organ nakli konusundaki çalışma, katkı ve başarıları nedeniyle değil, aynı zamanda örnek yardımsever kişiliği ve büyük bir bi-

lim adamı olması nedeniyle de verilmiş olduğu kanaatini açıkladı.

MESOT'un yeni dönem Başkanı Prof. Dr. Mustafa Al-Mousawi ise, "Ömürboyu Başarı Ödülü"nü Prof. Dr. Mehmet Haberal'a verilme nedeninin, onun örnek oluşturan parlak özgeçmişinin okunmasından sonra daha iyi anlaşılacağını söyledi.

Başkan Prof. Dr. Mustafa Al-Mousawi, Dr. Haberal'ın özgeçmişini ayrıntılarıyla açıkladığı konuşmasından sonra ödülünü alan Prof. Dr. Haberal, yirmiyi aşkın Ortadoğu ülkesinden kongreye katılan yaklaşık bin üyeye, organ naklinin önce Türkiye'deki, sonra da Ortadoğu ülkelerindeki başlatılması ve geliştirilmesi konusunda bir sunum yaptı. •

MESOT Nedir?

Ortadoğu Organ Nakli Derneği (Middle East Society for Organ Transplantation - MESOT), Prof. Dr. Mehmet Haberal tarafından 1987'de kuruldu. 20'yi aşkın Ortadoğu ülkesinin katılımıyla bugün bölgenin güçlü bir bilimsel kuruluşu konumuna gelen MESOT, ülkeler arasındaki siyasal görüş ayrılıklarını yok

sayarak Ortadoğu halkının sağlığı için bilimsel çalışmalar yapmaktadır. Dernek tüzüğüne göre başkan, her iki yılda ayrı bir Ortadoğu ülkesinde yapılan kongrede değişik bir ülkenin üyeleri arasından seçilmektedir. MESOT, gidecek, bilimin, paranın ve silahın sunduğundan daha üstün değerlere sahip olduğuna inanan, insan aklının zengin ve büyük birikimini yine insanlık hizmetine sunmak için çalışan bir topluluk olmayı başarmıştır. •

1907-2007 Fenerbahçe Bu Yıl “Dalya” Diyor

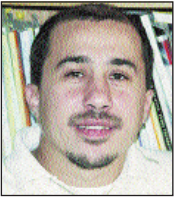
Futbol 19'uncu yüzyılın sonlarında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına girdiğinde hedefini doğru seçmiştir: İzmirli ve İstanbullu gençler... Özellikle Osmanlı başkentinin sokakları kısa

zamanda bu oyunun peşinden koşan gençlerle dolmaya başlamıştır. Hızla yaygınlaşan futbolun Anadolu yakasındaki merkezi ise Kadıköy-Moda'dır. Kuşdili'nden, Moda'dan, Kalamış'tan, Haydarpaşa'dan gelen gençler, İngilizler'den öğrendikleri bu oyunu belli ki çok sevmiştir.

1899 yılında, bugün Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadi'nin bulunduğu yer olan Papazın Çayırı'nda top koşturan Anadolu'nun ilk futbolcuları, o günlerde Türkiye'nin en büyük kulüplerinden birinin harcını attıklarının ayırında değildi belki. Oysa bugünün Fenerbahçe'sinin temeli, 1899'da kurulan ve Kadıköy'ün ilk kulübü olma onurunu taşıyan Black Stocking'dir (Siyah Çoraplar). Kulübünün istibdat yönetimi tarafından kapatılması da işe yaramaz.

Futbol sevilmeğe ve yaygınlaşmaktadır hızla. Kısa bir süre sonra Türkiye en köklü kulüplerinden bi-

Konuk Yazar

Bağış Erten

*Fenerbahçe, “Küçük” Fikret'in kaptanlığında antrenör
Lazslo Szkelly ile şeref turu atıyor... (1956-1957)*

rinin kapısı aralanır. 1907 İlkbaharında, Monarşik yönetimin yumuşamasını da fırsat bilen Ziya (Songülen), Ayetullah ve Enver Necip (Okaner) Beyler futbol tarihimize kayıt düşmekte kararlıdırlar. İşte Fenerbahçe böyle doğar. Semtiyle özdeşleşen kulüp, aynı zamanda İstanbul'un Anadolu yakasının ilk kulübüdür. II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte kuruluşu resmen tescil edilir Fenerbahçe'nin. Böylece bir ilk'e daha imza atarlar.

Bu arada Türk futbolunda da hareketlenme yıllarıdır bu yıllar. İstanbul Ligi kurulmuş ve Fenerbahçe de o ligde yeni renkleriyle birlikte yer almıştır. Sarı-beyaz olan ilk renkler artık sarı-laciverte dönüşmüş ve bugünkü haline gelmiştir.

İlk yılları hep başarılarla doludur Fenerbahçe'nin. Tarihinin en çok bu dönemiyle gurur duyar zaten “sarı-lacivertliler”. Evet, 1912 yılında namağlup şampiyon olan yine onlardır ama asıl tarih 1920'lerin sonuna doğru başlar.

İşgal takımlarına karşı onur mücadelesi verir Fenerbahçe. Her galibiyet Kurtuluş Savaşı'nı verecek olanlara bir moral olur. 1918 ile 1923 yılları arasında oynadığı 50 maçın hiçbirinde yenilmez Sarı Lacivertli takım ve tam 41 maç kazanır.

Bu misyonla yola çıkan Fenerbahçe artık kurumsallaşmaya başlamıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında da bu inançla devam ederler yoluna...

Ama her şey güllük gülistanlık değildir. 1932 yılında kulüp binasında çıkan yangın kötü sarsar kulübü. Bütün maddi ve manevi varlığı kül olmuştur Sarı Lacivertlilerin. Ama yenilgiyi kabul etmemek vardır harçlarında. Direnirler; çünkü bilirler, tarih denilen büyük anlatı en çok mücadele edenlere, var olma savaşından başarılı çıkanlara yer verir. Hemen yardım kampanyaları düzenlenir ve tekrar toparlanırlar kulüp. Bu canlanmanın ödülü de derhal gelir; bu şevkle hem şampiyonluğu hem de Fenerbahçe Stadi'nin mülkiyetini alırlar.

Taksim Stadı'nda saba kenarında maç izleyen kadınlar...

Başarılar devam ederken Türkiye'de futbol ortamı da gelişip serpilmiştir. 1959'a dek, yani Türkiye Profesyonel Birinci Ligi kuruluncaya kadar, 22 kez şampiyonluk tadar takım. Başarılarla dolu bir tarihtir bu. Ve devamı da gelecektir. Nitekim yeni dönemin ilk şampiyonu yine Fenerbahçe'dir. Can'lar, Lefter'ler dönemidir bu dönem. Başarılar arka arkaya gelir. 1975'e gelinceye dek 8 kez şampiyon olurlar. Ligin hızı ve kalitesi arttıkça Fenerbahçe'ye olan ilgi de artar. Onbinler Fenerbahçe'ye gönlünü kaptırmış, Türkiye'nin tamamına yayılan bir sevgi havuzunda bulmuştur kulüp kendi-

sini. Bu dönemde kimler gelmiş kimler geçmiş, hepsi gönüllere taht kurmuş, 100 gollük sezonlar yaşanmış, futbolun en güzeli alkışlanmıştır bugünkü adıyla Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu'nda...

Bu tarih boyunca, 15 Türkiye Birinci Ligi, 4 Türkiye, 6 Cumhurbaşkanlığı, 2 Atatürk, 8 Başbakanlık, 16 İstanbul Ligi, 6 Milli Küme, 4 İstanbul Şildi, 1 İstanbul, 3 Türkiye Futbol Şampiyonası, 1 Spor Toto, 4 Donanma, 12 TSYD Kupası gelir kulübün müzesine. Ve her sene tarih yazmak için çıkarlar yola. Hiç hedef saptırmadan, hep en iyisi için... Fenerbahçe'ye yakışır bir biçimde...•

Bu Yazının Yazarıyla Tanışın

1973 yılında doğdu. İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Daha sonra Boğaziçi Üniversitesi'nde yakın tarih mastırı yaptı. İletişim Yayınları'nda editör olarak çalıştı. (Sonra da hepsini yakıtı ve spor yazarlığına başladı). (Bu sayede) Radikal'de yazarlık, Cnntürk'te yorumculuk, Eurosport Türkiye'de yöneticilik, TFF Tam Saba dergisinde de editörlük yapıyor. •

Fenerbahçe sevgisi bu... Bir aşk hikayesi gibi... 1907'den başlayan ve 2007'ye değin uzanan yüzyıllık öykü...

“Fenerbahçe'm Benim...”

Yüz yıldır kalplerinde yaşadıkları büyük sevginin, sürekli açan tomurcuklarını koklamaya bile kıyamayan bir topluluğun, “Söyle senden başka neyim var” demesi yadırganamaz. Ve toplumsal aşkların öyküleri yazılan destansı dizelerle, sarı lacivert renklerle bezenmiş mekanlarda sevgi filmleri çekerse, arşiv raflarındaki nostaljilerin sayısı giderek artar. Bu ülkenin en büyük kulüplerinden birinde uzun metrajlı arşiv filmlerini, birinci vizyon gibi seyretmenin dayanılmaz keyfi ve sevgi parfümünün kalıcı oluşumundaki formül sihri de bir başkadır. Ve patent hakkı da sonsuza değin kendisine aittir.

Onlar “Fenerbahçe'm” diyorlar. Onlar “Biricik sevgilim” diye sürdürüyorlar sevgi ezgilerini... 1989 yılında Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından 17 ilde yapılan bir anket sonucunda “her 27 kişiden birinin” Fenerbahçeli olduğunun onayını almanın gururuyla, Şükrü Saraçoğlu Stadı'nda “Nice yüzyıllara” diyerek mutluluğu yudumluyorlar, keyifle...

Fenerbahçe sevgisi bu... Bir aşk hikayesi gibi... 1907'den başlayan ve 2007'ye değin uzanan yüzyıllık öykü... Sonsuzluğu çağırان evrende, “Futbol” denilen evrensel oyu-

nun Türkiye bölümündeki en önemli keyfi üreten fabrika sanki... Fenerbahçe... Türk futbol endüstrisinin Batı'ya açılan geniş pencerelelerinden biri... İç ve dış oyuncu alımlarıyla tavan yapan, caka satan bir kurum, kuruluş, sektör... Ortağı milyonlara ulaşan büyük bir holding... Kâr oranı sıfırı bol rakamlarla dökülen bir çağlayan gibi... Sevgi konfektillerinin yeşil alanlara akışı, gırtlakların her karşılaşma sonrasında tedavi gerektiren hastalığı... Özcesi sevinci ve hüznüyle bir şölen Fenerbahçe... Ülkeye yayılan salgın futbol hastalığının sevgi ve aşk formülü içeren bir tür harika mikrobu... Bu uğurda, mikroplanmak için uzun kuyrukların oluşturduğu ilginç bir ülke halkının takımı bu Fenerbahçe...

Sporun Dünyası

Metin Gören

İstiklal Savaşı'mızın kahramanlarından biridir o... Vatan uğruna şehit veren futbolcuların forma giydiği bir simgedir Fenerbahçe... Vatandaşımızın üzerine çöken kara bulutların yarattığı moralsizliği, istilacı güçlere karşı oyun alanlarında kazandığı başarılarla dağıtan, yüce Atatürk'ün evlatlarından oluşan ordumuza cephaneye gönderebilmek için canlarını bile hiçe sayan bir topluluğun yuvasıdır o... Kadıköy ilçesinin Kuşdili çayırından kopan, renklerini barış,

kardeşlik, dostluk içeren tonlardan seçen milyonların sevgilisi, bitmeyen sevgilerle günümüze dek şeref turları atıyorsa hakkıdır.

Işte böylesi bir Fenerbahçe'yi, Galatasaray, Beşiktaş gibi ezeli rakipleriyle ve bu ülkenin güçleri yadsınmayan öteki takımlarıyla birlikte doruklara taşımaya hedeflemeliyiz, tek yürek biçiminde...

Giderek artan tribün ve saha dışı olumsuzlukların yerini dostluklar almalıdır. Yönetim kadroları ve kulüp başkanlığı gibi önemli yerlerde oturanların sağduyuları gelecek, gelmesi olası tüm olumsuzluklara perde olmalıdır. Çünkü, yüzyıllarını kutlamış Beşiktaş ile Galatasaray'ın, yüz yılını görkemli bir biçimde kutlamaya başlayan Fenerbahçe ve yüzyıllara koşar adımlarla giden bir dolu takımımızın birlikteliği, inanmalıyız ki ülke huzuru için en büyük gereksinimdir.

Ve işte böylesi bir takıma "Fenerbahçe'm benim" diyorlar, harika bir güfteyi, mükemmel bir besteyle bütünleştirerek... Binlerce kişiden oluşan tribün koroları eşliğinde... Sarı lacivertli takıma duyulan bu olağanüstü ilgi, çalışkan bir öğrencinin sınav başarısı gibi parlak notlar yağıdırıyor iftihar karnelerine...

Fenerbahçe'nin ölümsüzlüğü, olumsuzlukların üzerini anında örtüyor, taraftar bilinciyle... Fenerbahçe toplumu tüm birimleriyle asla sınıfta kalmak istemiyor. Dünya futbol alanlarına çıkıyor, Şampiyonlar Ligi'ne katılıyor, beklediği, özlediği sonuçları alamıyor; ama yeniden deniyor, kendisini denemeye hazır bir biçime getiriyor. Sanırım, dünyadaki

tüm büyük takımların yazgı kulvarında seyrediyor Fenerbahçe de... Bir daha, bir daha, başarınca dek... Taraftarlar ise, hep "Söyle senden başka, kimim var" diyorlar, Fenerbahçe'siz kalabilmenin sanal kurgusunu yalnızlıklarıyla örtüştürerek korku tüneline itiyorlar, anlamlı... Bu takımın taraftar oluşumundaki bağımlılık literatürlere geçecek denli yüce... Fenerbahçe aşkının anlamı, sözlüklerde karşılığı olmayan sözcüklerden oluşuyor sanki...

Ve Fenerbahçe yüzüncü yılına ulaştı. Görkemli ve başarılarla dolu nice yılları geride bırakarak... Siyah beyaz bir filmin ilkel sinema aygıtına takılarak tarihini sergilemesiyle başlayan onurlu bir geçmişin kare kare renklerin dünyasına geçişini izliyoruz. Büyük bir kulübün sonsuza dek yaşadığına ömürleri yettiği süreçte tanıklık edecek milyonlarca taraftarın "Fenerbahçe'm benim" diyebilmesiyle bütünleşen gururuna bu kez biz tanıklık ediyoruz.

Biricik sevgili olabilmek, yaşamın en büyük kesitini oluşturabilmek... Gün 24 saat onu düşünmek, rüyalarını onunla süslemek ve onun sayesinde yaşamdan keyif alabilmek... Sanırım tüm bunlar hiç kimsenin, hiçbir kuruluşun ya da benzeri bir oluşumun beceri kapsamında olamamıştır...Fenerbahçe, bu güzel ülkenin, futbol aşkıyla dolu güzel insanına taraftar portresini en anlamlı bir biçimde yansıtan ender takımlarımızdan biridir...

Yüzüncü doğum yılın kutlu olsun, "Fenerbahçe'm benim..."•

MetinGoren@butundunya.com.tr

Fotoğraflar: Zeynep Uluğ Arşivi'nden alınmıştır.

Fenerbahçe takımı, İşgal Kuvvetleri karmasını yendiğinde, General Harrington'un Fenerbahçeli futbolculara elleri titreyerek vermek zorunda kaldığı, kulübün tarihinde belki de en önemli kupa (ortadaki).

Unutulmaz Harrington Kupası

•Demir Feyizoğlu - *Bütün Dünya*•

Türk halkı 1923 yılı Ekim ayının 29'uncu günü, kabına sığmayan coşku gösterileriyle, kabına sığmayan bir zaferi kutluyor, inanılmazı gerçek yapan savaşımın onurlu başarısını yaşıyordu. Türk halkı o gün, dört yıllık Kurtuluş Savaşı'nın noktaladığı zaferini kutluyordu. Bugün, cumhuriyetin kurulduğu mutlu gündü. Türk halkı o mutlu gününde, uygar bir yönetim biçiminin başlattığı, uygar bir yaşam

dönemine ilk adımını atıyordu.

Bu unutulmaz günden tam 4 ay önce Türk halkı, bu kez Haziiran ayının 29'unda, yine kabına sığmayan sevinç ve coşku gösterileriyle, yine kabına sığmayan bir gurur yaşıyor, bir gün daha "unutulmaz" sıfatıyla tarihe kazınıyordu. Çünkü halk, bugün de bir düşmanına karşı kazandığı zaferini kutluyordu. Cumhuriyetin ilanından tam dört ay önce o gün, 1923 yılı Haziran ayının 29'uncu günü,

Fenerbahçe futbol takımı, İstanbul'daki İngiliz İşgal Kuvvetleri futbol takımıyla yaptığı maçı 2-1 kazanıyor, İşgal Kuvvetleri'nin mağrur komutanı General Harrington'un elinden, komutanın kendi adına koyduğu kupayı alıyordu.

29 Haziran 1923 tarihi, Fenerbahçe'nin bir "düşman" futbol takımını yendiği günün tarihi olmasının ötesinde, işgal ettikleri ülkenin halkını küçümsemeyi deneyen bir işgalci komutana ve onun askerlerine unutulmaz bir dersin verildiği günün de tarihidir.

Bu tarih ayrıca, ülkenin dört bir yanında milliyetçilik gururuyla spor zevkini bütünleştirmiş sporseverlerin, Fenerbahçe Kulübü'nün sevgi çatısı altında toplanmaya başlamalarının da ilk günüdür. Bu mutlu günü izleyen günlerde ve aylarda doğan çocuklara, Fenerbahçeli futbolcuların adlarının verilmesi "yarışı" da, işte bu mutlu günün ülke çapında yarattığı, o kabına sığmayan sevinçle başlamaktadır.

İlk bakışta bir maçın kazanıldığı gün olmasının ötesinde hiçbir anlamı yok sanılan 29 Haziran 1923 günü kazanılan zafer gerçekte, kısa bir süre sonra alacakları son derslerinden önce, İngiliz İşgal Kuvvetleri'ne verilen ilk dersti de galiba...

Dünyanın gözbebeği İstanbul, dünyanın gözü önünde işgal edilmişti ve şimdi de, üzerindeki tüm gözlerin altında, dünyanın gözaltındaydı.

İngiliz askerlerinin halk üzerinde uygulamaya çalıştıkları baskı-

nın bir benzerini komutanları Harrington, kendi askerleri üzerinde uyguluyordu. General Harrington, İstanbul'da hemen herşeyi denetimleri altında tutmaları konusunda askerlerine sert emirler veriyor, verdiği tüm emirlerin eksiksiz yerine getirilmesini bekliyordu. Fakat General Harrington, askerlerine bir konuda söz geçiremiyordu. Ne denli sert emir verirse versin, askerlerinin Fenerbahçe'yi yenebilmelerini bir türlü sağlayamıyordu. İşgal Kuvvetleri'ne ait çeşitli birliklerin futbol takımları Fenerbahçe'yle sık sık karşılaşılıyor; fakat yaptıkları tüm maçları da kaybediyorlardı. Bu özel maçlar gerçi fazla önemli değillerdi; ama Fenerbahçe'nin her maçta İngilizler'i yenmesi, yine de General Harrington'u çileden çıkarmaya yetiyordu.

Türkler'e bu konuda kesin bir ders verilmeliydi. İstanbul'u askeri gücü altında tutan İngilizler, askeri alandaki üstünlüklerinin yanı sıra, futbolda da güçlü olduklarını kesinlikle göstermeliydiler.

Yenmeleri gereken takım da Fenerbahçe'den başkası olmamalıydı. Ayrıca, önemli bir neden daha vardı: İşgal Kuvvetleri birliklerinden birinin takımını yendiğinde, Fenerbahçe'nin çevresinde Türkler bir anda bütünleşiyorlar ve ulusal bir sevinç yaşıyorlardı. Bu da İşgal Kuvvetleri Komutanlığı tarafından hiç de hoş karşılanmıyordu.

General Harrington'un Fenerbahçe'ye karşı duyduğu öfkenin kaynağı, emrindeki birliklerin tüm takımlarını yenen Fenerbahçe'nin, her maçtan sonra Türkler'in ulusal

Fenerbahçeli futbolcular, Kurbağalıdere'deki antrenman sahasında bir yandan çalışma yapırlarken, öte yandan kulüp binasına (fotoğrafta) silah saklıyorlar ve gece karanlığında bunları Anadolu'ya gönderiyorlardı.

duygularını şahlandırmasının da ötesindeydi. Aslında General Harrington'daki Fenerbahçe öfkesinin gerçek nedeni, "Bu kulübün 'zararlı faaliyetler' içinde bulunması"ydı.

Fenerbahçe'nin o günlerdeki kulüp binası, Kalamış Köyü'ne akan Kurbağalıdere'nin kenarındaydı. Bina'nın 8-10 metre ötesinde, motorların yaşadıkları bir iskele vardı.

Kulüp binasının kayıkhanesi ise, silah ve cephaneye deposu olarak kullanılıyordu. Geceleri iskeleye gizlice yavaş motorlara bu depodan yüklenen silah ve cephaneler, Anadolu'ya kaçırılıyordu. Büyük bir gizlilik içinde yapılmasına karşın bu "zararlı faaliyet" bir süre sonra İşgal Kuvvetleri Komu-

tanlığı tarafından duyuldu. Aynı gün Fenerbahçe Kulübü'ne ise, "zararlı faaliyet" in düşman tarafından duyulduğu haberi geldi. O gün idman yapmaya gelen oyuncuların bir görevi de, antrenman alanından kaybolup, kayıkhanedeki silah ve cephaneyi gizlice evlerine götürmek ve orada saklamaktı. Gece olmadan görev tamamlanmış, "depo"daki tüm silah ve cephaneler kulüp yöneticilerinin, üyelerinin ve sporcularının evlerine kaçırılmış ve buralarda korumaya alınmışlardı.

Havanın iyice kararmasının ardından Fenerbahçe Kulübü'ne, albay düzeyindeki komutanların yönettiği bir "baskın operasyonu" yapıldı. Bu olay, Fenerbahçeliler için bir sürpriz olmadı. Fakat olayın so-

nu, İngilizler için büyük sürprizdi. Çünkü ne kayıkhanede ne de binanın öteki bölümlerinde tek silah ve cephane bulunamadı.

Baskından sonra İngilizler, olay yerinden tümüyle çekilmediler. Kulüp binasının çevresine, süngüleri takılmış silahlarıyla nöbetçi bir birlik yerleştirdiler.

İşgal altındaki İstanbul'un orta yerinde şimdi, Fenerbahçe Kulübü de işgal altına alınmıştı. Kendilerine gelen ihbarın boş çıkması bir yana, daha da önemlisi, Fenerbahçe Kulübü'nün cezalandırılmaması, Komutan Harrington'u küplere bindirmişti. Fenerbahçe'ye, kesinlikle unutamayacağı bir ders verilmeliydi. Türkler'in ulusal duygularının odağı durumuna gelen Fenerbahçe'nin, halkın gözündeki ve gönlündeki yerinden kesinlikle indirilmesi gerekiyordu. Bunu gerçekleştirmek için en etkin ve en kısa yol ise, futboldu.

Harrington, emrindeki tüm subaylarla bir toplantı yaptı ve onlara, "Fenerbahçe'nin prestijinin yok edilerek, bu kulübün halkın gözünden düşürülmesi" emrini verdi.

Toplantıda oluşan ortak görüş, "bu infaz"ın ancak futbol sahasında yapılabileceğiydi. İşgal Kuvvetleri'nin tüm birlikleri taranarak, en yetenekli futbolcular seçilecek ve kurulacak takıma, o sıralarda Malta, Cebelitarık ve Mısır'da oynayan ünlü dört İngiliz futbolcu da çağrılacaktı.

İngilizler bir futbol maçından çok sanki bir savaşa hazırlanıyorlardı. Oluşturulan İşgal Kuvvetleri takımı sürekli antrenmanlarla maça

hazırlanıyordu. Komutan Harrington da, maçın galibine vermek üzere kendi adını koyduğu, bir metre yüksekliğinde ve tümüyle gümüşten dev bir kupa yaptırdı. İngilizler'in cephesinde tüm hazırlıklar tamamlanmıştı. Şimdi sıra, Fenerbahçe'ye meydan okumaya gelmişti.

Fakat Harrington, pek acele etmedi. Bu konuda ilk kez, hazırlıkların üstünden tam birbuçuk ay geçtikten sonra bir girişimde bulundu. Haziran ayı başlarında, Beyoğlu'nun günlük yabancı gazetelerinde, aynı noktadan kaynaklanan bir haber yayımlandı. Bir davet maskesiyle örtülen fakat gerçekte açık bir meydan okumadan başka bir şey olmayan haber şöyleydi:

"Batılılar karması Türk kulüplerine meydan okuyor. Galibine başkumandanın adını taşıyan büyük bir kupa verilecektir. Bu maça Türk kulüpleri istedikleri gibi takviye alabilirler..."

Haber, Türkler arasında önce nefret uyandırdı. Bu nefret daha sonra öfkeye, bundan sonra da kafa tutmaya dönüştü.

Fenerbahçe Kulübü'nün yönetim kurulunu oluşturan Nasuhi Baydar, Galip Kulaksızoğlu ve Tefik Taşçı "bu meydan okumanın altında kalmamak" ve "Türkler arasındaki bu ağır havayı ortadan kaldırmak" için kararlarını verdiler:

"Goldstream Guards' adı verilen İşgal Kuvvetleri takımı ile maça yapmaya hazırız."

Fenerbahçe Kulübü Yönetim Kurulu'nun kararı üç gün sonra gazetelerde çeşitli dillerde yayımlandı:

"Batılılar karmasının çağrısını

İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı General Harrington, ordusuyla birlikte 2 Ekim 1923 tarihinde, İstanbul'u terk ederken, Dolmabahçe Rıhtım'ında TBMM İstanbul Kumandanı Selahattin Adil Paşa'yla...

Fenerbahçe Kulübü, yalnız kendi kadrosu ile oynamak üzere ve kolsuz olarak kabul etti."

Fenerbahçe'nin üç kişilik yönetim kurulu, gazetelerde yer alan ilanlar ve haberlerle yetinmedi. İngilizce olarak kaleme alınan bir mektubu İşgal Kuvvetleri Komutanı'na gönderdi. Bu mektup şöyleydi:

"İstanbul ve Havalisi Müttefik İşgal Kuvvetleri Spor Amirliği Cânib-i Âli'lerine, Harbiye, İstanbul.

Fenerbahçe Spor Kulübü, bütün kulüplere açık çağrınızı öğrenmiş bulunmaktadır. Kulübümüz, arzu buyurulan futbol maçını, yine arzu buyurulacak sahada yalnız kendi kadrosu ile oynamaya hazır olduğunu ve cevabınızı beklediği-

ni cânib-i âlilerine bildirmekten onur duyarlar."

Artık ok yaydan çıkmıştı. Fenerbahçe Spor Kulübü, İşgal Kuvvetleri'nin bu meydan okumasına tek başına karşı koyacaktı. Bu, ancak o günleri yaşayanların tam anlamıyla anlayabilecekleri bir sorumluluk duygusuyla gerçekleştirilen bir hareketti. Bunun yanısıra belki de bir anlamda, bir "cephe görevi"ydi. Gerçi, kulüp binasının bir bölümünü cephane deposu yaparak, buradan Anadolu'ya gizlice silah gönderen yöneticilerin, üyelerin ve futbolcuların kulübü Fenerbahçe, bu ulusal göreviyle, zaten cephenin tam ortasındaydı.

Silahlar, karşılıklı olarak çekilmişti. Fenerbahçe, İngilizler'le "sa-

vaşa girmeyi” kabul etmişti. Bu yolun dönüşü yoktu.

Anadolu'ya silah gönderdiği bilinen; fakat delil olmadığı için, bu suçu “kanıtlanamayan” Fenerbahçe'ye hak ettiği dersi sahada verecek onu, halkın gözünden düşürmeyi amaçlayan İngiliz İşgal Kuvvetleri'yle, yıllardır çektiği yönetici buhranı sonucu işgal edilmiş bir ülkenin, öyle bir duruma hiçbir zaman layık olmayan ulusunun, onurunu kurtarmayı görev edinen Fenerbahçe Kulübü arasında savaş başlıyordu.

Cebelitarık, Malta ve Mısır'daki ünlü İngiliz futbolcular İstanbul'a gelmişler ve “Goldstream Guards” adlı İşgal Kuvvetleri takımında, birer “doping” malzemesi olarak yerlerini almışlardı. Maçın oynanacağı tarih de açıklanmıştı: 29 Haziran 1923. Bir adı da “Topçu Kışlası Meydanı” olan Taksim'de, bugünkü Taksim Gezi Parkı'nın bulunduğu yerdeki Taksim Stadı, o sabahın erken saatlerinde dolmaya başlamıştı. Fesli, şapkalı ve üniformalı binlerce seyirci akın akın stada geliyordu. Stadın demir parmaklıklı kapısından birbirlerinin üzerlerinden atlayarak ya da birbirlerini ezmekte olduklarına aldırmayarak geçmeye çalışan seyirciler arasında, ekose etekli İskoçlar'dan, geniş türbanlı Hindular'a, sarışın delikanlılardan, belleri keskin satırlı, kuzgun Güney Afrikalıları'na ve Avusturyalı yerlilerine değin tüm “İngilizler” vardı.

Sahanın kenarına dizilmiş yüzlerce iskemlede ise başta Komutan Harrington olmak üzere, İşgal

Kuvvetleri'nin tüm general ve amiralleriyle, rengarenk üniformalar içinde çeşitli rütbedeki subaylar, eşleri ve çocukları oturuyorlardı. General Harrington tarafından bu maçı izlemesi için özel olarak davet edilen ve “Ironduck” adlı İngiliz zırhlısıyla özel olarak gelen Malta Valisi Lord Plummer ise, sözde evsahibi General Harrington'un yanında yerini almıştı. Sahaya giremeyenler ise, topçu kışlasının damında ve pencerelerinde kaptıkları yerlerde maçın başlamasını bekliyorlardı.

“Goldstream Guards” takımının Fenerbahçe'ye vereceği dersi görmek için sabırsızlanan İşgal Kuvvetleri erleriyse, maç öncesi şımarıklıklarına “Karnaval” adı vermişler, çılgınlıklarını eğlence sanmaya başlamışlardı. İşgal altındaki İstanbul'un hüzünlü halkı, dört kolla kukaklayabilmek için bir galibiyetin umuduyla sessiz sedasız duruyordu.

Maç saati geldiğinde üç ünlü futbolcuyla güçlendirilmiş “Goldstream Guards” takımı kulakları sağır eden bir coşku altında sahaya çıktı. Taksim Stadı sanki yerinde duramıyor, olduğu yerde sallanıyordu.

Fenerbahçe sahaya çıktığındaysa İstanbul'un hüznü, İstanbullular'ın alkışlarında bile görülüyordu. Cılız, çekingen ve kısık sesli alkışlardı bunlar... Fenerbahçe o gün Türk ulusunu temsil etmekten başka bir de Türk futbolunun özel bir başarısını taşıyordu. Fenerbahçe o yıl, hiç yenilmeden, hatta hiç gol yemedi ve tam 53 gol atarak, İstanbul şampiyonu olmuştu.

Fenerbahçe Kulübü, Harrington Kupası'na katılarak bir anlamda cepbeye çıkıyordu. Fakat bu Fenerbahçeliler'in ilk cepbe görevi değildi. Kulüp binasında saklanan silahlar Kurbağalıdere'den Marmara'ya oradan da Anadolu'ya kaçırılırdı.

Sahada yer alan takım bu başarıyı sağlayan oyuncularından oluşuyordu. Şampiyon Fenerbahçe'nin kadrosu şöyleydi: Şekip Kulaksızoğlu, Hasan Kamil Sporel, Cafer Çağatay, Kadri Tulga, İsmet Uluğ, Fahir Yeniçay, Sabih Arca, Alaeddin Baydar, Zeki Rıza Sporel, Beleş Ömer Tanyeli ve Bedri Gürsoy.

Maç başladığında İşgal Kuvvetleri oyuncularının sert oynamaları dikkat çekti. Dikkat çeken başka bir noktaysa hakemin bu sertlikle göz yummasıydı. Türk seyirciler maçı sessizce izliyorlar, Fenerbahçeli futbolcular ise, üzerlerindeki gerginliklerini bir türlü atamıyorlardı. İlk önemli tehlike, Fenerbahçe kalesinde yaşandı. İngilizler'in bir şutu direktan döndü. Tehlike-

den birkaç dakika sonra, İngilizler'in bekledikleri, Türkler'in ise korktukları an geldi. Malta'dan getirilen ünlü futbolcu, “Chelsea” takımının soluç oyuncusu, maçın ilk golünü attı. Onun onbeş metreden çektiği sert şut, kaleci Şekip Kulaksızoğlu'nun topa karşı koymasına olanak bırakmamıştı.

Bu golden sonra İngiliz seyirciler, Taksim Stadı'nı bayram yerine çevirdiler. Sevinç gösterileri durmuyor, giderek daha da artıyordu. Yedikleri golden sonra Fenerbahçe takımında moral bozukluğu görülmedi; tersine, bu gol tüm oyuncularında kamçı etkisi yaptı. Üstelik, İngiliz seyirciler saha dışında coştukça, Fenerbahçe takımı da saha içinde coştı. Fakat ilk yarı sona erene dek bu coşkunun meyvesi

alınamadı. Bu yarı, Fenerbahçe'nin 1-0 aleyhinde bitmişti.

İkinci yarı başladığında, sahada sanki bambaşka bir Fenerbahçe vardı. Oyuncuların ilk yarıda üzerlerinden atamadıkları gerginlikleri bu yarıda yok olmuş, sahaya gerginlikten uzak, rahat bir oyun oynayan Fenerbahçe gelmiş-

nerbahçeli oyuncular sevinç içinde birbirlerine sarılırlarken, saha dışında o dakikaya değin seslerini çıkaramayan Türkler ise, sevinç haykırılarıyla yerlerinden fırlamışlar, gözyaşları içinde birbirlerini kucaklayarak öpüyorlar, coşkularını paylaşıyorlardı.

Şimdi sesleri duyulmayan kesim, İngiliz seyircilerdi. Sayı bakımından İngilizler'den çok az olmalarına karşın Türk seyircilerin sevgi gösterileri ve coşkusu, stadın dışına taşıyor, tüm Taksim Alanı'na yayılıyordu:

"Gooooo..."

İşte bu coşku ve sevinç sürerken 74'üncü dakikada, santrhaf İsmet Uluğ topu büyük bir ustalıkla Zeki Rıza Sporel'e uzattı. Sporel, cetvelle çizilmişcesine ayağına kadar uzatılan bu pası değerlendirmekte gecikmedi ve yine iki İngiliz futbolcunun kendisini sıkıştırmasına ve engellemeye çalışmasına karşın, yine "bomba" gibi bir şutla topu ikinci kez İngilizler'in kalesine gönderdi. Fenerbahçe, güçlendirilmiş İngiliz İşgal Kuvvetleri karşısında şimdi, 2-1 öne geçmişti.

Sahada İngiliz futbolcuları, saha dışında ise İngiliz seyirciler donmuş, kalmışlardı. Onlardan "boşalan" yerleri Türkler dolduruyordu. Sahada oyunu Fenerbahçe oynuyor saha dışında, seyirciler arasından ise yalnızca Türkler'in sesleri duyuluyordu. Maç bu sonuçla bittiğinde, sahayı çevreleyen tel örgüler yıkılmış daha son-

Harrington Kupası'nda Zeki Rıza Sporel, Fenerbahçe'nin galibiyet gölümünü atıyor.

tu. Bu rahatlık 15 dakika sonra ilk meyvesini verdi. Zeki Rıza Sporel, iki İngiliz futbolcusunun arasından ustalıkla sıyrıldı ve "bomba" sözcüğüyle nitelendirilebilecek sertlikte bir şutla topu, İngilizler'in kalesine gönderdi. Sahada tüm Fe-

Türkler'in ulusal duygularının odağı olan Fenerbahçe, İşgal Kuvvetleri takımlarının hepsini yenmiş ve sonunda da İngiliz karmasını alt ederek cumhuriyetin ilanından önceki en son ve belki de en gurur verici zaferi yaşatmıştı Türk halkına...

ra da stat dışındaki seyirciler sahayı doldurarak, Fenerbahçeli futbolcularla bütünleşmişlerdi. Türkler, Fenerbahçeli futbolcuları kucaklıyorlar, öpüyorlar, omuzlara kaldırıyorlar; sevinçlerini, coşkularını, hatta gururlarını onlarla paylaşıyorlardı.

Maç bitmişti ama maçın sonuna konulması gereken bir nokta kalmıştı. Maçın galibine General Harrington Kupası verilecekti.

Türkler ve İngilizler arasındaki "çekişme", bu kupanın sahibine teslim edilmesinden sonra noktalanmış olacaktı.

Beklenen bu an da geldi. İşgal Kuvvetleri Komutanı Harrington, kendi adını verdiği gümüş işlemeli bir metre yüksekliğindeki kupayı, kendi takımını yenen Fenerbahçe'ye, kendi elleriyle verdi. Fenerbahçeli futbolcular, kupayı verirken

İngiliz komutanın ellerinin titrediğine dikkat ettiklerini söylüyorlardı.

Adına "maç" denilen İngiliz çekişmesi statta bitmişti; ama giderek büyüyen bir halk topluluğu tarafından, giderek artan bir sevinç ve coşkuyla, stat dışında sürdürülüyordu. Sevinçli ve coşkulu Türkler, sahada omuzlarına aldıkları Fenerbahçeli oyuncuları yere hiç indirmiyorlar, stattan omuzlarında çıkardıkları bu "ulusal kahramanları"nı, Taksim Alanı'ndan başlayarak İstanbul caddelerinde bir bayrak gibi taşıyorlardı.

Türk halkı bu mutlu 29 Haziran 1923 tarihinden tam dört ay sonra, yine aynı gün, ayın 29'unda başka büyük ve görkemli bir zaferin mutluluğunu daha yaşayacaktı.

29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyeti'ne kavuşacak olan Türk halkı, bu en mutlu gününün provasını dört ay öncesinden şimdi yapıyordu sanki. •

Ernest
HEMINGWAY

Çanlar Kimin İçin Çalışıyor
Bütün Eserleri 2

Ataol BEHRAMOĞLU'nun önsözüyle.

b
Bilgi

100
Temel Eser

Bütün Kitapçılarda...

Atatürk, müziğin yalnızca ulusal bilincin ve bireysel duyguların gelişmesine değil, "Yurtta barış, dünyada barış" özleminin gerçekleşmesine hizmet eden evrensel bir dil olduğunu söylüyordu. Bunun için Türk ulusunun müzik geleneğinin ve birikiminin Batı'nın çağdaş müzik ölçüleriyle geliştirilmesi için gerekli adımları atmıştı.

Atatürk ve... Müzik

Zübeyde Hanım, eşi öldükten sonra çocuklarıyla birlikte kardeşinin kahya olarak çalıştığı çiftliğe yerleşmişti. Çocuklarının güvende olduğunu ve doğayla iç içe yaşadığını görmek ona acılarını unutturuyordu.

Oğlu Mustafa'yı bir gün, elinde bir sopa, çekiç, testere ve çivilerle uğraşırken gördü. Akşam doğru kızı Makbule'den, kardeşinin yanına gidip, onun neyle uğraştığını anlamasını istedi. Makbule, Mustafa'nın yanına geldiğinde; onun ne yaptığını gördü; ama bu gördüğünden hiçbir şey anlamadı.

"Nedir bu yaptığın şey, Mustafa?" dedi.

Mustafa'nın gözleri heyecanla parlıyordu.

"Bir tambur yapıyorum, abla" dedi. "Neredeyse bitti; ama yalnızca telleri eksik."

Akşam olup aile biraraya toplandığında telsiz tambur, herkesin ilgi odağı olmuştu. Dayısı, Mustafa'nın yaptığı tamburu dikkatle inceledi. Yeğenin el becerisinden hoşnut kalmıştı. Onun bu uğraşısına kendi de bir katkıda bulunmak istedi:

"Telleri de benden" dedi. "Hafta sonu Selanik'e inecem; sana tel getiririm, sonra da sen çalarsın, biz dinleriz."

Dayısı hafta sonu verdiği sözü tuttu, tambur tellerini getirdi. Mustafa

büyük bir heyecanla ve özenle telleri taktı, tamburunu tamamladı.

"Şimdi sıra bunu çalıp, bize bir türkü söylemene geldi" diye tutturdu çevresindekiler.

**Yakın
Tarihimiz**

**Yaşar
Öztürk**

Mustafa elinde tuttuğu tamburu onlara doğru uzattı ve kararını bildirdi:

“Ben bu tamburu türkü söylemek, sizleri eğlendirmek için yapmadım” dedi. “Babamın dilinden düşmeyen, yurdunu savunmaya giderken söylediği Osman Paşa Marşı'nı çalmak için yaptım ben bunu...”

Çocukluğundan buyana Mustafa'nın yaşamında müziğin her zaman vazgeçilmez bir yeri vardı. İlerideki yıllarda “Yaşamda müzik gerekli midir?” sorusuna verdiği şu yanıtı da, yaşamında müziğe verdiği değeri en kısa ve öz biçimde açıklıyordu:

“Yaşamda müzik gerekli değildir; çünkü yaşamın kendi bir müziktir” diyordu. “Müziksiz bir yaşam, zaten var olmayan bir yaşam demektir. Müzik, yaşamın neşe, ruh ve sevinçten oluşan bölümünün adıdır.”

Mustafa Kemal, kendi yaşamının müziğini her zaman canlı tutmaya özen göstermesi yanı sıra aynı özeni, ulusun yapısında da göstermiştir.

Müziği, devrimler zincirinin halkalarından biri yaparak, ulusun bireylerinin özgür ve çağdaş bir biçimde yetiştirilmesinde müziğe önemli bir yer vermiştir.

Onun hedeflerinden biri de “Müzik Devrimi”ydi. Almanya'nın “Vossische Zeitung” gazetesi muhabirinin, “Müzik Devrimi” konusunda kendisine sorusunu şöyle yanıtlamıştı:

“Montesquieu'nün ‘Bir ulusun müzik konusundaki eğilimine

önem verilmezse o ulusu ilerletmek olanaksızdır’ sözünü okudum, onaylarım” demişti. “O nedenle müzik konusuna pek çok özen gösterdiğimi görüyorsunuz...”

Onun bu yanıtı üzerine gazetecinin, “Biz Batılılar’a göre, Doğu'nun anlayamadığımız bir sanatı varsa o da müziğidir” demesine ise Mustafa Kemal şöyle karşılık vermişti:

“Bunlar hep Bizans'tan kalma şeylerdir” demişti. “Bizim gerçek müziğimiz Anadolu halkından dinlenebilir.”

Gazeteci, Atatürk'ün bu sorunu nasıl çözmek istediğini öğrenmek istedi:

“Peki, bunların işlenmesi, geliştirilmesi yoluyla ilerleme sağlanması olanaksız mıdır?” diye sordu.

Atatürk bu soruya başka bir soruyla yanıt verdi:

“Batı müziği bugünkü durumuna gelinceye değin ne kadar zaman geçti?”

Gazeteci, “Yaklaşık olarak dört yüzyıl kadar” diyerek yanıt verdi.

Atatürk kaldığı yerden sürdürdü sözlerini:

“Bizim bu denli uzun süre bekleyecek durumumuz yoktur” dedi. “Bu nedenle Batı müziğini alıyoruz, onun birikimlerinden yararlanıyoruz, bunu siz de görüyorsunuz...”

Çumhuriyetin kurulmasından sonra Türkiye'yi çağdaş bir ülke yapmak için gereken dönüşümler günü geldikçe birer birer gerçekleştiriliyordu. Atatürk sıranın müziğe de geleceğini, bu sorunu da çözmek için harekete geçmek gerektiğini biliyordu. Kaybedecek zaman yoktu. TBMM'deki bir konuşma-

Şehir Tiyatrosu sanatçıları, Atatürk'ün ölüm gününde en büyük çelengi yaptırarak O'na olan şükran duygularını belirttiler.

sında bir gün bunu açık bir dille milletvekillerine de anlattı:

“Arkadaşlar, güzel sanatların her alanında, ulus gençliğinin ne yönde ilerletilmesini istediğinizi bilirim” dedi. “Ancak bu konuda en çabuk ve en önde götürülmesi gerekli olan Türk müziğidir. Bir ulusun yeniliğe açık olmasının, bu konuda ne kadar yetkin olduğunun ölçüsü müzikteki değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Ulusal, ince duyguları ve düşünceleri anlatan yüksek deyişleri toplamak onları bir an önce müziğin genel kurallarına ve gelmiş olduğu son aşamaya göre işlemek gerekir. Ancak bu yoldan Türk müziği yükseltilir, evrensel müzik içinde yeri alabilir.”

Atatürk, müziğin bir ulusun yalnızca duygularını, ince düşüncesini, anılarını yansıtan güç değil, “Yurtta barış, dünyada barış”

özleminin gerçekleşmesinde, ulusları birbirine yaklaştıran ve kaynaştıran evrensel bir dil olduğunu da biliyordu. Her fırsatta bu gerçeğe dikkat çekiyordu. Örneğin, İstanbul'da yapılan Balkan Festivali sırasında bunun altını bir kez daha çizmişti:

“Siz Balkanlı kardeşlerim, ülkeme, onu kendi evleri gibi bilerek gelmiş olmanızdan çok mutluyum.

Ben Türk çocuğu, siz Balkanlıları seviyorum. Siz de beni seviyorsunuz değil mi? Ben, işte kollarımı açıyorum size. Siz de bana göğsünüzü açık bulundurunuz. Biz biriz. Bunu önce bu temiz davranışımızla birbirimize, sonra tüm dünyaya göstereyim. Bayanlar, baylar, dans ediyorsunuz, müzik dinliyorsunuz. Ben bu konuda sadece dikkatinizi insanlığın bu büyük gerçeğine çek-

istiyorum. Hareket ve etkinlik, işte bu iki şey insanlığın uygarlık yaşamında çok büyük etkindir.

Dans ve müziğin başta geldiği yadsınamaz. Dans ve bunu harekete geçiren müzik, işte bunlar uygar insanlığın en büyük damgası..."

Atatürk müziğe önem verdiği denli sanatçılara da hak ettikleri değeri veren biriydi. Sık sık konuk ettiği sanatçıları onurlandırır. Bu konunun tanıklarından üstat Münir Nureddin Selçuk bu konuda şunları söylemişti:

"Büyüklüğüne sınır olmayan Atatürk'e ilişkin anılarım çoktur. Ancak bunlar arasında bir sanatçı olarak beni son derece duygulandıran ve ömrüm boyunca asla unutamayacağım anı şudur:

"Sık sık yazılan musiki toplantılarından birindeydi. Atatürk alışla geldiği gibi sevdiği şarkıları söyleterek zevkle dinlerken, belki de konukların bazılarının ilgisiz gibi görünüşlerine dikkat çekerek musiki tarihimize altın harflerle yazılması gereken şu sözleri söyledi: "Beyler, içinizden herhangi biriniz günün birinde ya sevki tesadüf ya da hakiki liyakatla yüksek aşamalara varıp milletvekili, müsteşar, başbakan, hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz. Fakat sanatçı olamazsınız."

Ünlü biyografi yazarı Alman Emil Ludwig, 1934 yılında Atatürk'ün yaşamını yazmak için Ankara'ya gelmişti. O günlerde çok ünlü bir piyanist, bir virtüöz olan Polonya Cumhurbaşkanı Ignas Jan Paderavsky'nin yaşamını da yazıyordu. Atatürk kendisini kabul ettiğinde, önce bedensel

özelliklerini uzun uzun incelemesi Genel Sekreter Hikmet Bayur'un dikkatini çekmişti. Atatürk'ün geçmişi üzerine bilgiler edindikten sonra Hikmet Bayur'a Atatürk'ün musiki ve özellikle keman, piyanoyla ilgisinin olup olmadığını sordu. Bayur'un bu soru üzerine şaşkınlığını görünce de, "Açıklayayım" dedi. "Atatürk'ün parmakları daha çok bu müzik aletleriyle ilgisi olanların açık özelliklerini taşıyor. Örneğin Paderavsky'ninki böyledir. Sizden rica edeceğim. Bana bir elinin parmaklarını bir kağıda çizer, verir misiniz?"

Atatürk, Alman yazarın bu isteği karşısında hafifçe gülümsedi. Her zamanki gibi nazik evsahibi tutumu ile E. Ludwig'in bu isteğini yerine getirdi; fakat tarihçinin yanlış bir yargıda bulunmaması için şu açıklamayı yaptı:

"Bana, ailemde zafer kazanmış büyük kumandanlar olup olmadığını sormuştunuz. Size 'Yoktur' yanıtını vermiştim. Şimdi 'Ömrü savaş meydanlarında geçmiş bir askerde bu parmaklar nasıl olur?' diye yadırgadığınızı seziyor gibiyim.

"Size kestirmeden bir açıklama yapacağım. Eğer, bende bazı olağanüstülükler görüyor ve buluyorsanız bunları sadece ve yalnız Türk olmama, Türklüğüme bağlayınız. Bu ülkenin bütün insanları temelde benzer yapı içindedir. Hatta kusurlarımızda bile... Biz bu aynı kaynağın kök sağlamlığı ile milliyet ve devlet yapısını korumuş sayılı uluslardanız. Sadece ben değil, tarihte bu büyük ulusa

kendi alanlarında hizmet edebilmiş kim varsa, hepsinin ilham kaynağı aynıdır."

Atatürk, "Müzik Devrimi"ni gerçekleştirmek için Türk Rönesansı'nın yollarını açtı, müzik kurumlarının temelini attı. Yok olmanın eşliğinde ki müziğin kayıt altına alınmasını, derleme çalışmalarını başlattı. Yetenekli çocukların elinden tutulmasını sağladı. "Şark Bülbülü" dediği Celal Güzelses'ten yöre türkülerini, çocukluğunda dinlediği yakıcı Rumeli türkülerini, Klasik Batı müziğini ve seçkin opera parçalarını büyük bir zevkle dinlerdi.

Atatürk pek çok konuda başka adlar altında düşüncelerini yazdı. Ölümünün birinci yıldönümünde 10 Kasım 1939 günü "Ulus" gazetesinde Kemal Ünal adıyla yayınlanan yazı onun müzik konusundaki vasiyetiydi:

"Eski müziği, Batı müziğine üstün çıkarmak için çalışanlar bir küçük gerçeği ayırt edemez görünüyorlar. Bu gerçeği kısaca dile getirmek gerekirse, diyebiliriz ki bütün bu canlandırma işinde ele alınan müzik parçaları Türkler'in herhangi bir ayinde, şenlikte bü-

tün maddi ve duygusal yeteneklerini yüksek derecede kullanarak oynamalarına yarayan nağmelerdir. Bu türden olan müziği bugünün dans parçaları gibi saymakta hata yoktur. Ancak bugünkü Türk kafası müziği düşündüğü zaman yüksek duygularımızı, yaşam deneyimlerimizi ve anılarımızı dile getiren bir müzik istiyoruz. Bugünkü Türkler, müzikten diğer yüksek ve duyarlı toplumların beklediği hizmeti bekliyor. İşte bu bakımdan klasik Osmanlı müziğini canlandırmaya çalışanların çok dikkatli bulunmaları gerekir. Biz, bir Türk bestesini dinlediğimiz zaman ondan geçmişin öyküsünü kalbimize giren oklar gibi duymak isteriz. Acı olsun, tatlı olsun biz bir beste dinlerken ve farkında olmaksızın duygularımızın incelendiğini duymak isteriz. Bütün bunlardan başka musikiden beklediğimiz maddi, düşünsel ve duygusal uyanıklık ve çevikliğinin desteği olduğuna kuşku yoktur. Yeni şairlerimizden, yazarlarımızdan, müzik bilginlerimizden ve özellikle ses sanatçılarımızdan istediğimiz ve aradığımız budur."•

YasarOzturk@butundunya.com.tr

Yaşı ortanın üstüne gelmesine karşın evlenmemek için direnen bir erkek, evlenmeye karar veren arkadaşını içtenlikle kutladı:

"Sonunda içimizden biri rahata kavuşacak" dedi. "Az mı çekiyoruz ev işlerinden..."

Ve arkadaşına imrendiğini belirten bir ifadeyle ev işlerinden yakınmasını sürdürdü:

"Yatağı düzelt, bulaşıkları yıka, altı ay sonra da tüm bunları baştan yap..."•

Gönderi: Manuel Bilos

Köyceğiz, Dalyan: Dalyan Çayı (Calbis) kenarındaki Kaunos Kaya Mezarları ve 2300 yıl sonra günışığına çıkartılan döner sahne - "periaktos" döşemi (küçük fotoğraf)

Köyceğiz Gölü'nü Akdeniz'e bağlayan Dalyan Çayı kenarındaki Kaya Mezarları, kendilerine özgü tapınak cepheleriyle bugün Kaunos'un "suskun" simgesidirler. Toprağın altındaki binlerce yıllık kültür kalıntılarını günümüze taşıyan Kaunos, dünya kültürüne geçen yaz çok özel bir "armağan" daha sunmuştur. Varlığını yüzyıllar öncesinden bildikleri bu tarihsel armağanı bilim adamları, 40 yıl süren çalışmaları sonunda ancak geçen yaz, binyılların sessizliğinin katları altında bulup, günümüze getirebildiler. Mimarlık tarihi ve arkeolojiyle ilgili kitaplarda yer alan ve dünya arkeoloji tarihinde önemli bir yeri olan bu bilginin gözle görülen, elle tutulan ve hatta yeniden hayata geçirilen mimari kalıntısına bilim dünyası, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Başkent Üniversitesi adına yürütülen çalışmalar sonunda ancak geçen yaz kavuşabildi. Kaunos'tan çağımıza getirilen bu kültür mirası, antik tiyatrolarda "Periaktos" adıyla tanımlanan, günümüzde ise "Döner Sahne" olarak bilinen "dönerek değişebilen" bir sahne düzenidir. Mimari döşemini günümüze kadar koruyan "periaktos", günışığına çıkarıldığı yıl, "görücüye" de çıkarıldı ve... Binlerce yıl aradan sonra ilk kez 25 Ağustos'ta, Atatürk'ün 125'inci doğum yılı kutlama töreni nedeniyle "iş başı" yaptırılarak yeniden dönmeye başladı. Kaunos'taki çalışmaların başkanlığını yapan Başkent Üniversitesi öğretim üyesi **Prof. Dr. Cengiz Işık**, izleyen sayfalarımızda "periaktos'un öyküsünü" ve Atatürk'ün 125'inci doğum yılı nedeniyle 25 Ağustos gecesi Kaunos'ta düzenlenen töreni anlatıyor.

Lütfen sayfayı çeviriniz →

PERIAKTOS: BİR “DÖNER SAHNE” ÖYKÜSÜ

Varlığını, bugüne değin yalnızca antik yazarların anlattıklarından öğrenebildiğimiz ve günümüzün sahne sanatlarında da önemli bir işlevi olan antik çağ tiyatrolarındaki bir “Döner Sahne” sisteminin mimari kalıntılarıyla biz arkeologlar ilk kez karşılaşmış oluyoruz.

Dünün olduğu gibi, bugünün sahne sanatlarında da önemli bir işlevi olan böylesi tarihsel bir düzenin mimari döşemisinin tarafımızdan keşfi bizleri yalnızca sevindirmekle kalmadı, aynı düzeyde heyecanlandırdı ve gururlandırdı da...

Çünkü, “peçesini” ilk kez Kaunos Tiyatro-

su’nda ve de bizlere açıyordu.

Roma Dönemi’nin ünlü mimarlarından Vitruvius (İÖ yaklaşık 14) bu sistemi şöyle tanımlamaktadır:

“Periaktoi diye adlandırılan sahne dekoru için ayrılmış yerler vardır.

Oyun değiştiğinde ya da Tanrılar ani şimşek gürültüleri eşliğinde sahneye çıkacağı zaman, bunlar döndürülür ve farklı dekorlu bir yüz gösterilir.”

Tiyatro sahne binasının 1982 yılında tamamlanan temizlik çalışmalarından buyana, sahne binası (*skenne*) önündeki yüksekçe platformun (*proskenion*) önüne yerleştirilmiş kare formlu 16 altlık ve bir dairesel döşem hep dikkatimizi çekmişti.

**Konuk
Yazar**

**Prof. Dr.
Cengiz Işık**

Geçen yıldan buyana sahne binasının yapım evrelerinin saptanmasına yönelik, proje yürütücüsü Burhan Varkıvaç yönetiminde yeniden başlatılan kazılar ve araştırmalar sonrasında varılan sonuç, hepimize büyük bir sürpriz olmuştur. Burada gün yüzüne çıkartılan 2 metre çapındaki yuvarlak mimari döşem, fonksiyonunun anlaşılmasında çok önemli iki ipucu vermiştir: Bloklar üzerindeki derin dairesel aşınmalar ve ortasındaki, merkezine zıvana yuvası açılmış bir kare altlık. Özellikle bu iki gözlem, zamanında zıvana yuvasına yerleştirilmiş hareketli bir dikmenin çevresinde dairesel olarak dönen bir mekanizmayı düşündürmektedir. Her bir yüzünde farklı bir dekorun resimlendiği ahşaptan yapılmış bir üçgen prizmayı... Ve öyle anlaşılıyor ki, bir yüzdeki dekor seyircilere dönükken, yanlarda kalan öteki iki yüz üzerindeki farklı dekorlar da döndürülmeyi beklemekteydiler. Kuşkusuz bu da, Vitruvius’un anlatımındaki “sahne dekoru” için ayrılmış yerlerin sistemine (periaktoi) son derece uygun düşmektedir.

İç içe yaşadığımız sevincin de, heyecanın da, gururun da nedeni işte buydu: Arkeolojideki bir “ilki” daha ortaya çıkartmış olmak. Artık bize düşen, Kaunos öreninde birkaç yıldan buyana uygulamaya koyduğumuz “deneysel arkeoloji” programı içerisinde bu

sistemi yeniden kurmaktı. Heyecanımıza “yenik düşüyor” olmuş olsak da, binlerce yıl sonrasında ona hemen yeniden “hayat vermek” istedik. Ona bir kez daha “nefes aldirtmak” çok zor olmayacaktı bizler için. Çünkü sistemin gün yüzüne çıkarttığımız mimari döşemi, ahşap “periaktos”un zamanındaki tasarımı ve ölçüsü

Periaktos ve sütun altlıkları

in ipuçlarını vermiştir bizlere: Her bir yüzün genişliği 1,80, yüksekliği ise 2,50 m. olacaktı; altlığın merkezindeki zıvana yuvasına girebilecek orta aksa bir “mil” yerleştirilecek ve alt köşelere ise, kendi ekseninde de dönebilen birer tekerlek monte edilecekti.

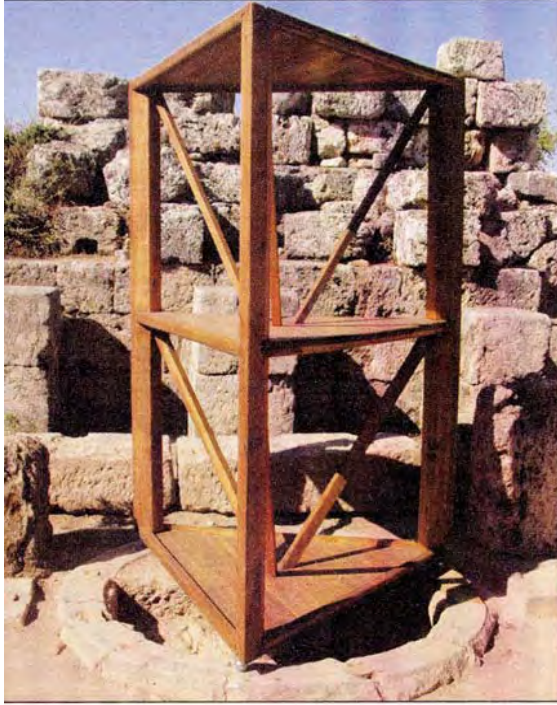
Ve başardık da.. Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ümüzün 125'inci doğum gününü Kaunos Tiyatrosu'nda kutlamak istediğimiz 25 Ağustos 2006 gününün gecesi için başardık bunu. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Muğla Valiliği ve üniversitemiz olarak istedik ki, yü-

şadığımız "Zafer Haftası" içinde... İşte 25 Ağustos 2006 gecesi, böylesine bir geceydi Kaunos Tiyatrosu'nda... Tiyatroyu dolduran yerli ve yabancıyla binlerce izleyici gökkubbenin huzmeleri altında islanan bu büyütlü atmosferde Orkestra Akademik Başkent'in oturma sıraları arasında sıcacık dolaşan müziğinin ezgileriyle kendilerinden geçmişlerdi. Hem de bir Mevlevi ritmiyle dönen "periaktos" üzerindeki Ata'mızın resimleriyle "yeniden yaşatılan" geçmişin büyütlü atmosferi içinde...

Sonraki yılların Zafer Haftası kutlamaları çerçevesinde, aynı günde ve yine Kaunos Tiyatrosu'nda buluşmak yalnızca bu coşkuyu değil, aynı zamanda arkeolojide her biri yine birer "ilk" olan diğer zenginliklerini de konuklara yaşatacaktır.

Bugünkü arkeolojik belgelere göre kuruluşu İÖ 10'uncu yüzyıla değin giden örenin ilk "karşılıycıları", ünlü Kaya Mezarları'dır. Yüksekçe kayalığın içine oyulmuş "tapınak cepheli" bu mezarlar, Dalıyan (*Calbis*) Çayı üzerinde yolculuk yapanlara, şimdi, yüzyıllar öncesinin "dilsiz şahitleri" gibi bakmaktadır. Bunlar, özellikle cephe

mimarileriyle Kaunos'a özgüdür ve bu özgünlük, bağımsızlığını koruduğu İÖ 4'üncü yüzyılın başlarına değin kendi bölge sınırlarının çizilmesinde araştırmacılara ışık tutmaktadır. Bugün Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Başkent Üniversitesi

Mimari döşeminin üzerine monte edilmiş ahşap Periaktos tasarımı.

zünü ilk kez bizlere gösteren "periaktos", bugünümüzü ve yarınlarımızı borçlu olduğumuz yüce kişinin aziz hatırası için yaklaşık 2300 yıl sonra, ama bu defa O'nun resimleriyle yeniden "can" bulsun!.. Hem de, ulus olarak coşkusunu ya-

adına başkanlığım altında yürütülen örendeki arkeolojik araştırmalara, hocam Prof. Dr. Baki Ögün tarafından 1966 yılında başlanılmıştır. Ve Kaunos, o yıldan bugüne toprağına damlattığımız terlerimizin bilimsel karşılığını, her biri birer "özel ödül" değerindeki belgelerle vermiştir ve vermeyi de sürdürmektedir.

Bugün henüz tam olarak deşifre edilmemiş ölü bir Anadolu dili olan Karca'nın, daha doğrusu Kaunosça'nın çözümünde tek anahtar olan "Çift Dilli Yazıt-Biling" gibi, kent planlamasında cadde ve sokakların rüzgar yönünü dikkate alarak yerleştirilmesinde kullanılan "Ölçüm Platformu" gibi, İÖ 4'üncü yüzyıl sonlarının çok ünlü duvar ressamı Kaunoslu Protogenes tarafından tüm Tanrı'lara adak olarak sunulan "Exedra" gibi, gemicilere iyi yolculuklar ve tüccarlara bol kazançlar ihsan eden Tanrıça Aphrodite Euploia'nın "Kutsal Odası" gibi, limanın işlevini giderek yitirmesi nedeniyle çökme eğilimi gösteren ekonomiyi yeniden canlandırmak amacı ile yeniden alınmış "Gümrük Nizamnamesi" gibi, Anadolu'nun ilk "Adak Kumbarası" gibi, kendi Kutsal Kaya Odası içindeki "Kybele Steli" gibi, tüccar ve satıcılara ait ölçeklerin doğruluğunun devletçe onaylanmasında kullanılan "Ölçek Taşı" gibi ve bu-

güne değin yalnızca antik yazarların anlatılarıyla bilgilendiğimiz, göz merhemi yapımında tercih edilen ünlü Kaunos Tuzu'nun üretildiği "Kaunos Tuzlası"nın keşfi gibi, her biri arkeolojide bir "ilk" olan özel belgelerdir bunlar. Bunlar öylesine özeldirler ki, bir taraftan yerli ve yabancı ilgili bi-

Atatürk'ün fotoğraflarıyla kaplanmış "Periaktos"

lim insanının dikkatini sürekli olarak Kaunos'a çekerken, öteki taraftan da dünyanın her köşesinden gelen ziyaretçileri kendi çağının yaşamına götürmektedirler.

Sizlere, Kaunos'ta "Merhaba" diyebilmek umuduyla...•

ÇEKİRGE

Bir ASALA romanı

Arslan Mengüç

Bütün Kitapçılarda...

Türkler'e Anadolu'nun Kapılarını Açan Bir Savaşçının Destanı

*"Erenler şabbazıdır Battal Gazi"
Hamdi adlı ozanın "Hacı Bektaş Velayetnamesi"nden*

Battal Gazi adını taşıyan kahramanın serüvenlerini anlatan, "Battalname" diye de anılan kitap Osmanlı ülkesinde yeniçeri koğuşlarında, kahvehanelerde, eşraf konaklarında, köy odalarında yüzyıllarca okunmuştur. Eski harfli basımlarının yanısıra sadeleştirilerek, romanlaştırılarak da basılmış, kahramanın uzayıp giden serüvenleri gazetelerde tefrika edilmiş, resimli roman biçimine getirilmiş, filme çekilmiştir.

Battal Gazi 8'inci yüzyılda Emeviler'in Bizans'la savaşlarında yararlık göstermiş bir Arap komutanıdır. Asıl adı Cafer'di. Ona verilen "Battal" sıfatı, "kahraman" anlamına gelmektedir. Arap savaşçısı Battal'ın 717-718'deki İstanbul kuşatmasına katıldığı, Af-

yonkarahisar yakınlarında Akroinos'taki savaşta, 740'ta öldüğü kabul edilmektedir. Bugün Battal Gazi'nin türbesi olarak gösterilen yer, Eskişehir'in güneyindeki Seyitgazi kasabasıdır.

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

Emeviler döneminin Arap komutanı Battal, zamanla Malazgirt Zaferi öncesinde Anadolu'ya yapılan Türk akınlarının Malazgirtli kahramanı kimliğini kazanmıştır.

"Battal Gazi Destanı", Anadolu'nun Türkleşmesi döneminde oluşacak "Danışmentname", "Saltukname" gibi dinsel-destansı yapıtları da beslemiştir.

İslam tarihlerinde Battal'ın başından geçtiği anlatılan türlü olaylar yer alır. Tarihle efsaneyi birleştiren bu olaylardan kimileri bir kaynakta şöyle anlatılmaktadır:

İstanbul'u kuşatan Arap komu-

tanı Mesleme, kenti alamadığı için ülkesine dönmeye karar verir.

Ancak Ayasofya'ya girmeye yemin ettiği için bu koşulu bir kez yerine getirirse kuşatmayı kaldıracaktır. Bizans kayseri, bu koşulu kabul eder. Battal kale kapısında beklerken Mesleme, kenti gezip Ayasofya'ya gider, oradan değerli bir haç alır. Arap ordusu bundan sonra Battal'ın koruyuculuğunda gemilerle kent önünden ayrılır.

Battal cesareti, kahramanlıklarıyla Bizans'ta ün kazanmıştır. Bir kilisede Hristiyan kahramanlarının resimleri arasında onunkine de yer verilmiştir.

Battal, Rum ülkesindeki bir evde bir kadının, çocuğunu, "Sus, yoksa seni Battal'a veririm" diye korkuttuğunu kulağıyla duymuş. Çocuk ağlamayı sürdürdüğü için anası "Al Battal!" diye çocuğu uzatınca, Battal çocuğu kadının elinden almış.

Hastalanan Battal'ın iyileşmesine bir manastırdaki Hristiyan kızı yardımcı olmuş. Bu kızla evlenmek isteyen patriği öldüren Battal, kızla evlenerek onu kendi ülkesine götürmüştü.

Misis (Ceyhan) Valiliği'ne getirilen Battal, haber alamadığı askeri birliğini tek başına aramaya çıkar. Kendisini Rum kayserinin yolladığını bildirerek Bizanslılar'ın Amuriye (Emirdağ ilçesi merkez bucağına bağlı Hisarköy'ün yakınındaydı) Kalesi'ne girer. Patriğin yanına dek gidip onu tehdit ederek birliğinin yerini öğrenir, askerleriyle birlikte ülkesine dönmeyi başarır.

Rum Kayseri Leon'un ordusuyla savaşan Battal'ın askerleri, komutanlarının tanınmasını önlemek için onun adını söylememeye dikkat ederler. Yanlışlıkla içlerinden bir Battal'a seslenince kahraman, saldırıya uğrayarak ölümcül yaralar alır. Savaş alanında onun yanına gelen Leon, hak ettiği saygıyı gösterir. Sağlığına kavuşmasına çalışırsa da başaramaz. Son dileğini öğrenip yerine getirir.

Evliya Çelebi, Battal'ı Abbasi Halifesi Harun Reşit'le çağdaş gösterir. Kızını Battal'dan korumak için Bizans Kayseri Kanatur'un Kız Kulesi'ni yaptırdığını, ancak Battal'ın kuleyi basarak kayserin hazinesiyle birlikte kızı kaçırdığını anlatır. Ona göre Battal Malatya'yı alıp surlarını yıktırmış. Sonra Malatya emirliğinde bulunmuş, kentin surlarını yeniden o yaptırmıştır.

Battal'ın serüvenleri, Araplar'ın kahramanlık destanı "Zelhimme"ye konu olmuştur. Yapıtı veren Zelhimme (Zat-ül-Himme), savaşçı bir kadın kahramandır. Destanda Emeviler'in azatlı kölesi Battal, tarihsel kimliğine aykırı düşecek biçimde 9'uncu yüzyılda Abbasiler ve Malatya emirleri döneminin olaylarını yaşar. Anlatılanlar, Anadolu Selçukluları dönemine dek uzanır.

Bizanslılar'ın Digenis Akritas adlı savaşçının serüvenlerini anlatan destansı yapıtının baş kişisini "Battal Gazi Destanı"ndaki kahramanlar arasında görürüz:

Malatya üzerine yürümekte olan Bizans ordusunun başındaki

Akritas'ın yoluna çıkan Battal, kendisini kayser için çalışan biri olarak gösterir.

Gözüpek, güçlü olduğu denli kurnaz da olan Battal, Akritas'ı kandırarak ikiye böldüğü Bizans ordusunda erlerin birbirini kırmaması sağlar. İleride karşı karşıya geldikleri bir çarpışmada Battal, Bizanslı rakibini öldürecek.

"Battalname" peygamber soyundan geldiği ileri sürülen Seyyit Battal Gazi'nin Anadolu'da İslam dinini yaymasının, bu amaçla giriştiği savaşların öyküsüdür.

Battal'ın serüveni hareketli savaş sahnelerinin yanısıra cin, peri gibi masal varlıkları, düşsel ülkeler, kahramanın gösterdiği olağanüstülüklerle zenginleşir.

Battal pek çok insanın İslam dinine girmesini sağlamıştır. Güçlü bir savaşçı olduğu denli iyi öğrenim görmüş bir din bilginidir. Ölülere diriltiren duayı öğrenmiştir. Hızır ile İlyas'ın yardımıyla kerametler gösterir. Papazlarla giriştiği din tartışmalarını kazanır. Hristiyan dinini de çok iyi bilmektedir. Dört kutsal kitabı ezberlemiştir. Düşmanlarının dilini konuşur, kılık değiştirerek onların arasında onlardan biri gibi dolaşır. Papaz kimliğiyle kiliselere, doktor kimliğiyle Bizans sarayına girer.

Destanda anlatılanlar, Hz. Muhammed'in "Rum diyarı" diye anılan Anadolu'da iki yüzyıl sonra Cafer adında bir yiğidin Müslümanlığı yayacağını haber vermesiyle başlar. Cennetle müjdelenmiş kişilerden biri olan Abdülvehap, Hz. Peygamber'in

emanetlerini kahramana ulaştırmakla görevlendirilir.

İki yüzyıl sonraki bir tarihte Malatya'da yaşayan Hüseyin Gazi'yi bir Rum beyi öldürünce oğlu Cafer, babasının öcünü aldıktan sonra Bizans kayseriyle yapılan savaşlarda başarılar kazanır. Bir mağarada onu Devzade Aşkar adındaki olağanüstü güçlere sahip, suda yürüyen, havada uçan at beklemektedir. Üzerinde Hz. Davut'un zırhı, Hz. İshak'ın savaş giysileri, Hz. Hamza'nın gürzü bulunmaktadır. Cadılarla savaşırken de Hızır'ın verdiği okları kullanacaktır.

Cafer, savaşta alt ettiği Ahmer adlı Bizanslı komutana Ahmet adını verir, o da onu Battal diye adlandırır.

Haksızlıklara, adaletsizliklere karşı çıkan Battal, zayıfların, iyilerin yanındadır. Ezilenleri, tutsakları kurtarır. Müslüman ordularıyla çarpışanları alt eder. Halifenin hizmetinde görünen gerçekte kayserin adamı olan Akabe'yi uzun bir uğraşın ardından ağır biçimde cezalandırır.

Amcasının kızı Zeynep'le evlenen Battal başka evlilikler de yapar. Eşlerinden biri kayserin bir savaşta Battal'ın yanında çarpışan, İslam dinine girmiş, gözü pek, bileği güçlü kızıdır.

Battal'ı alt edemeyeceğini anlayan kayser, ondan kurtulmak için gizli güçlerden yararlanmaya çalışır. Cadı Akritis'in kızı Beyza'yı Malatya'ya gönderir, ancak Beyza, Müslüman olur.

Eşlerinden Gülendama, sürdür-

dükleri yoksul yaşamdan yakındığı için Battal, çok zengin biri olan Emir Ömer'in kızını ister. Bu evlilik için Hindistan'dan Ak Fil'i getirmesi gerekmektedir.

Orada karşılaştığı güçlükleri Hızır'ın yardımıyla yener, pek çok mal ve mücevherle döner. Ancak kayser Malatya'yı yakıp yıkmıştır. Emir Ömer'in kızı tutsak alınmıştır. Artık çok zengin olan Battal, kenti yeniden kurar. Emir'in kızını kurtararak onunla evlenir. Öldürdüğü Akabe'nin oğlu Velid, Battal'ın eşini kaçıran genç kadın ölür.

Kayserin kızı Ketayun'u Malatya'ya getirmeye çalışan Battal'ı yaralayıp bağlayarak bir kuyuya atarlar. Battal kurtulup Ketayun'un yanına gider; Müslüman olan kızla evlenir.

Müslümanlar'la Hristiyanlar'ın barış içinde yaşamaya başladığı bir dönemde halifeyle kayserin oğullarını bir cadı Kaf Dağı'na kaçıtır. Oğlu bulunursa kayser Müslüman olacaktır. Battal Kaf Dağı'nda devlerle cadılarla çarpışarak delikanlıyı kurtarır. Sahte peygamber

ber Babek'le savaşıp onu alt eder.

Bir cadı halifenin kızını kaçırmıştır. Kızı kurtaran Battal, halifeye karşı ayaklanmayı da bastırır. Halife, kızını Battal'a verir.

Malatya'yı yakıp yıkan kayserin çekildiği kaleyi Battal kuşatmıştır. Kale duvarı dibinde uyurken kayserin kızı onu görüp gönül verir. Bu sırada Bizans ordusunun geldiğini görünce de taş atarak Battal'ı uyandırmak ister. Ancak atılan taş kahramanın ölümüne neden olunca bunu gören gören kız, kelime-i şahadet getirdikten sonra kendini öldürür. O sırada çıkan tufanda ikisinin de vücutları yitip gider.

Bir Arap savaşçısının Bizans kayserlerinin, tekfurların orduları karşısında gösterdiği kahramanlıkları anlatan "Battalname"deki serüvenler, Türkler'e Anadolu'nun kapılarını açan savaşların bir öncüsü olarak Türk toplumunda sevilerek okunmuştur. Sade dili, sürükleyici anlatımıyla geniş topluluklara ulaşan yapıt, Türk savaşçıların serüvenlerini dile getirecek "Danışmentname" ile "Saltukname" gibi yapıtları pek çok yönüyle etkilemiştir. •

Aydınlar arasında Fransızca konuşmanın yaygın olduğu bir dönemdi. Ülkenin ünlü yazarlarından biri günlük ilişkilerinde kendi dili yerine daba çok Fransızca'yı yeğliyordu. Bu dilin üstünlüklerinden söz ediyor, kendisinin de Fransızca dili üzerine ne denli yetkin olduğunu sık sık vurguluyordu.

Bu durumu gözlemleyen yazarın oğlu bir gün babasına "Baba, Fransızca'yı sen mi daba biliyorsun, yoksa Victor Hugo mu?" diye sordu. Baba, oğlunun kendisine yönelttiği bu sorunun amacını anlayarak, "Victor Hugo Fransızca'yı benden iyi bilir" dedi ve altta kalmamak için şöyle devam etti:

"Ama ben de Türkçe'yi ondan iyi bilirim." •

Bedenin dar kalıplarından kurtulup rubun sonsuzluğuna kanat çırpmayı yaşam kılmış bir hoşgörü sultanı, bir insanlık hazinesi, bir iyimserlik güneşi ve bir aşk okyanusu olan Mevlana zaman ve mekan üstü bir Hak ışığıdır.

Mevlana'yı Anma Gecesi

17 Aralık 1967, yollardayız. Kar henüz dinmiş. Gümüşten bir yol üzerinde Mevlana'ya gidiyoruz. Mehtap, gönül bahçelerinde dolaşiyor. Şeb-i Arûs yani "Düğün Gecesi"dir bu gece... Allah dostu Mevlana'nın Hak yoluna yürüdüğü gecedir.

Konya'dayız. Salon, ney, kudüm ve rebabla büyülenmiş gibidir. Sonsuzluğun içinden kopup gelen bir naat ruhlara işliyor. Başbakanla yan yana oturuyorum.

Semazenler dönüyor. Şiir ve müzik, aşkın kollarındandır. Bir giz tüm benliğinizi sarıyor. Başbakan kulağıma "Semazenler rol yapmıyorlar, gerçekten o uhreviliği, o kara sevdayı yaşıyorlar. Müthiş bir şey" diye fısıldıyor.

Saadet mülkünün hünkarı olan Mevlana'nın manevi huzurundayız. Ney bir tılsımlı ezgi biçiminde bizi bizden alıyor.

Bedenin dar kalıplarından kurtulup ruhun sonsuzluğuna kanat çırpmayı yaşam kılmış bir hoşgörü sultanı, bir insanlık hazinesi, bir iyimserlik güneşi ve bir aşk

okyanusu olan Mevlana zaman ve mekan üstü bir Hak ışığıdır.

Sabrın tezgahında, şükür dokuyan bir alçakgönüllülük padişahı olarak bu gece bizlere yine "İnsan, düşünceye sığmayacak kadar yücedir" sözlerini yineliyor.

İnsanlık, yüzyıllardır bu yüceliği yansıtanın sevdasında.

"Başkasının kusurunu örtmede gece gibi ol" sözleriyle çalkalanıyorum.

Oysa günlük yaşamımızda nice ayıplar, nice iftiralar gazete sayfalarında manşet oluyor. "Tanrı'm ne günlere geldik" sözlerini yüksek sesle söylemiş olacağım ki, başbakan "Hayırdır inşallah" diyor. "Hayırdır efendim, hayırdır" diye yanıtlıyorum.

Semazenler dönüyor.

"Biz ayırmak için değil, birleştirmek için geldik" sözleriyle nefsin sustuğunu nezaletin zerafetle, merhametin rahmetle vuslatını öğütleyen sözleri içimde yankılanıyor. Ve bir hiç uğruna kardeşlerin, anne ve babaların nasıl birbirlerinin boğazlarına sarıldıklarını ve bir kuruşluk çıkar uğruna nice bin canın

Yaşamdan Gözlemler

Ali Naili Erdem

ölüp gittiğini ürpererek anımsıyorum. Eşimin “Nerelerdesin Naili?” uyarısıyla gönül dünyamla birlikte salona dönüyorum.

Sükrümüz sonsuzdur. Bir sınırsız aşkın, bir kutsal inancın gecesindeyiz çünkü... Hak yolundaki aşk eri Mevlana'nın manevi huzurundayız. Can dostu, gönüller dostu, muhabbet bahçesinin efendisi aşka âşık Mevlana... Sazıyla, sözleriyle, müziğiyle, şiiriyle, harfleriyle ilahi vuslatın sevdalısı Mevlana, “Gel, dön bize gel / (...) Mecusi, putperest olsan da gel” davetindedir.

Maddenin çıplaklığına anlamın güzelliklerini giydiren Mevlana asırlardır gönül mikrofonundan tüm insanlığa sevgi, dostluk ve hoşgörü çağrısında bulunuyor. Ölümde yaşamayı, üzüntüde sevinci bulmayı öğütleyen Mevlana ruhunu teslim edeceği geceyi “Düğün gecesi” olarak tanımlıyor.

“Bir sırrı ezeli (öncesiz)

Bir sırrı ebedi (ölümsüz)

Bir hudutsuz mavera

(görülen alemin ötesi)

*Bir ilabi nurla nurlanmış
bedir (dolunay).”*

Ve eğer semadaysanız Tanrı'nın sıcacık ellerinin yüreğinizi okşadığını duyumsarsınız.

Artık ney, “Hamdım, piştim, yandım, Elhamdülillah”ın ilahi aşk esintilerindedir. Ve kudüm “Senden kurtul hakkı bul” ritmindedir.

İnsanüstü, evrenüstü duyguların notalardan kalplere akışı tüm salonu kaplamıştır. Ve beden kendini saran çerçeve-

den çıkmış gönlün has bahçelerindedir adeta. Sevginin ve aşkın, müziği ölümsüz kıldığını tatanmanın mutluluğundayız...

Ezgiler bir kutsal aydınlıktır bu gece... Ve sevenler yeniden var oluşun kapısından “Can güzel, cana biçilen paba güzel / hasret, hasret kavuşman Allah'a güzel / gerçek yüce varlığıyla yok olduğum / ne yok ki bu varlıktan daba güzel” mısralarıyla giriyorlar.

“Aşksız olma ki ölü olmayasın / Aşkta öl ki diri kalasın.”

Tüm insanlığa seslenen bu mısralar tüm vezinlerden ve kafiyelerden yücedir.

“Ölümünden sonra mezarımı yerlerde arama. Arif (olgun, bilge) kişilerin gönülleri bizim türbemizdedir” sözleri kulaklarımızda çınlıyor.

Barışın simgesi olan bembeyaz tenmirelerinin içinde Mevlaviler dönüyorlar.

Neyzen, kudümzen, naathan ve ayinhanlardan oluşan ve adına “Mutrip Heyeti” denilen müzik topluluğu bir ayini icra ediyorlar. Ve artık herşey Mevlana aşkıyla yanmadadır.

Tassubun hiçbir biçimine itibar etmemiş, yobazın hiçbir haline yakınlık duymamış olan Mevlana ilahi aşkın uçsuz bucaksız denizinde suyun şekerde eridiği gibi erimiş denizin kendisi olmuştur. Aşkın rehberi olan Mevlana'dan ayrılırken ayıplarımızdan, çirkinliklerimizden ve yanlışlıklarımızdan arınmış gibiydik. Buz tutmuş yolları bu Allah dostunun sıcaklığı ile geçtik. •

“Cumhuriyetçi yurttaşlar, artık Vendée yok! Çocuklarıyla ve kadınlarıyla kılıcımız altında can verdi. Vendée'yi, Savenay bataklıklarına ve ormanlarına gömdük. Bana verdiğiniz emir uyarınca, çocukları atlarımızın ayakları altında ezdik. Kadınları, yeni asiler doğurmamaları için katlettik. Yolları cesetlerle kapladık.”

Vendée, Fransız'ın Fransız'a Soykırımı

Fransa Tarihiyle Yüzleşecek mi?

Cezayirli yöneticiler, “Fransa, Cezayir’de soykırım yaptı, özür dilesin” dedikçe, Fransızlar, “Bu işi tarihçilere bırakalım” yanıtını vermektedir. Aynı Fransa, “Ermeni iddialarını tarihçiler araştırsın” biçimindeki öneriye karşı çıkarak, sözde Ermeni soykırımını tanıyan yasaları hiç yüzü kızarmadan ulusal meclisinden geçirebilmektedir. Bu çifte standart karşısında sesini yükselten, başta Jean Paul Sartre, Didier Billion olmak üzere kimi Fransız aydınlar ise, Fransa'nın tutumunu, “Cezayir Fransa'nın tabusudur” sözleriyle açıklamaktadır. Oysa, yalnızca Cezayir değil, Fransız tarihinin neredeyse tümü Fransa'nın tabusudur.

Fransa, Yeni Kaledonya, Madagaskar, Haiti, Martinique, Guadalupe, Fransız Guyan'ı, Komor,

Senegal, Mali, Fil Dişi Sahili, Gabon, Kamerun, Gana, Gine, Benin, Rwanda, Vietnam, Laos ve Kamboçya gibi bir bölümü halen Fransız toprağı olan ülkelerde yaptığı katliamların yanısıra, Birinci Dünya Savaşı sırasında işgal ettiği Gaziantep, Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve Adana'da işlediği suçlardan dolayı da tarihiyle yüzleşmekten kaçmaktadır. Fransa'da resmi tarih, Fransız ordusunun Anadolu'da yaptığı katliamları yok sayar, ders kitaplarında bu konuya yer verilmez.

Fransız tarihinin karartılan sayfaları, yalnızca Fransa dışında yapılan kötülükleri içermez.

Fransa'da yaşanan soykırım ve katliamlar da, tarihiyle yüzleşme cesareti olmayan bu ülkede tabudur. “Fransız'ın Fransız'a soykırımı” olarak adlandırılan 1793-1796 Vendée Soykırımı, 24-

Evrensel Bakış Açısı

**Gürbüz
Evren**

25 Ağustos 1572 Saint Barthelemy Katliamı, Kölelik Dönemi, "Terör Süreci" olarak adlandırılan Fransız Devrimi, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Hitler'in Fransa'daki işbirlikçisi Vichy Hükümeti Dönemi, bu durumun en somut örnekleridir.

1789 Fransız Devrimi, dünyayı yeniden biçimlendirmesinin yanısıra, insanlık tarihinin en kanlı dönemlerinden biri olma özelliğini de taşımaktadır. Fransa'nın batısında, Atlantik Okyanusu kıyısındaki Vendée'de yaşananlar, Fransız resmi tarihinde, "Vendée İsyanı" ya da "Vendée Savaşı" olarak adlandırılmakta, bu olaya karşı devrim yakıştırmaları yapılmaktadır.

Kral ve kiliseye bağlı insanların yaşadığı Vendée, Kral 16. Louis'in idamına karşı çıkmış, Paris'in atadığı yöneticilerin ve anayasaya bağlılık yemini eden rahiplerin otoritesini tanımamış, yeni vergileri ödemeyi de reddetmişti.

Kimi Fransız tarihçiye göre, bölge halkı, soylularının önderliğinde ayaklanmış, monarşiyi geri getirmek için savaşmış, cumhuriyetçi güçlere yenilmişti. Oysa yaşananların boyutları çok farklıydı; yüzbinlerce insan, genç-yaşlı, kadın-çocuk ayrımı yapılmaksızın vahşi yöntemlerle katledilmişti.

Bir tarım bölgesi olan Vendée'nin yoksul köylüleri, durumlarının düzeleceği umuduyla devrimin ilk yıllarında Paris'e bağlı kaldılar. Devrimin, ekonomik alanda bekleneni vermemesi ve yoksulluğun sürmesi, din adamlarının köylüler üzerindeki

etkisini artırdı. 1791'de, rahiplerden anayasa bağlılık yemini etmeleri istenince, bu yeminin din yolundan çıkmak olduğunu öne süren köktendinci Katolik rahiplerin kışkırtmasıyla ilk karışıklıklar başladı. Daha önce boş olan kiliseler, artık ayınlar sırasında tıkabasa doluyor, Paris'e yönelik muhalefetin merkezi oluyordu.

Kral 16. Louis'in, Ocak 1793'te giyotine gönderilmesi, soyluların bölgeden göçe zorlanması, isyanı tetikleyen öğelerin yoksulluk olduğu belirtilir.

Bu sırada, yalnızca Vendée'de değil, Fransa'nın birçok bölgesinde halk ayaklanmaları vardır. Cumhuriyet askerleri hemen her yerde isyanları bastırırken, Vendée'de Köylü Ordusu kurulmuş, "Beyazlar" olarak adlandırılan köylü güçleri "Maviler"i, yani cumhuriyet birliklerini yenilgiye uğratmıştı. Köylülerin başlattığı direnişe yakın bölgelerden de destek gelmesi üzerine, Vendée'ye, tüm Fransa'ya örnek olacak bir ders vermek için harekete geçen Paris yönetimi, sivillere yönelik katliamların önünü açan kararlar alır ve 1 Ağustos 1793'te bir kararname yayımlar.

Buna göre, bölgedeki ormanlar kesilecek, tarlalarındaki ürünlere, büyük ve küçükbaş hayvanlara el koyulacak, isyancıların mal varlığının cumhuriyete ait olduğu açıklanacak, kadın, çocuk ve yaşlılar başka bölgelere sürülecekti.

Vendée'nin Köylü Ordusu, Aralık 1793'te, Nantes yakınlarının-

da Savenay'da yenilir ve dağılır. Geride kalan küçük gruplar ise, isyanı sürdürmek için ormanlık alanlara çekilir. Ordular arasındaki savaş Savenay'da bitmiş, sıra 1796'ya dek sürecek olan toplu katliamlara gelmiştir.

Artık daha rahat hareket eden Louis-Marie Turreau yönetimindeki cumhuriyetçi "Cehennem Birlikleri", kitleler biçiminde teslim olanları acımasızca öldürür, savunmasız yüzlerce köyü yakar, ateşli silahlardan tasarruf etmek için kadın, çocuk ve yaşlıları kesici silahlarla katleder.

Bu kanlı zaferin ardından, General François Joseph Westermann, Paris'e gönderdiği raporda durumu şöyle özetler:

"Cumhuriyetçi yurttaşlar, artık Vendée yok! Çocuklarıyla ve kadınlarıyla kılıcımız altında can verdi. Vendée'yi, Savenay bataklıklarına ve ormanlarına gömdük. Bana verdiğiniz emir uyarınca, çocukları atlarımızın ayakları altında ezdik. Kadınları, yeni asiler doğurmamaları için katlettik. Yolları cesetlerle kapladık. Teslim olmak için gruplar biçiminde gelen köylüleri durmaksızın kurşuna dizdik. Onlara, devrimin acımasız olduğunu göstermek için hiç tutsak kabul etmedik."

Vendée'de öldürülenlerin sayısına ilişkin farklı veriler vardır. Çeşitli kaynaklara göre, ölü sayısı 180 bin ile 600 bin arasında değişmektedir. Katliamların merkezi Nantes kentidir. Toplu öldürmeler için farklı yöntemlere başvurulmuştur. Kimi isyancılar, aileleriyle

birlikte dolduruldukları gemilerin Atlantik Okyanusu kıyılarında batırılmasıyla öldürülür, kimileri ise su galerilerinde boğularak ya da kurşuna dizilerek öldürülür. Ayrıca, Vendée halkının önemli bir bölümü, açlık ve salgın hastalıklardan öldürülmek üzere, hapis-hanelere, depolara tıka basa kapatılır. Kaynaklar, 210 bin sivilin yanısıra, 100 bini çocuk, 300 bin sivilin de, soğuk, açlık ve salgın hastalıklara terk edilerek öldürüldüğünü ortaya koymaktadır.

Vendée Soykırımı hakkında birkaç çalışma vardır. Reynald Secher'in 1986'da yayımlanan "Fransız'ın Fransız'a Soykırımı" adlı kitabı, Vendée'de yaşananların soykırım olarak tanımlaması bakımından önemlidir. Ayrıca, Hugh Goug, Stephane Courtois ve Pierre Chaunu gibi tarihçiler de, Vendée'de yaşananlar için soykırım kavramını kullanmıştır.

24 Ağustos 1572'de, bugün dünyanın önemli ve saygın müzelerinin başında gösterilen, dönemin kraliyet sarayı Louvre'un bahçesinden başlayarak, Paris sokaklarında, binlerce Protestan Fransız katledilmiştir. Bir bölüm Fransız tarihçi, bu katliamın abartılmamasını ve din savaşlarının bir parçası olarak görülmesini önermektedir.

Katolikler'le Protestanlar arasında geçen Üçüncü Din Savaşı, 8 Ağustos 1570'te imzalanan Saint-Germain-En Laye Barışı ile sona ermişti. Bu sırada Fransız tahtında Kraliçe Catherine de Medecis'in oğlu 9. Charles bulunuyordu. Kraliçe, yeni bir din savaşını önlemek

amacıyla, Katolik dünyasının önde gelen adları papa ve İspanya Kralı 2. Philippe'in muhalefetine karşın, kızı Prenses Marguerite de Valois'yi, daha sonra 4. Henri adıyla Fransa tahtına çıkacak Protestan Prens Henri de Navarre ile evlendirmeye karar verir.

Kraliçe, papanın kutsamadığı nikahı kıyması için, Bourbon kardinalini ikna eder. Protestan soyluların 18 Ağustos 1572'deki düğüne katılmak için Paris'e gelmesi, Katolikler'in tepkisini toplar. Bu sırada Paris'teki hava, sürekli artan fiyatlar, yıllık ürünün kötü olması gibi nedenlerle oldukça gergindir. Düğün için yapılan harcamaların fazlalığı ve lüks ise, Katolikler'i ayaklandıran öteki nedenlerdir.

Katolikler'in önde gelen adlarından François de Guisse'in, Protestan liderlerden Amiral Coligny'nin emriyle öldürüldüğü söylentisinden etkilenen Katolikler, 23 Ağustos 1572'de Coligny'e başarısız bir suikast düzenlerler. Bu olay Protestanlar'ın ayaklanmasına neden olur. Bunun üzerine Kral 9. Charles, önde gelen Protestan liderlerin öldürülmesine karar verir ve kent in tüm kapıları kapatılır. Katliamın, Louvre'un karşısındaki Saint Germain Auxarois Kilisesi'nin çanları çaldığında başlayacağı, gerekli yerlere önceden bildirilmiştir. 24 Ağustos 1572 sabaha doğru çan sesi duyulunca, önce düğün için kente gelen Protestan soylular katledilir, ardından Paris sokak-

larında katliam başlar. Coligny, Louvre'daki yatağında öldürülür, bahçeye atılan cesedi parçalanır. Yataklarında, evlerinde, sokaklarda öldürülen Protestanlar'ın cesetleri, yalnızca kenti değil, Seine Nehri'ni de doldurur. Bordeaux, Lyon, Angers, Orleans, Meaux, Bourges, Saumur gibi kentlere de sıçrayan olaylarda, Protestanlar kitleler biçiminde öldürülür. Farklı kaynaklara göre, ölü sayısı 5 bin ile 80 bin arasında değişmektedir.

Papa 13. Gregoire, Protestan katliamından büyük mutluluk duyduğunu açıklayarak, bu olayın anısına resimler yapılmasını emreder. İspanya Kralı 2. Philippe ise, "En mutlu günümü yaşıyorum" der. Katliamdan kurtulan Protestanlar'ın büyük bir bölümü Almanya'ya kaçmıştır. 1572'de Fransa nüfusunun yüzde 30'u Protestan iken, bugün bu oran yüzde 2'dir.

Dünyanın uygar ülkelerinden biri olarak gösterilen Fransa'nın tarihinden kısa bir bölüm okudunuz. O uygar görüntü biraz kazındığında ortaya çıkacak olan kötülükleri gizlemek isteyen Fransa, 23 Şubat 2005'te, tüm eğitim kurumlarında uygulanması için, "Sömürgeciliğin İyi Yönlerini Öğretmek" başlıklı bir yasayı kabul etti:

"Üniversitelerin araştırma programları Fransa'nın Afrika ve deniz aşırı sömürgelerindeki tarihine hak ettiği yeri vermeli ve okullarda, özellikle Fransız sömürgecilik döneminin bu bölgelerdeki olumlu

GurbuzEvren@butundunya.com.tr

Abdürrahim Tuncak Anlatıyor

Mustafa Kemal Atatürk'ün annesi tarafından, Mustafa Kemal Atatürk'ün evinde büyütülen, yetiştirilen, öğrenimi Mustafa Kemal Atatürk'ün istediği doğrultuda ve koşullarda özel olarak yaptırılan Abdürrahim Tuncak, Mustafa Kemal ve ailesinin Akaretler ve Şişli'deki evlerinde, daha sonra Çankaya Köşkü'nde ve İzmir'de onla birlikte olduğu yıllardaki gözlemlerini ve anılarını, yalnızca Mete Akyol'a anlatmıştı. Abdürrahim Tuncak'la tanışması olayını "yaşamsal talihim" olarak niteleyen ve onun, Mustafa Kemal'le ilgili olarak anlattığı anıların bir bölümünü olsun yayımlama izni alabilmesini "mesleksi ödülüm" diyerek övünçle tanımlayan Mete Akyol, bu anıları şimdi Bütün Dünya okurlarıyla paylaşıyor. Kendisini geçen sayımızda tanıdığımız Abdürrahim Tuncak'ın, bu sayımızda yayımına başladığımız anılarını okurken, onun anılarının satırlarında olduğu denli, satır aralarında da yakın tarihimizin bugüne değin kaleme alınmamış birçok gerçeğiyle karşılaşacaksınız.

Lütfen sayfayı çeviriniz →

Abdurrahim Tuncak

Anlatıyor -1

15 Mayıs Gecesi Odasına Çekilmeden Önce
Mustafa Kemal Paşa Annesine Sordu:

“Bavullarım hazır mı, annem?”

“Düşmanın İzmir’e çıktığını herkes 15 Mayıs’ta öğrendi ama, Mustafa Kemal Paşa bunu bir hafta öncesinden biliyordu. Düşmanın İzmir’e çıkmasının o günün koşullarında önlenemeyeceğini de biliyordu.

“Onun için, düşmanın çıkmasından sonra ne yapılması gerektiği konusunda çalışıyordu. Evde, özellikle geceleri uzun uzun toplantılar yapıyordu. Haritalar seriyordu masanın üstüne... Arkadaşlarıyla bu haritalar üzerinde görüşmeler yapıyordu. İsmet Bey (İnönü) çok sık geliyordu eve. İsmet Bey’in cebinde hep bir pergel vardı. Harita üzerinde görüşme

yaparlarken İsmet Bey cebinden pergelini çıkarırdı, harita üzerinde bir şeyler ölçerdi. Çok kez gördüm onun harita üzerinde

pergelle bir şeyler ölçtüğünü... İsmet Bey o günlerde, Harbiye Nezaretinde önemli bir görevde bulunuyordu. Harbiye nazırı da, Cevat Paşa idi. Mustafa Kemal Paşa sık sık Harbiye Nezaretine gider, Cevat Paşa’yla görüşürdü. Bu görüşmelerinde de hep, Anadolu’ya bir ordu müfettişinin gidip bizim subay ve askerlerin, orada İngilizler’le bir hadise çıkarmamaları için sıkı bir disiplin altına alınmaları gerektiğini söylemiş. Cevat Paşa bir gün Mustafa Kemal’e şöyle demiş:

‘Peki dediğini yapalım; ama or-

Benim Gazetecilik Günlerim

Mete Akyol

du müfettişi olarak kimi göndereyim Anadolu’ya?’

“Mustafa Kemal Paşa, Harbiye nazırına günlerdir, haftalardır söyletmek istediği sözü böylece söyletmiş olmuş. Ve yine günlerdir, haftalardır kafasında hazır olan yanıtı vermiş:

‘Ben gidebilirim’ demiş.

“Onun bu yanıtı üzerine Cevat Paşa kağıdı kalemi önüne sürmüştü ve ‘Yaz öyleyse’ demiş. ‘Kendi emrini kendin yaz. Ben altını imzalarım.’

“Harbiye nazırının emrini, Padişah Vahdettin’in de onaylaması gerekiyor. Mustafa Kemal Paşa bu emri alıp saraya gitmiş. Hem bu emri onaylatacak hem de Vahdettin’e veda edecek...

“Mustafa Kemal Paşa’nın getirip, imzalaması için kendisine verdiği bu emri Padişah Vahdettin onaylamış; ama Mustafa Kemal Paşa’ya bir de nasihatte bulunmuş:

‘Teftişten öte bir şeyler yapma, fazla ileri gitme’ demiş. ‘İngilizler’i kızdırmayalım...’

“15 Mayıs 1919 günü Mustafa Kemal Paşa’nın cebinde kendi yazdığı, Harbiye nazırının imzalandığı, padişahın da onayladığı işte bu emir vardı.

“Düşmanın İzmir’e çıktığı o gün, Mustafa Kemal Paşa evden çıkmadı. Bütün gün kahve içti, sigara içti,

evin orta katında hep dolaştı, yürüdü. O gün Rauf Bey geldi eve. Cevat Abbas geldi, Refet Bey, Refik Saydam Bey, Hayati Bey, Muzaffer Kılıç Bey geldiler eve...

“Akşam herkes gittikten sonra Mustafa Kemal Paşa bizi topladı ve anneme şöyle dedi:

‘Annem... İstanbul’dan sonra düşman İzmir’i de almaya teşebbüs etti. Bizim artık bu vatanda yaşamamız haram olacak. Benim düşüncem, ilk fırsatta Anadolu’ya geçmektir. Sonra da icabı halinde sizi de oraya aldırırım.’

“Annem... İstanbul’dan sonra düşman İzmir’i de almaya teşebbüs etti.

Bizim artık bu vatanda yaşamamız haram olacak.”

“Annem bu sözleri büyük bir olgunlukla karşıladı:

‘Asker işi bu... Ben anlamam, Paşa’ dedi. ‘Fakat sen gittikten sonra da biz artık bu evde oturamayız. Bu ev bize çok pahalıya gelir. Akaretler’deki evi boşaltmadık nasıl olsa... Şakir Ağa oturuyor şimdi.

Şakir Ağa kendi evine geçer, biz de oraya taşınırız.’

“Mustafa Kemal Paşa, annemin bu sözüne karşı durmadı:

‘Peki... Kararı siz verirsiniz’ dedi. ‘Akaretler’e taşınırsınız, ben sizi aldırınca kadar orada kalırsınız.’

“Mustafa Kemal Paşa, bu konuşmadan sonra anneme sordu:

‘Bavullarım hazır mı, annem?’ dedi.

‘Elbette hazır’ dedi annem. ‘Üç bavulun da hazır, Paşa.’

Mustafa Kemal, annesi Zübeyde Hanım ve ablası Makbule Hanım

“Mustafa Kemal Paşa yine sordu: ‘Üç tane sivil elbisem de hazır mı?’ dedi.

“Annem, başını ‘Evet’ anlamında sallarken, bir yandan da sordu: ‘Sen paşasın, askersin, oğlum’ dedi. ‘Bir takım sivil elbise hadi neyse ama, üç tane sivil elbiseyi ne yapacaksınız?’

“Mustafa Kemal Paşa’nın bu soruya yanıtı kısa oldu:

‘Her ihtimale karşı, annem’ dedi. ‘Her ihtimale karşı...’

“Hepimiz yataklarımıza çekildik. Mustafa Kemal Paşa’nın geç saatlere kadar uyumadığını çok iyi biliyorum. Onun odasının altındaki odada yatıyordum. Ben uzun zaman uyumadım. Mustafa Kemal Paşa’nın dolaştığını hep duydum. Sonra uyumuşum.

“Ertesi sabah, 16 Mayıs sabahı... O sabah uyandıığımızda güneş daha yeni doğmuştu. Evde bir telaş vardı. Biraz sonra Cevat Abbas Bey, Hayati Bey, tanımadığım bir

iki kişi daha geldiler. Mustafa Kemal Paşa’nın üç bavulunu indirdiler, kapının yanına koydular. Bir otomobil sesi duydum, dışarı fırladım. Evin önünde durdu otomobil. Harbiye Nezareti’nin otomobiliymiş. Cevat Abbas Bey, Hayati Bey ve öteki konuklar evden çıktılar, otomobilin yanına gittiler.

“Annem ve Makbule ablam, kapının iç tarafında yanyana durmuşlar, bekliyorlardı. Annem bana yavaşça seslendi:

‘Bakracın hazır mı?’ dedi.

‘Evet... Hazır’ anlamında başımı salladım.

“Mustafa Kemal Paşa annemin elini öptü. Annem de kollarını onun boynuna sardı, yanaklarından öptü. Sonra sıra Makbule ablama geldi. Makbule ablam eğildi, onun elini öptü. O da Makbule ablama sarıldı, onu öptü.

“Kapı aralıktı. Mustafa Kemal Paşa’dan önce çıktım ve bahçe parmaklıklarındaki bahçe kapısına

gittim, orada durdum. Bahçede hanımeli çiçeği vardı. Dallarını çok kalındı. Ağaç gibi kalın dalları vardı. Bu dallar, bahçeden çıkıyor, evin kapısının üzerine doğru uzanıyordu.

“Mustafa Kemal Paşa evin kapısından çıktı, hanımeli çiçeğine baktı. Bir ara elini uzattı, tam koparacakken vazgeçti, geri çekti elini. Bahçe kapısına geldi, ben elim önümde durdu. Diz çöktü, başını avuçlarına aldı, iki yanığımdan öptü beni.

‘Evin erkeği sensin, Abdürrahim’ dedi. ‘Haydi allahaismarladık...’

‘Eline uzandım, elini öptüm.

‘Yolunuz açık olsun, Paşa’ dedim. ‘Güle güle, gidiniz hayırlısıyla dönünüz...’

“Bahçe kapısının kenarına koyduğum bakracı aldım, yola çıktım. Otomobilin hareket etmesini bekliyordum. Döndü, baktı, beni gördü. Elimdeki bakraçtaki suyu arkasından dökmeceğimi anladı. Te-

Mustafa Kemal’in Samsun’a gitmeden önce İstanbul, Şişli’de oturduğu ve bugün müze olarak kullanılan ev

de katıldım, ben de ağlamaya başladım. O gün evde öğle yemeği yenilmedi. Akşamüstü aile dostumuz Dr. Rasim Ferit Bey geldi.

‘Hiç merak etmeyin’ dedi. ‘Hayırlısıyla bir güzel yolcu ettik...’ •

Gelecek Yazı: Mustafa Kemal Paşa, Bandırma’nın kaptanına şöyle dedi: “Sen bu geminin kaptanısın, ama ben de komutanıyım. Bu andan itibaren ben ne dersem, vapur o şekilde hareket edecek.”

Temelde iki tür insan vardır: İyimserler ve kötümserler. Peki hangisi daha akılcıdır? Tabii, kötümserler kendilerinin “gerçekçi” olduklarını öne süreceklerdir. Onlara göre yaşam çetindir; çoğu kez işler insanın istediği gibi gitmez ve sonunda kötü bitecek şeyler için umutlanmamak gerekir. Onların inancına göre, eğer bir işin ters gitmesini beklerseniz, düş kırıklığına uğramazsınız.

Oysa kötümserlerin iyimserlere göre daha fazla düş kırıklığına uğradığını söylersem şaşırmanın. Nedeni basittir: Onlar hep başarısızlığı ararlar. Olumsuz varsayımlarını kanıtlayacak belirtiler görmek isterler. Olumsuz biten deneyimlerini, iyimser düşünceye karşı cephane olarak kullanırlar. Onlara göre iyimserler kafalarını kuma gömmüşlerdir ve yaşamın gerçeklerini göremiyorlardır.

Oysa, iyimserler bilirler ki, kimsenin elinde geleceği tam olarak gösterebilen bir falcı küresi yoktur. Bilirler ki, kötümserler terslik olacağından ne denli emin olsalar da, bunu yalnızca tahmin etmektedirler. İyimserlere göre, kimse ne olacağını ger-

İyimser Olmak

•Dr. Richard Carlson -
İnternet Yayını•

niz daha işin başındayken olumsuzsa, eğer yalnızca kusurları, sorunları ve yaşamın temel olarak kötü olduğunu gösteren belirtiler arıyorsanız, enerjinizin tümü bu yönde kullanılır. Başarıyı ve bolluğu görebilme beceriniz ciddi olarak sınırlanır. Gördüğümüz ve görmediğimiz şeyleri kendimiz yaratırız. Eğer bir duruma olumsuz beklentilerle giriyorsak, olumsuz sonuçlar yaratmamız da kaçınılmazdır.

Kimin başarılı olma olasılığı daha fazladır? Tabii ki, iyimserlerin. Aslında, insan yalnızca ne arıyorsa onu bulmakla kalmaz, bunu yaratır da... Çözüm arıyorsanız, genellikle aradığınızı bulursunuz. Peki, her zaman başarılı olacak mısınız? Kesinlikle bunu iddia etmiyorum. Ama bir iyimser bu olayı, “Gördün mü bak, ben söylemiştim” diyen kötümserlerin tersine iyi bir ders olarak görecektir. Buna benzer bir şeyde başarısız olursam, edindiğim deneyimin ileride işimi kolaylaştıracağını düşünürüm ve hiç üzülmem.

İyimserlik akıl dolu bir felsefedir. Siz de mutlaka denemelisiniz. •

Gönderi: Eda Baykan

Kurtuluşun Kurmayları - 5

Mustafa Kemal Refet Paşa'ya, “Eğer atına binip Anadolu içlerine girmek istiyorsan, ben bir gün senin bu arzunu yerine getiririm” demişti. Bu sözler, Refet Paşa'nın Samsun'a ayak basanlar arasında olmasıyla gerçeğe dönüştü. İki arkadaş arasındaki dayanışma ülkenin en ateşli günlerinde omuz omuza devam etti.

İbrahim Refet Bele

•Armağan Beydoğan - *Bütün Dünya*•

Nutuk, “19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktım” diye başlar. Mustafa Kemal, 16 Mayıs'ta, özenle seçtiği 18 kişilik bir toplulukla İstanbul'dan Bandırma Vapuruna bindi ve üç gün sonra Samsun'a çıktı. Çetin bir yolculuktu bu yolculuk, ülke için bir umut yolculuğuydu, katılanlar için yeni ve çetin bir yaşamın başlangıcıydı. Atatürk'ün yol arkadaşı bu 18 kişi, Kurtuluş Savaşı'nın “ilk saatine” ta-

nık olmuşlar, o saati başlatanlar arasında yer almışlardı.

Üçüncü Kolordu Kumandanı Miralay Refet Bey, Müfettişlik Kurmay Başkanı Miralay Kazım Bey, Birinci Şube Müdürü Hüseyin Bey, Topçu Kumandanı Binbaşı Kemal Bey, Miralay Doktor İbrahim Bey, Binbaşı Doktor Refik Bey, Başyaver Yüzbaşı Cevat Bey, Yüzbaşı Mümtaz Bey, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey, Yüzbaşı Ali Şevket Bey, Yüzbaşı Mustafa Bey, Üsteğmen Haya-

ti Bey, Üsteğmen Abdullah Bey, Üsteğmen Hikmet Bey, Asteğmen Muzaffer Bey, Şifre Katibi Faik Bey, Şifre Katibi Memduh Bey, Bandırma Gemisi'nin yolcularıydı.

Miralay Refet Bey'in, bu "teftiş heyeti"nde yer alması, Şişli'deki evde kararlaştırılmıştı. Atatürk'ün bu evi, Anadolu'da başlatılacak olan direniş hazırlıklarının karargâhı gibiydi. Bu evi sık sık ziyaret edenler arasında Refet Paşa da vardı. Mustafa Kemal, Refet Paşa'nın atlara düşkünlüğünü biliyordu. Atlara düşkünlük bir özgürlük düşkünlüğüdür. Özgürlük ise ülkesi özgür olan yurttaşların özgürlüğüdür. Refet Paşa'ya bir gün şu anlamlı soruyu sormuştu:

"Sen atlara meraklısın. Ne düşünüyorsun?"

Refet Paşa bu soruya şu karşılığı verdi:

"Üsküdar'dan ata bineyim ve hep ileri gideyim."

Mustafa Kemal, bu yanıtta duyguyu derinden duyumsamış, "Eğer atına binip Anadolu içlerine girmek istiyorsan, ben bir gün senin bu arzunu yerine getiririm" demişti. Bu sözler, Refet Paşa'nın Samsun'a ayak basanlar arasında olmasıyla gerçeğe dönüştü. Refet Paşa da, Mustafa Kemal Paşa'nın müfettiş olarak atanmasında etkinliği olmuş kurmaylardandı. İki arkadaş arasındaki dayanışma ülkenin en ateşli günlerinde omuz omuza devam etti.

İbrahim Refet Paşa da Selanikli, Mustafa Kemal gibi, 1881 doğumludur. 1909'da Harp Akademi-

si'ni bitirdikten sonra üstlendiği kurmay subaylık dönemi, Balkan ve Birinci Dünya Savaşları içinde Doğu'dan Batı'ya birçok cephede geçmiş, değerli bir Osmanlı subayıydı. Askerlik yeteneği özellikle Filistin Cephesi'nde öne çıkan Refet Paşa, 1916'daki Gazze Muharebeleri'nden sonra albaylığa yükseltilmişti. 1919'a değin tümen ve kordulu komutanlığı ve jandarmanın genel komutanlığı görevlerini de üstlenen Refet Paşa'nın yaşamının 19 Mayıs 1919'dan sonrasını tümüyle Kurtuluş Savaşı belirledi.

Samsun'dan hemen sonra, Batı Cephesi'nde Kuvâ-yı Milliye güçlerini toparlayıp işgalci Yunan ordusuna karşı Aydın ve Nazilli'de ilk direnişleri başlatanların başında Refet Paşa vardı. Kurtuluş Savaşı'nın ana yolunu belirleyen Amasya Genelgesi'ni imzalayan dört kurmaydan biri de Refet Paşa'ydı. Paşa, daha sonra Erzurum ve Sivas Kongrelerinde de Mustafa Kemal'in çizdiği yolun en öndeki destekçilerinden olmuştu. Paşa, Türkiye tarihinin yazgısını belirleyen bu tarihsel toplantıların ve alınan kurucu değerlerdeki kararlara katılmasının yanı sıra, Anadolu'daki Delibaş, Çerkez Ethem, Demirci Mehmet Efe gibi ayaklanmalarının bastırılmasında da etkin görev üstlendi.

Birçok alanda ve birçok cephede görev sürdüren Refet Paşa, son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde İzmir milletvekili seçilmiş, Ankara'da yeni kurulan TBMM'ye de İzmir milletvekili olarak girmişti. Fevzi Çakmak Paşa Hükümeti'nde İçişleri Bakanlığı, bir dönem de

Milli Savunma Bakanlığı görevini üstlenen Refet Paşa'nın rütbesi generalliğe yükseltildi. Mudanya Mütarekesi'nden sonra Ankara Hükümeti'nce Doğu Trakya'yı teslim almakla görevlendirilen paşa, bu görevini tamamladıktan sonra bir süvari birliğiyle 19 Ekim 1922 yılında İstanbul'a girdi ve coşkulu bir kalabalık tarafından karşılandı.

İstanbul'da Halife Abdülmecid'e bir at armağan ederek Hilafet'in korunacağına ilişkin sözler söyleyince Mustafa Kemal'le araları açıldı. 1923 yılında İstanbul milletvekili olarak TBMM'ye girmişti. Mustafa Kemal, asker milletvekillerinin "ya askerliği ya da sivil görevi seçmeleri"ni istemesi üzerine milletvekilliğini seçti, askerlikten ayrıldı. Paşa değil, artık Refet Bey'di.

Refet Bey'in bundan sonraki yaşamı ülkede demokrasinin yerleşmesi için siyasal çalışmalarla sürmüştür. Terakkiperver Cumhuriyet Partisi'nin kurucuları arasın-

da yer aldı. 1925'te partisi kapatıldı, 1926'da Atatürk'e Suikast Davası'nda, tutuklandı, yargılandı, tüm paşalar gibi o da aklandı. Mahkeme sonucundan sonra 1939 yılına değin köşesine çekilip kırıncı bir yaşam sürdü. Bu tarihte CHP'den seçildiği milletvekilliği görevini yürüten Refet Bey, Demokrat Parti döneminde, Birleşmiş Milletler'ce 1950'de kurulan Filistin Mültecilerine Yardım Komitesi'nde görev yapmak üzere dört yıl Beyrut'ta yaşadı.

Refet Bele, 1963 yılında çok sevdiği İstanbul'da yaşama veda etti. •

Yayın Genel Yönetmeninin Notu:

Gerçekte Mustafa Kemal'le sınıf ardakaşısı olan Ali Fuat Cebesoy'la ilgili olarak geçen sayımızda bir yanlışlık sonucu, "Ali Fuat Cebesoy ve Mustafa Kemal'in Beyrut Süvari Alayı'nda tanıştıkları" bilgisi yer almıştır. Düzeltir, özür dileriz. •

Çocuğunun geleceği için endişeli olan anne, onun daba iyi bir eğitim alabilmesini sağlamak için, çocuğunu koleje kaydetmek istedi. Endişeli anne, Çocuğunu da yanına alarak okul müdürünü ziyaret etti. Müdür, endişeli anneye okulun eğitimi hakkında gerekli bilgileri verdi. Kadın, müdürün açıklamalarını can kulağıyla dinledikten sonra "Tamam" dedi. "Oğlumun kaydını yaptırmak istiyorum. Yalnız sizden bir şey rica edebilir miyim?" Müdür nazik bir biçimde "Elbette, buyurun" dedi. Kadın ricasını dile getirmekte biraz endişeliydi; ama ne isteğini de bildirmek istiyordu:

"Müdür bey, acaba dersleri biraz basitleştiremez misiniz?" dedi. "Benim oğlum bu eğitim programını kaldıramaz, derslerin hepsini izleyemez; ama koleji de bir an önce bitirmesini istiyorum."

Müdür kadına dönerek, "Elbette hanımefendi" dedi. "Siz çocuğunuz ne olmasını istiyorsunuz, onu söyleyin. Bildiğiniz gibi bir meşe ağacı yüz yılda yetişirken bir kabak için iki ay yeterli." •

Bakmadığımı sandığın zaman, ilk yaptığım resmimi buzdolabının kapısına astığımı gördüm ve hemen bir başka resim yapmak istedim.

Bakmadığımı sandığın zaman, sokaktaki bir kediyi beslediğini gördüm ve hayvanlara karşı nazik olmanın iyi bir şey olduğunu öğrendim.

Bakmadığımı sandığın zaman, benim için en çok sevdiğim keki yaptığını gördüm ve küçük şeylerin yaşamdaki özel şeyler olabileceğini öğrendim.

Bakmadığımı sandığın zaman, yemek yaptığını ve hasta olan bir arkadaşına götürdüğünü gördüm ve hepimizin birbirimize bakmamız gerektiğini öğrendim.

Bakmadığımı sandığın zaman, zamanını ve parayı, hiçbir şeyi olmayan insanlara verdiğini gördüm ve bir şeye sahip olanların, hiçbir şeyi olmayanlara vermeleri gerektiğini öğrendim.

Bakmadığımı sandığın zaman, evimizi ve içindeki herkesi gözettiğini, özen gösterdiğini gördüm ve

bize verilenlere bakmamız gerektiğini öğrendim.

Bakmadığımı sandığın zaman, iyi duyumsama-

diğın zamanlarda bile sorumluluklarını yerine getirdiğini gördüm ve büyüdüğüm zaman sorumlu olmam gerektiğini öğrendim.

Bakmadığımı sandığın zaman, gözlerinden yaşlar aktığını gördüm ve kimi zaman olayların incittiğini; ama ağlamanın yanlış olmadığını öğrendim.

Bakmadığımı sandığın zaman, umursadığını gördüm ve olabileceğim herşey olmayı istedim.

Bakmadığımı sandığın zaman, büyüdüğüm zaman iyi ve üretici bir insan olmak için bilmeye gereksinim duyduğum yaşamın derslerinin çoğunu öğrendim.

Bakmadığımı sandığın zaman, sana baktım ve "Bakmadığımı sandığın zaman gördüğüm herşey için teşekkür ederim" demek istedim. •

Gönderi: İlker İnal

İki bölümden oluşan bu dizimizde, insanlığın evrimine katkıda bulunan kişilerin önce, "insansal özelliklerini yansıtan yaşam öyküleri"ni sunuyor, sonra da ileriki sayfalarımızda, bu kişinin insanlığa katkısını açıklıyoruz.

Valsin Kralı

Konserden konsere, başarıdan başarıya koşan bir müzisyen, ona her yönden destek olan akıllı ve güzel bir eş... Günler mutlu bir biçimde ve dolu dolu geçiyorken, 1878 yılında sevgili eşi Jetty'nin bir kalp krizi sonucu aniden ölümü ünlü besteciye çok acı bir darbe oldu.

Ünlü bir besteci ve orkestra şefiydi. Viyana sosyetesinin de gözbebeğiydi. İşlerinin yoğunluğundan mı, yoksa gönlüne göre bir bayan bulamadığı için mi bilinmez, 37 yaşına gelmesine karşın henüz evlenmemişti. Evlenmeye de hiç niyeti yok gibiydi. Fakat, 28 Ağustos 1862'de çok popüler bir şarkıcı olan Henrietta "Jetty" Treffz ile aniden evlenmesi, Viyana sosyetesinde önce şaşkınlığa sonra da dedikodu kazanının kaynamasına neden oldu. Çünkü Jetty besteciden 10 yaş büyüktü. Üstelik daha önce banker Baron Cavalier-Maurice Todesco ile yaşamış ve ondan yedi çocuğu olmuştu ve ona "Barones Todesco" deniliyordu.

Jetty, ünlü bir kuyumcu olan Joseph Chalupetzky'nin kızıydı. Muhteşem bir soprano sesi vardı. Dresden Ope-

rası'nda ve Viyana Tiyatrosu'nda sahneye çıkmıştı. Besteciyle de 15 yıldır tanışıyordu. Hakkını vermek gerekirse Henrietta göz kamaştırıcı cazibeli bir kadındı. Yoğun konserlerle ve şatafatlı partilerle dolu yaşamı olan besteciminin yaşam temposuna; ancak Henrietta ayak uydurabilirdi. Gerçekten de öyle oldu. Evlendikten sonra, bir zamanların ünlü şarkıcısı ve Barones Todesco'su, mü-

kemmel bir sekreter, şirin bir ev sahibesi ve büyük bir menajer oldu ve eşinin tüm günlük problemlerini üstlendi. Örneğin konser anlaşmaları yapıyor, sözleşmeleri gözden geçiriyor, turne düzenliyor, parasal konuları mükemmel bir titizlikle hallediyordu. Ayrıca, bestecinin yeni yapıtlarını bizzat kendisi temize çekip, basılmak üzere matbaaya gönderiyordu. Tüm bunlar yetmezmiş gibi evinde dü-

İnsanlığa Adanan Yaşamlar

Yücel Aksoy

zenlediği partilerin de görkemli bir biçimde geçmesi için her türlü önlemi alıyordu. Kısaca, eşinin rahat çalışıp güzel besteler yapabilmesi için gerekli ortamı en iyi biçimde sağlıyordu.

Konserden konsere, başarıdan başarıya koşan bir müzisyen, ona her yönden destek olan akıllı ve güzel bir eş... Günler mutlu bir biçimde ve dolu dolu geçiyorken, 1878 yılında sevgili eşi Jetty'nin bir kalp krizi sonucu aniden ölümü ünlü besteciye çok acı bir darbe oldu.

Eşini aniden kaybetmek onu elbette çok sarsmıştı. Ama bu şoku çabuk atlatan besteci, çok sevdiği eşinin ölümünden yalnızca 50 gün sonra kendisinden 25 yaş küçük Angelica Dittrich ile evlendi.

30 Mart 1850'de Polonya'da Breslau kentinde doğan Angelica, hayranlarının taktığı adla "Lily" müzik yaşantısına da erken yaşlarda korist olarak başladı. Daha sonra Viyana Tiyatrosu'nda sözleşme imzalayarak solist oldu.

Ünlü orkestra şefimizin yaptığı bu ikinci evlilik malesef yürümedi. Sürekli kavga ediyorlardı. Bu arada Viyana Tiyatrosu yöneticisi Franz Steiner ile Lily arasın-

da bir aşk dedikodusu da vardı. 9 Aralık 1882'de ayrıldılar.

Besteci üçüncü evliliğini, mali danışmanının kızı Adele Deutsch ile yaptı. Adele 1856'da Viyana'da doğmuştu. 1874'de bir bankerin oğlu olan Anton Strauss ile evlendi. 1877 yılında Anton Strauss'un ölümünden bir süre sonra, 57 yaşına gelmiş olan besteciyle yaşamaya başladı. Yani aralarındaki yaş farkı 31'di.

Kilise, bestecinin önceki eşi Lily'den ayrılmasına onay vermediği için Adele ile hemen evlenemediler. Oysa ünlü besteci, ilk eşi Jetty denli becerikli olan Adele'yi çok seviyor ve evlenerek onu taçlandırmak istiyordu. Bu engeli aşmak için ünlü müzisyen Saksonya vatandaşlığına geçti ve Protestan oldu. Yeni katıldığı kilise evlenmelerine onay verdi ve iki sevgili ancak 15 Ağustos 1887'de evlenebildiler.

Ünlü besteci ve orkestra şefinin bu üçüncü evliliği, ölüm tarihi olan 3 Haziran 1899 yılına değin mutlu bir biçimde sürdü.

Müzik sayfalarına adını altın harflerle "Valsin Kralı" olarak yazdıran bu ünlü besteci ve orkestra şefinin yaşam öyküsünü 132'nci sayfamızda bulacaksınız. •

İş başvurusunda bulunan yeni adayla görüşme yapan insan kaynakları yöneticisi, işe almak istediği kişide aradığı en önemli özelliği açıkladı:

"Sorumlu bir kişi olsun, yeter" dedi. "Sorumlu bir kişi arıyoruz burada..."

Yeni aday, ellerini ovuşturmaya başladı:

"Aradığımız kişi galiba benim, efendim" dedi. "Bir önceki işimden 'Herşeyden ben sorumlu tutulduğum için' kovulmuştum." •

Gönderi: Haluk Erdemol

Larry Stewart, işleri yolunda gitmeyen şanssız kişilere yirmialtı yıldır, para ve umut dağıtan kişinin kendisi olduğunu açıkladı.

Giz 26 Yıl Sonra Çözüldü

Geçtiğimiz 26 yıl boyunca bir adam insanlara işlerinin yolunda gitmesi için para ve nazik sözler dağıtıp karşılığında hiçbir şey beklemeden sokaklarda dolaştı. Bu adamın giz olarak kaldı.

O kişi, bu yıl, en sonunda, kimliğini açıklamaya karar verdi. Neden mi? Ona kanser tanısı kondu. Kemoterapi tedavisi gördü ve kırkbeş kilo kaybetti. Beyaz saçları tümüyle döküldü. Doktorlar urların küçüldüğünü söylüyorlar; ancak o emin olamıyor. Zamanın kendisini sıkıştırdığını duyumsuyor. Konuşmak istiyor.

Yardım ve umut iletlerini yaymak istiyor. Öteki insanları da, daha az şanslı olanlara yardım etmeleri için verebilecekleri denli çok para vermeye ve zaman ayırmaya yönlendirmek istiyor. Yaptıklarının başka-

larına esin vermesini umut ediyor. Fakat bunu adını açıklamadan yapamayacağını biliyor. "Kafama poşet geçirip konuşamam ki!" diye espri yapıyor.

İşte bu yüzden adının Larry Stewart olduğunu, Kansas'ta yaşayan ellisekiz yaşında bir iş adamı olduğunu açıklıyor. Stewart yirmialtı yıl boyunca yabancılara 1,3 milyon doların üzerinde yardımda bulunduğunu tahmin ediyor.

Bir Başka Bakış

Cheryl Tanrıverdi

Ancak bu hayırsever insanın bir zamanlar başkalarına yardım edebilecek durumda olmadığını bilmek gerek.

Cocukluğu yoksulluk içinde geçmiş. Büyükanesi ve büyükbabası, ona ellerinden geldiği denli bakabilmiş; karnının doyması ve giyecek bir şeylerinin olması için çaba harcamışlar. Stewart'ın ayakkabılarının tabanları eskidiğinde onları

geçirdikten sonra küçük bir lokantaya girdi ve kahvaltı istedi. Her lokmayı tadını çıkara çıkara yedi, kahvesini son müşteri de çıkana dek yavaş yavaş içti. Sonra, elini cebine götürdü, yüzünde şaşırılmış bir ifadeyle çevresine bakınarak cüzdanını kaybetmiş gibi yaptı. İşte o an, lokantanın sahibi kendisine doğru yürüdü ve yere eğildi. "Evlad, bunu düşürdün herhalde" diyerek kendisine yirmi dolarlık bir banknot uzattı. Nazik lokanta sahibi ona, en fazla gereksinim duyduğu anda yardımcı olmuştu. Yirmi dolar Stewart için bir servetti sanki. O da gücü yettiğince yabancılara yardım etmeye kendi kendine yemin etti.

Yaşamı biraz olsun yoluna girdi. Evlendi. Yeniden çalışmaya başladı; ama çalıştığı şirket iflas etti. Onun için tüm yolların tıkanmış olduğunu düşündü. Hırsızlık yapacaktı, bunun için bir silah bile edindi; ancak

son dakikada vazgeçerek evine gitti. Telefonu çaldı ve arayan kişi, kendisine borç vermeyi öneren canayakın bir akrabasıydı. Stewart yeniden işe girdi; ancak yine işler yolunda gitmedi. Yıl sonu tatilinden hemen önce işten kovuldu. Bir sonraki yıl da aynı şey oldu. 1979 yılı Aralık ayıydı. Onun dışında herkes mutluydu ve bayram hazırlıkları yapıyordu. Sokaklar renkli renkli ışıklarla,

ancak mukavva ile değiştirebiliyorlarmış. Sularını odun sobasının üzerinde ısıtıyorlarmış.

Stewart, bir hayır derneğinin, evlerine nadiren yiyebileceği taze meyveyle dolu bir yiyecek sepeti getirdiği zaman duyumsadığı sevinçli hiçbir zaman unutamadı. Okula gitmekte zorlandı ve kapı kapı dolaşarak satıcılık yapmaya başladı. 1971 yılında bir gün, patronu ücretini ödemeği kesti. İki günü hiçbir şey yemeden

Noel Baba figürleriyle ve süslü yılbaşı ağaçlarıyla donatılmıştı.

Üzgün ve düşünceli bir durumda bir şeyler yemek için bir kafeye gitti. Bayan bir garson, arabasının camından siparişini sordu. Garson üşümüşü ve kötü görünüyordu. Pardösüsü o denli inceydi ki, o soğukta üşümemesi olanaksızdı. Stewart kendi kendine düşündü:

"Benim durumum kötü; ama bir de şu kızcağıza bak, bu soğukta dışarıda böyle..."

Hesabı ödemeye gelince sıra, Stewart garsona yirmi dolar verdi ve üstünün kalmasını söyledi. Kızın dudakları titredi ve gözlerinden yanaklarına doğru yaşlar süzülerek, "Beyefendi, bunun benim için ne anlama geldiğini tahmin edemezsiniz" dedi minnettar bir ifadeyle. Stewart aynı gün bankaya gitti ve başlangıç için pek fazla olmasa da iki yüz dolar çekti.

Bu parayı gereksinim duyan yabancılara dağıtmayı planlamıştı. Kendisi için bu bir yılbaşı armağanı olacaktı; ancak bunu kimliğini kimseye açıklamadan, kimsenin dikkatini çekmeden yapacaktı. İşte o andan sonra, yardımseverliğin hem alanı hem de vereni zenginleştirdiği düşüncesiyle gizli görevini yerine getirmeyi sürdürdü.

Kariyerinde yükselmeye başladı.

Kablolu televizyon ve kentlerarası telefon hizmeti vererek çokça para kazandı. Güzel bir evle iyi bir araba aldı; ancak kazandığı paranın hepsini kendisine ayırmadı. Parasının çoğunu hayır derneklerine bağışladı. Bir yandan da sokaklarda yoksul insanlara para dağıttı. Bunu tüm yıl boyunca yapardı; ancak yılbaşı yaklaştığı zamanlarda özel bir çaba harcardı. Bu bayram günlerinde, eski püskü paltolar giyen, yoksul bir mahallede otobüs bekleyen insanla-

rı, sokakta yaşayan evsizleri, tekerlekli sandalyeye mahkum olanları ya da kucağında bebeğiyle dolaşan anneleri arar bulurdu.

Kendisi de evsiz, aç ve bitkin olduğu zamanlarda yardım istemişti. Ona "Bugün git, yarın gel" denmişti. Geri çevrildiği zamanlarda duyumsadığı sıkıntıyı ve utancı hiçbir zaman unutmadı. Bu yüzden insanlar dilenmek ya da yardım beklemek zorunda

kalmaları diye miktarı az olsun çok olsun, para veriyordu.

Stewart işe beşer, onar dolar vererek başladı. Serveti büyüdükçe, yüzer dolar vermeye başladı. 1989'da, üzerinde yüklü miktarda para taşıdığı için birkaç kişi tarafından izlendi. Polis korumasına başvurmak zorunda kaldı. Görevli polis memuru "Onun kaçık olduğunu düşünmüştüm; ama bir günün sonunda insanlara yaptıklarını görünce gözyaşlarına boğuldum" diyor. Para dağıtırken insanlar çığlık atar, ağlar, güler ve ona teşekkürlerini sunar. Kimileri o denli şaşırırdı ki, tek sözcük bile edemezdi.

Stewart o insanların öykülerini dinlenebilir diye haber kanallarının para dağıtırken kendisine eşlik etmesine izin verdi. Tek koşulu, muhabirlerin Stewart'ın adını gizli tutmasıydı. Muhabirler bunu kabul ettiler. Stewart kamuoyuna birazcık nezaketle ne denli büyük iyiliklerin yapılabileceğini göstermek istiyordu.

Muhabirler, Stewart'ın iyiliklerini ulaştığı kişilerin dokunaklı öykülerini yazdılar. Örneğin, sıcak tutacak giyeceklere gereksinim duyan ve elinde çok az miktarda parası olan 69 yaşındaki bir adamın öyküsünü yazdılar. Eşi felçli olan, kendisi ise hastalığı yüzünden çalışamayan dört çocuklu bir annenin öyküsünü anlattılar. On torununa bakmaya çalışan bir büyükanneyle röportaj yaptılar. Sekiz yaşından buyana çalışan ve kendisine daha önce kimse'nin hiçbir şey vermediğini söyleyen kadının sözlerini yansıttılar.

Stewart 1971'de, sahibinin kendisine yirmi dolar vererek yardım

ettiği lokantaya iki kez daha gitti. Bu nazik hareketin karşılığında Stewart ilk ziyaretinde, kendisi yaşlanmış, eşi de hastalanmış olan lokanta sahibine para verdi. İkinci ziyaretinde, lokanta sahibinin Stewart'ın verdiği parayı kendisi için harcamayıp kendi hesabından para çekerek ikisini birleştirdiğini ve daha kötü durumda olan başkalarına yardım etmek için kullandığını öğrendi.

Muhabirler Stewart'ın adını gizli tutmaya söz verdiklerinden, ona "Gizli Noel Baba" adını taktılar. O gerçek bir "Noel Baba"ydı, karşılığında hiçbir şey beklemeden gizlice birçok nazik ve cömert iyilikte bulunan Demreli Aziz Nikola'nın modern biçimiydi. Yalnızca eşi, çocukları ve birkaç yakın dostu Stewart'ın gerçek kimliğini biliyordu.

Şimdi sağlık sorunlarına karşı savaşım veren Stewart, gizliliği bir kenara bıraktı. Yaşamında ne zaman zor durumda kaldıysa birilerinin kendisine para, yiyecek ya da umut vererek yardım elini uzattığını herkesin bilmesini istiyor. Yaşamını bu iyiliklerin karşılığını ödemeye adanmasının nedeni de bu.

İstedığı ün değil, yalnızca insanların açtığı yoldan ilerlemesini umut ediyor. Yüz dolarlık banknotlar dağıtmak zorunda olmadığını söylüyor. Yardım etmenin başka yolları da var ona göre. "Teşekkür edebilir, küçük bir bahşış bırakabilir ya da değer vererek karşılığında hiçbir şey istemediğinizi gösterebilirsiniz" diyor.

Eğer henüz 2007 için planlarınızı ve dileklerinizi sıralamadıysanız, bu öykü size iyi bir fikir verebilir. •

Çeviri: Pelin Hazar

CherylTanrıverdi@butundunya.com.tr

Caesar "Üçlü Yönetim" içindeki iktidar savaşımını kazandıktan sonra, ülkede büyük reformlar yaptı. Bu arada Julian Takvimi'nin uygulanmaya başlamasıyla da ilk yeni yıl, İsa'nın doğumundan önce 45 yılında 1 Ocak'ta kutlandı.

2052 Yıl Önce Kutlanan İlk Yılbaşı

Roma tarihinin Caesar, Crassus ve Pompeius arasında kurulan "Üçlü Yönetim" döneminde, günümüzde TV'lerde görülen "İcraatın İçinden" programları gibi bir uygulama başlatıldı. Halkın "icraati öğrenebilmesi" etiketiyle, propaganda için yayın büroları kuruldu. "Beyaz cam" teknolojisi elbette yoktu, eldeki olanaklarla "bülten" yayımlanıyordu.

Yönetimdeki üçlü, her istediği kararı rahatlıkla alıyor, diledikleri önlemleri uygulamaya koyabiliyordu. Aralarındaki dayanışma, henüz iktidar kavgasına dönüşmemişti. İşlerin böyle ağız tadıyla sürüp gittiği günlerde, Caesar 14 yaşındaki kızı Julia'yı, 50 yaşını aşmış Pompeius'a verdi. Kendisi de konsül olması beklenen Calpurnius Piso'nun, Julia ile yaşıt olan kızı Calpurnia'yla evlendi.

Siyasi ve özel balayları döneminin sonunda, tek adam olma hırslarının, ortaklar arasındaki iktidar kavgasının ilk örnekleri, daha İsa'nın doğmadığı çağlarda bile görülmekteydi; üçlünün arasında tek adamlık savaşımı başlamıştı, bu savaşımı sonunda Caesar kazandı.

***

Doğudaki yönetim biçimi, tanımlanılan ve sınırsız yetkili kralları, gösterişli saray yaşamı ve geniş bürokratik örgütüyle Mısır'daki monarşi, Caesar'ın çok hoşuna gitmişti, bunları Roma'da da uygulamaya başladı. Senatoda süslü giysiler içinde altın bir tahta oturdu. Ailesinin tanrısal bir kökenden geldiğini öne sürüp, onlar için tapınaklar yaptırdı.

Bu arada Mısır Kraliçesi Cleopatra, daveti üzerine Roma'ya geldi. Kimi tarihçilerin belirttiğine göre, Caesar'ın Cleopatra ile

Köşeden Bucaktan

**Mehmet
Muhsinoğlu**

evlenip, kral unvanını alması bekleniyordu. Caesar'ın yandaşları da, heykellerini altın taçlarla süslüyor ve herkesin içinde taç sunuyorlardı diktatöre. Çağlar boyu iktidar "yalakaları"ndan oluşan "kalker halka" Caesar'ı da sarıp sarmalamıştı.

IÖ 45 yılında Caesar, büyük bir Doğu seferi için hazırlıklara başladı. Roma sınırlarındaki eyaletlerin istila edilmesi tehlikesi belirmişti. Bu arada Aşağı Tuna'da kurulan yeni ve güçlü bir krallığa da son vermek istiyordu; ancak yola çıkamadı. Hareketinden dört gün önce, İÖ 44 yılının 15 Mart'ında, senatoda cumhuriyetçilerin hazırladığı bir komplo sonucu öldürüldü.

***

Julius Caesar'ın ölümünü, "Tercüme Dergisi", cilt 3, sayı 16, sf. 231-235'te Hamit Dereli şöyle çevirmişti:

"Başlarında Caius Cassius, Marcus Brutus, bir de Decimus Brutus olmak üzere, altmıştan çok insan (Caesar'ı öldürmek için) gizlice sözleşmişlerdi. İlkın, 'Acaba Mars Alanı'nda seçimlerle uğraşılırken, oymakları oy vermeye çağırdığı sırada mı öldürsek? Kimimiz tutup köprüden atarız, kimimiz de aşağıda bekler boğazlarız; acaba Kutsal Yol'da mı, yoksa tiyatron önünde mi saldırırsak?' diye düşündülerse de senatonun, Mart İdus'unda Pompeius'un kurduğu yapıda toplanması kararlaştırılınca, o günle o yeri pek uygun buldular. (...)

"(Senatoda) Yerine oturacağı sırada, onu öldürmek üzere sözleş-

şenler, saygı sunmak bahanesiyle etrafını alıverdiler; elebaşılığa geçmiş olan Tillius Cimber de hemen, bir dileği varmış gibi daha çok sokuldu; ama Caesar'ın 'Sonra' der gibi işareti üzerine togasını iki omzundan yakaladı, Caesar, 'Bu kadarına zorbalık derler!' diye bağırırken, Casca'lardan biri arkadan elini uzatıp boğazının biraz altından yaraladı. Caesar, Casca'yı kolundan yakalayıp elindeki çelik kalemı sapladı. Öne atılıp kurtulmaya çabaladıysa da, ikinci bir yara onu olduğu yere mıhladı. O zaman kendisine her yandan hançerlerle saldırıldığını gördü; bunun üzerine togası ile başını örttü, yere düşerken ayıp olmasın, vücudu ta aşağı kadar örtülü kalsın diye de, sol eli ile eteğini bacaklarına çekiyordu. Böylece 23 yerinden yaralanmıştı; ancak ilk yarada inlemiş, hiçbir söz söylememişti. Ama bazılarının anlattıklarına göre, Marcus Brutus'un saldırdığı sırada Yunanca, 'Sen de mi, oğlum?' demiş. Herkes perişan bir halde kaçıştığı için yerde uzun zaman öyle cansız yattı; sonra bir sedyeye koydular, bir kolu sarkıyordu; kölelerinden üçü kaldırıp evine götürdüler.

"Hekim Antistius'un dediğine göre, o kadar yara içinde, göğsünde açılan ikinci yardan başka hiçbiri öldürecek yara değilmiş. Ona kıymak üzere sözleşmiş olanlar, ölüsünü de Tiber Irmağı'na atmayı, mallarına el koymayı, koyduğu yasaları kaldırmayı tasarlamışlardı; ama Konsül Marcus Antonius ile atlılarbaşı Lepi-

us'tan korkup, o işleri bıraktılar. (...)

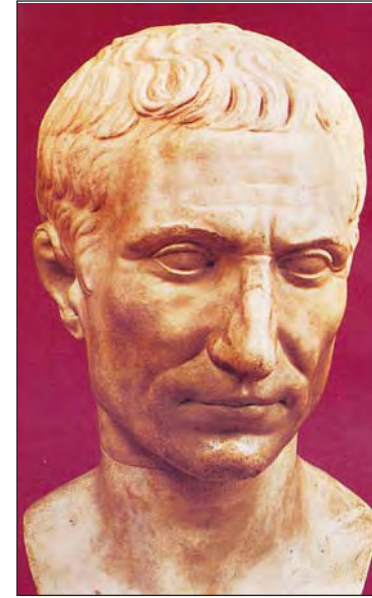
"Caesar'ı öldürenlerden hemen hiçbiri, kendisinden sonra üç yıl daha yaşamadı, hemen hiçbirinin ölümü doğal olmadı. Hepsi de senatodan ceza giyip kimi bir deniz kazasında, kimi bir savaşta, acılar, belalar içinde öldüler. Caesar'ın canına kıydıkları kama ile kendi canlarına kıyanlar da oldu..."

***

Caesar "Üçlü Yönetim" içindeki iktidar savaşımını kazandıktan sonra, ülkede büyük reformlar yaptı. Bu arada Julian Takvimi'nin uygulanmaya başlamasıyla da ilk yeni yıl, İsa'nın doğumundan önce 45 yılında 1 Ocak'ta kutlandı.

Julius Caesar Roma diktatörü olduktan hemen sonra, geleneksel Roma Takvimi'nde acilen reform yapılması gerektiğine karar verdi. İÖ 7'nci yüzyıla doğru ortaya çıkan Roma Takvimi, yeni ay ile başlayan dönemi izlese de, mevsimlerle sık sık çatışıyor ve düzeltilmesi gerekiyordu. Bunun yanı sıra, "Devlet Din Konseyi" kurumu, politik süreci uzatmak veya seçimlere karışmak amacıyla, sık sık gün eklediği takvimin güvenilirliğini zedelemişti.

Yeni takvimini düzenleyen

Julius Caesar, doğduğu ayın adını kendi adıyla değiştirdi.

Caesar, ay takvimini tamamen terk edip, Mısırlılar gibi güneş yılını izlemesini savunan, İskenderiye'den Yunanlı gökbilimci Sosigenes'in önerisini dikkate aldı. Buna göre bir yılın 365 ve 1/4 gün olacağı hesaplanıyordu. Caesar İÖ 45'e 67 gün ekledi, böylece İÖ 46 yılı mart yerine 1 Ocak'ta başladı. Caesar aynı zamanda, her dört yılda şubat ayına bir gün eklenmesine karar verdi.

Böylece teorik olarak yeni takvim geçerliliğini yitirmeyecekti. İÖ 44'te, uğrayacağı suikasttan çok kısa bir süre önce, Julius Caesar'ın doğduğu "Quintilis" ayının adı Julius (temmuz) olarak değiştirildi. Daha sonra halefi tarafından da "Sextili's" ayına, Augustus (ağustos) adı verildi.

Roma döneminde başlangıçta yılın beşinci ayı olan Julius (temmuz), "Quintilis" olarak biliniyordu. Bu ad, Latince beş anlamına gelen "quinque" sözüğünden türemişti. Roma Takvimi'nin Ocak ve Şubat ayları eklenerek düzenlenmesiyle, beşinci ay olan Quintilis yedinci ay oldu. Sayısal dizini izlememesine karşın adı değişmedi.

İS 5'inci yüzyıl yazarlarından Theodosius Macrobius, daha sonra yapılan ad değişikliği ile ilgili olarak, şu bilgiyi veriyordu:

"Marcus'un oğlu Konsül Marcus Antonius'un önerdiği yasa uyarınca, bu ay Diktatör Julius Caesar'ın onuruna Julius olarak adlandırıldı. Böyle adlandırıldı; çünkü Julius bu ayın içinde 'Quintilis'den dört gün önce (15 Temmuz) doğmuştu."

***

Yeni yılın ocak ayında başlaması, Ortaçağ'daki uygulamada karışıklığa yol açtı. Julian Takvimi'nin en sadık savunucuları bile, yeni yılın tam olarak 1 Ocak'ta başlamadığını gözlemliyordu. Çünkü Caesar ve Sosigenes, güneş yılının 365.25 gün değil, 365.242199 olduğunu hesaplamakta yanılmışlardı. Sonuçta 11 dakikalık hata, bir yıla 1000 yılında 7 gün ve 15'inci yüzyılın ortasında 10 gün ekliyordu.

Roma kilisesi bu sorunun ayırdına vardı ve 1570'de Papa Gregory XIII, Cizvit gökbilimci Christopher Clavius'u yeni bir takvim hazırlamakla görevlendirdi. 1582'de Gregorian Takvimi yürürlüğe girdi ve o yıldan 10 gün atlanarak, yeni kural oluşturuldu. Bundan böyle çağın her dört yılının biri artık yıl olacaktı.

Bu tarihten itibaren, yeni yılın 1 Ocak'ta başlaması, tüm dünya tarafından kabul edildi.

***

Herkes gönlünce, bütçesi elverdiğince ve klasikleşmiş deyişle; "Divan'da veya Divan Palas'ta" girdi 2007 yılına... Venedik kanallarında romantik gondol gezisi niyetine, televizyon kanallarında tur atanlar, sanırım çoğunluktaydı...

Bayramınızı ve yeni yılınızı kutlarım!•

m.muhsinoglu@gmail.com

Krallığın önemli bir lorduyla ülkenin ünlü bir şairi yakın dost olmuşlardı. Lord parmağına pahalı taşlarla süslenmiş yüzükler takmayı çok seviyordu. Bir gün şair dostu ona konuk olmuştu. Yemek sırasında şairin gözü sık sık lordun yüzüklerine kayıyordu. Bunun ayırdına varan lord "Yüzüğün taşına mı bakıyorsun?" diye sordu. Şair kendisine yöneltilen bu soruyla toparlandı ve "Evet lordum" dedi. Lord, "Elmastır" dedi. Bunun üzerine şair "Ne yararı var? Yani ne getirir" diye sordu.

Lord konuğunun bu sorusunu yadırgayarak, "Sevgili dostum" dedi. "Gördüğün gibi bu yalnızca elmas taşlı bir yüzük. Ne getirebilir ki?.. Hoşuma gittiği için takıyorum."

Şair, lordun bu sorusundan alındığını düşünerek bir açıklama yaptı:

"Sayın lordum" dedi. "Benim de babamdan kalma iki taşım var, yılda yüz altın getiriyor."

Bu açıklama lordun ilgisini çekti. "Yaa!" dedi. "Ne taşı bunlar?"

Şair, yüzünde beliren hafif bir gülümsemeye soruya yanıt verdi: "Değirmen taşı..."•

"Adalet Mülkün Temelidir" diyen ve 634-644 yıllarında halifelik yapan Hz. Ömer adaletin simgesiydi. Adaleti uygularken herkese eşit davrandı; soyluluk, zenginlik, akrabalık, makam gibi öğelerin adaleti engellemesine, ayrıcalık sağlamasına izin vermedi.

"Adalet Mülkün Temelidir"

E vde, işte, günlük ve toplumsal yaşamda, dünyada huzurun, mutluluğun, yaşama sevincinin dayanağı adalettir. "El adlū esasül-mülk!" yani "Adalet mülkün temelidir" bunu en güzel dile getiren ve yaygın olarak kullanılan bir özdeyiştir.

Özdeyişte geçen "mülk" günümüzde dar anlamda ev ya da taşınmaz malı çağırırsa da gerçekte dile getirilmek istenen ülkedir. Özdeyiş, evrensel bir gerçeği dile getirir. Ömer Hayyam'ın deyişiyle "Adalet, evrenin ruhudur".

"Mülk" Arapça "sahiplik, egemenlik" anlamını taşır ve emlak, istimlak, malik, melik, memleket, memluk, müstemleke, mülki, mülkiyet sözcükleri de bu kökten gelir. Hz. Ömer'in söylediği söz "Adalet 'devletin egemenliği altında bulunan toprak-

ların bütünü, ülke'nin temelidir" anlamına gelir.

Adalet temeli üzerine yapılmış ya da çürük adalet temeline dayanan ilişkiler ister istemez bozulmaya mahkumdur. Tarihin sayfalarına konuk olan tüm devletlerin ortaya çıkışı ve yıkılışı adaletle çok yakından ilişkilidir. Bu yüzden insanlar ve insanlık sürekli bir adalet arayışı içindedir ve dün olduğu gibi bugün de sürmektedir bu arayış.

Arapça'dan dilimize geçen "adalet" "doğruluk" anlamına gelen "adl" kökünden türemiş bir sözcük olup "denklik, eşitlik, eşitliği gözetme, bir şeyi eşitlikle yapma, yerine getirme, bir şeyin tam karşılığını verme, doğru, doğruluk, doğruya uyma, doğruyu tanıma, doğruyu sunma, bir şeyi yerli yerine koyma, (zulmün

karşıtı bir sözcük olarak da) hak, haklılık” demektir.

“**A**dalet mülkün temelidir” diyen ve 634-644 yıllarında halifelik yapan Hz. Ömer adaletin simgesiydi. Adaleti uygularken herkese eşit davrandı; soyluluk, zenginlik, akrabalık, makam gibi öğelerin adaleti engellemesine, ayrıcalık sağlamasına izin vermedi. Ele geçirilen topraklarda adaletin katıksız biçimde uygulanması için çaba harcayan, devletin gelirlerinin, giderlerinin kayıt altına alınması için ilk divan örgütünü kuran Hz. Ömer’in amacı sosyal adaleti tam anlamıyla gerçekleştirmekti. Her zaman insanlara karşı büyük bir sorumluluk duygusuyla hareket etti. Haklıyı haksızdan ayırarak adaleti tam yerine getirmekle ün kazandığı için bu anlama gelen “Faruk” lakabıyla tarihe “Hz. Ömer-ül-Faruk” diye geçti.

Hz. Ömer devlet yönetimini düzenledi ve kurumsallaştırdı. Yönetimsel, siyasi, askeri, toplumsal ve mali kurumlar oluşturdu. İlk kez para bastırdı, nüfus sayımı yaptırdı. Satıcıların müşterilerini aldatmalarını önlemek için belediye örgütünü kurdu. Hırsızlığı önlemek için gece bekçileri görevlendirdi. Suçlular için cezaevleri kurdu. Yetimler için bakımevleri yaptırdı. Hicri Takvimi uygulamaya soktu. Dinin kitlelere anlatılması ve öğretilmesi için müftüler atamasını başlattı. Bu nedenle Hz. Ömer, devlet yönetim örgü-

tünün ilk kurucusu sayılır. Adalete çok büyük önem veren Hz. Ömer yargının kurulmasını sağlamakla kalmadı, valilerden ayrı olarak kadılar atamasını da yaparak yargıyla yürütmeyi ayırdı.

Hz. Ömer’in gözünde bir yönetici, toplumun herhangi bir bireyiyle eşitti. Atadığı yöneticilerden mal beyannamesi isteyen Hz. Ömer, “Denetim güvene tabidir” ilkesini gerçekleştirdi. Atadığı valilere, “Sizi insanlara tahakküm etmek, saltanat sürmek, zorbalık yapmak için atamadım.

Siz doğru yola götüren rehber olacaksınız. İnsanlar size uyacaktır. Onların hukukunu gözetiniz. Onları dövmeyiniz ki alçaklığa düşmesinler. Onları haksız yere övmeyiniz ki şımarmasınlar. Kapıları yüzlerine kapatmayınız ki güçlüler zayıfları ezmesinler. Kendinizi onlardan üstün görmeyiniz ki zulme uğramasınlar” diye seslendi.

Hz. Ömer’in kadılarına gönderdiği mektuplarına gönderdiği mektupları adalet konusundaki özdeşi denli ünlüdür:

“Bir olay hakkında sana başvurulunca iki tarafın sözlerini güzelce dinle, anla. Bir hak dile gelince karara bağla, kararı yerine getir. Çünkü yerine getirilemeyecek bir hak, bir sözün yalnızca söylenmesi yarar vermez. Karşında, meclisinde, adalet önünde insanları eşit tut ki mevki sahipleri senden yanlılık umuduna düşmesinler, zayıf olanlar da adaletinden umutsuz, kalben kırık olmasınlar. Daha ön-

Evrensel Kültür

Songül Saydam

ce vermiş olduğun bir karar nefsi-ne başvurarak haklılığa, doğruluğa, yol bulduğun takdirde eski kararın seni doğruya dönmekten alıkoymasın. Hakka dönmek batılda diretmekten hayırlıdır. Davalara bakarken telaşa, çığırkanlığa ve tarafların onurlarını kırıcı davranışlara asla izin verme. Çünkü adaletin yerini bulması için sükûnet ve ciddiyet şarttır.”

Mehmet Âkif’in şiirine de konu olan “Fırat kıyısında bir deve helak olsa, Allah bunu Ömer ailesinden sorar diye korkarım” anlayışındaki Hz. Ömer, düşmanları tarafından öldürülmüştür.

“Tüm dostları gezdim, gördüm, dili korumaktan daha iyi

dost görmedim. Türlü elbiseleri giydim, gördüm iffet ve sakınmaktan daha iyi elbise görmedim. Tüm malları gördüm, sakınmaktan daha iyi mal görmedim. Tüm iyilikleri gördüm, nasihattan daha iyisini görmedim. Türlü yemekleri gördüm, tattım, sabırdan daha lezzetlisini görmedim. Akıl iffetsiz, fazilet bilimsiz, kurtuluş korkusuz, sultan adaletsiz, asalet ve şeref edepsiz, zenginlik sahavetsiz (cömert olmadan), fakirlik, kanaatsiz, yücelik tevazusuz, savaş elçisiz iyileşip düzelmez” diyen Hz. Ömer’in adalet anlayışı yol göstermeyi sürdürüyor. •

SongulSaydam@butundunya.com.tr

Hamama gitmeyi çok seven adam, temizliği, sağlıklı yapısı, çalışanların titizliğini beğendiği için hep aynı hamama gidiyordu. Fakat ne zaman işini bitirip oradan ayrılrsa bir eşyasının kaybolduğunun ayırına varıyordu. Bu eşya, zaman zaman çakmak, saat, yüzük, zaman zaman da para gibi şeyler olabiliyordu. Yetkililere bu durumu bildiriyordu; ama bir türlü eşyalarının kaybolmasının önüne geçemiyordu. Hamamın yetkilileri de müşterinin bu şikayetlerinden sıkılmıştı. “Her gelişinde eşyalarının kaybolduğunu söylüyorsun, biz de senin yakınmalarından bıktık” dediler. “O zaman bir daba buraya gelme.”

Adam bu kesin uyarı karşısında duraksadı. Hamamın ne denli güzel olduğunu düşündü, bundan vazgeçemeyeceğine karar verdi “Tamam” dedi. “Bir daba yakınıp şikayette bulunmayacağım. Yeter ki benim bu hamama gelmeme izin verin.”

Aradan birkaç gün geçmişti ki adam hamamın kapısından içeri girdi. Elbiselerini ve eşyalarını dolaba yerleştirip banyo yapacağı bölüme geçti. İşini bitirip eşyalarının bulunduğu dolaba yaklaştı; fakat dolapta yalnızca bir şapka ile kemer vardı. Adam, bunun üzerine şapkayı başına koydu, kemeri beline doladı ve hamamın yetkililerinin karşısına geçerek, “Size daba önceden söz verdiğim için” dedi. “Yakınmak istemiyorum, şikayette de bulunmayacağım; ama Tanrı aşkına söyleyin ben buraya böyle mi geldim?..” •

Ocak SuDokuları

•Hazırlayan: Canan Onural - *Bütün Dünya*•

		7					
5	1	9	2				3
	2					8	9
				5			
	4	8	6	7	5		
1			8	4	9		7
9							5
	5		1	8		2	
	8	6		9	1		4

Kolay

				7			
7					5		8
3		5	4	2			
2				1		5	
		8	6	3		7	
6			5				1
	3		8	6			7
	2						
				5	3	8	

Zor

CananOnural@butundunya.com.tr

Yanıtlar 118'inci sayfamızdadır.

Kırk Yıllık “Tarator” da Artık “Sos” Oldu!

Balıkçı dostum Sina Şen'e

Babam Küçük Ayasofyalı'ydı, annem Kuruçeşmeli... Yani ikisi de kıyı çocuğu... Biri Marmara'nın Çatladıkapı kıyısında doğup büyümüşü, öteki Boğaziçi kıyısında, Kuruçeşme sırtlarında... Evlendikten sonra, kısa da olsa bir süre Sarıyer'de, Dereboyu'nda oturmuşlardı. Demek istediğim, ikisi de gözlerini açmışlar, deniz görmüşlerdi, gemi görmüşlerdi, balık görmüşlerdi. Yalnız balık da değil, lakerdasından, uskumru

dolmasına, balık turşusundan likorinosuna, türlü türlü deniz ürünü! Kaldı ki, daha sonra da Beyoğlu Balıkpazarı'na taşınmışlardı. Ben orada doğmuşum.

Özlemin Tadı Başkadır

Eser Tutel

Ailenin çocukları biraraya geldik mi, babam bizleri toplar, yaramazlık yapıp evin altını üstüne getirmememiz için bir takım oyunlar bulurdu. Bir gün, “Ne kadar balık çeşidi biliyorsanız, alt alta yazın bakayım, kim daha çok yazacak!” demişti.

Bir çırpıda yazdı-

ğımız balık türü sayısı çok geçmeden 40'ı bulmuştu da, buna biz de şaşmıştık, babam da... Yazdıklarımızın arasında strongilos da vardı, minakop da... Eşkinada da vardı, horozbina da...

Bilmem, günümüzde çocuklar “Ha” deyince böylesine çok balığı peş peşe sayıp yazabilirler mi? Eminim yazamazlar. Bunda onların hiç suçu yok; çünkü İstanbul’da balık çeşidi kalmadı ki, sayсын garibanlar... Çoğu, bırakın balığın kendisini görmeyi, haklı olarak adını bile duymamışlardır.

Bizans döneminde İstanbul sularında yüzlerce balık çeşidi kaynarmış! İnanmak belki kolay değil; ama o zamanlar İstanbul’un simgesi, balıkmiş hem de palamut balığı... Öyle ki, uzun zaman Bizans sikkelerinin bir yüzünde palamut balığı kabartması yer almış!

Rönesans Dönemi’nde yaşayan Fransız bilgin Petrus Gyllius günümüzden yaklaşık 450 yıl önce İstanbul’a geldiği zaman balıkların bolluğu ve çeşitliliği karşısında şaşkına dönmüş. “İstanbul Boğazı” adlı yapıtında, “Eğer Boğaz’da oturanlar bol miktarda ete sahip olmasaydı, eğer balıktan hoşlansaydı, Venedikliler gibi, eğer serbestçe balık avlayabilseydi ve tuttıkları balığın yarısını vergi olarak vermekle yükümlü olmasaydı, Karadeniz’den inen tüm palamutları hükümdara ayırmak zorunda kalmasaydı, İstanbul’un tüm pazarları, gerçekten balıkla dolardı” diye yazıyor.

Yazıyor; ama 450 yıl sonra bizlerin bu balıkların köküne kibritle

suyu dökeceğimizi aklının ucundan bile geçirememiş. Son yıllarda tüm ülkede yaz aylarında balık avlama yasağı getiriliyor da, sonbaharda biraz olsun lüfer, palamut ya da istavrit yiyebiliyoruz. Levrek, çipura günümüzde zaten çiftlik balığı, yapay besinlerle besleniyor, ne tadı var, ne tuzu... “Alabalık” dersiniz, o da havuzlarda yapay olarak yetiştiriliyor, ağzının tadını bilenlere hitap etmiyor. Bir süreden beri pek ilgi gören somon balığı ise yerli balık değil, çoğu binlerce kilometre uzaktan donmuş olarak getiriliyor. Japonlar’ın marifeti suşi muşi, pek snob işi geliyor bana... Ner’de Kanlıca’da Bahai Körfezi’nde ya da Bebek önlerinde oltayla canlı canlı yakalanmış mis gibi lüferler, ner’de nordik sularından getirilmiş donmuş somonlar, Japon işi suşiler, muşiler...

Sevgili seyyah-ı âlem Evliya Çelebi’miz, “Seyahatname”sinde, söz balıktan, balıkçılıktan açılınca bakın özetle neler yazmış:

“Sarayburnu’ndan Yedikule’ye kadar balık avcıları ıgırıp, şebeke, tür, ağ, serpme, kafes ve düzenleri denize döküp türlü türlü balıklar ve deniz hayvanları avlayıp geçinirlerdi. (...) Dalyancılar esnafı mevsiminde uskumru, palamut, alagöz, fiçid, kefal, paçoç, palarya, istarid, istaride, kolyoz, atrine, hamsi, tekir, çuçurya, iskorpit, gelincik, kaya, çiroz, gümüş, huruşeye, tirkis ve lüfer gibi nice bin isimlerini bildiğim balıkları avlayıp öşrünü balık eminine verip kâr ederler. (...) Balıkpazarı esnafı, hepsi de Rum’du, çeşit çe-

şit balıkları kalaylı tertemiz tavalarda içinde balıkların tabiatına göre kimini tereyağı ile kimisini sağ yağ ile pişirip hazır ederlerdi.”

Bizler, Evliya’nın en başta saymaktan kendini alamadığı uskumru sürülerini öylesine küstürdük ki, çoktan beri sularımızdan ellerini eteklerini çektiler. Uskumru olmayınca, çiroz da kayıplara karıştı. Tabii dolması da, turşusu da... Efendim? Uskumrunun dolması mı olur diyorsunuz? Olur, olur, hem de bal gibi olur! Dolması da olur, turşusu da olur.

Önce genç kuşaklara çirozun neyin nesi olduğunu anlatmakla söze başlayayım. Günümüzde, o da öyle her balıkçıda değil, büyük ve en azından on, onbeş balık çeşidi bulduran balıkçıları da, on günde bir, iki, üç kilo uskumruyla karşılaşırsanız, yine de şanslısınız demektir. Oysa elli, altmış yıl önce, İstanbul’da sonbahar ve kış aylarında Marmara’da ve Boğaz sularında uskumrudan geçilmezdi. İnanın, yoksulun baş-

lıca gıdasıydı uskumru... Eski balıkçılar yüz yıl kadar önce tek bir dalyanda bile günde 4-5 milyon uskumrunun birden avlandığını anlatırlar. İyi de, ya bugün?

Söz uskumrudan açılmışken, herşeyden önce onun gerçekten çok besleyici bir balık olduğunu söyleyelim. Kasım ayı geldi mi, bizim Beyoğlu Balıkpazarı’nda ilk uskumrular hemen boy göstermeye başladılar. “Kasım balığı” denen bu uskumrular, aslında kışı geçirmek üzere Karadeniz’den Boğaz’ın ılık sularına inmeye başlayan öncü uskumrular. Asıl kalabalık sürüler ancak aralık ayında Boğaz’dan Marmara’ya geçmeye başladılar. Çok miktarda tutulur, kış aylarında yoksulun başlıca besinini oluşturdu. Öylesine yağlı, öylesine semiz olurlardı ki, ızgara edilirken damlayan yağlarıyla mangaldaki ateşi bile söndürürlerdi.

Kışı Adalar, hatta Tekirdağ açıklarında geçiren uskumrular,

bahara doğru yumurtalarını dö-kerek hayli zayıflardı.

Zayıflayınca da yağsız ve kuru kalırlar, yağsız kalınca da tüm lezzetlerini kaybederlerdi. Baharda sular giderek ısınmaya başlayınca Boğaz yoluyla tekrar Karadeniz'e çıkmak üzere gerisin geriye dönerlerdi. Tabii, hep av vere... Ağlar dolusu tutulan bu binlerce ton uskumru, yağsız da olsa ziyan edilecek değil ya, onlardan da çiroz yapılırdı.

Yapılırdı da, nasıl yapılırdı?

Önce yıkanıp içleri çıkartılır, sonra da bir güzel tuzlanıp ikişer ikişer kuyruklarından bir sicime bağlanıp birbuçuk adam yüksekliğinde tahta sergilere asılarak kurumaya bırakılırdı. Eskiden bu işte daha çok çevredeki Çingene kadınları çalışırdı. Güneşin ve denizden esen rüzgarın etkisiyle uskumrular birkaç haftada çiroz durumuna gelirdi. Boğaz'ın Karadeniz'e açıldığı kıyılarda, Yenimahalle'de, Yeniköy'de, Kavaklar'da, Hisar'da, Kumkapı'da göz alabildiğine uzanan çiroz sehpaları kurulurdu. Buralarda onbinlerce uskumru birden kurumaya bırakılmış olurdu. Ayrıca, kıyıdaki terk edilmiş arsalarda da çiroz kurutulan küçük sehpa bulunurdu.

Bana sorarsanız, gerçek bir deniz nimetiydi çiroz! Sevenler başka hiçbir şeyle değişmezlerdi onu. İçki sofrasına meze de olur, ayaküstü karın doyurmak isteyenlerin ekmek arasına katık da olurdu. Çifti, 1940'lı yıllarda yanlış söylemeyeyim, ya iki kuruştı, ya da yüz para... Yani ikibuçuk kuruş!

Bahar gelince bizim mutfaktan hiç eksik edilmezdi çiroz. Akşamüstleri okuldan eve döndüğümde, çirozlardan birini hemen havagazının alevine tutup biraz ısıtır, sonra havan eliyle sırtından sırtından vurup döverek yumuşattıktan sonra didip, sıcak ekmeğin arasına koyarak açlığını bastırırdım. Akşamları da soframızdan, haftanın en azından beş günü, annemin ateşe gösterdikten sonra zeytinyağı ve sirkeye yatırarak dinlendirdiği nefis bir çiroz salatası hiçbir zaman eksik olmazdı. Hem de üstüne serptiği mis gibi dereotu ve yanında zeytin taneleriyle... Bakıyorum, günümüzde, bu yoklukta istavritten de çiroz yapıyorlar. Ama inanın, beş para etmiyor bu çirozlar. Ner'de uskumrudan yapılan gerçek çirozlar, ner'de istavritten yapılan uyduruk çirozlar...

Beyoğlu Balıkpazarı, Beşiktaş Köyiçi, Sarıyer çarşısı gibi yerlerdeki kimi bakkalarda ve mezecilerde, meraklısına, bir kenarda üstü açık fiçılarda uskumru turşusu da bulundurulurdu. Bu, aslında bir tür tuzlanmış uskumrudan başka bir şey değildi.

Iyice yıkanıp temizlenen balıklar fiçinin altına uzunlamasına yan yana yerleştirilir, üstüne bir parmak kalınlığında kaba tuz döşenir, ikinci sıra uskumrular ise uzunlamasına değil de enlemesine istiflenirdi. Sonra yine bir parmak tuz, yine uzunlamasına balık, yine tuz, yine enlemesine balık döşenerek tuzun uskumrulara iyice işlemesi için iki, üç gün bekletilirdi. Derken, en üstüne de ağırca taşlar konur, böylece balıkların

fiçide iyice sıkışması sağlanırdı. Onbeş gün sonra uskumru turşusu yenmeye hazır duruma gelirdi. Afiyetler olsun!

Gelelim uskumru dolmasına... Hazır satılmaz, daha çok evlerde taze olarak yapılır, sıcak sıcak yenirdi uskumru dolması... Evin hanımı, hazırlanışı hayli eziyetli olduğu için sık sık yapmaya kalkışmaz, ancak özel günlerde, ağızlara özel bir tat olsun diye dolma işine girişirdi. Yapılışının eli oyalaması, uskumruların tek tek içlerinin boşaltılmasındaydı. Balığın esas kemiği, kuyruğuna yakın bir yerden çıt diye kırılır, sonra balık iki avucun arasına alınıp uzun uzun ovalanarak iyice pörsütülürdü. Daha sonra da balığın boğazının altından etlerinin boşaltılmasına sıra gelirdi ki, bu bayağı ustalık isterdi. Boşaltılıp tulum biçimine getirilen uskumruların içine, uskumruların boşaltılan etlerinin fıstıklı, üzümlü pilavla karıştırılarak hazırlanan harcı yerleştirilirdi. Sonra da, doğruca yağı iyice kızdırılmış tavaya... Bilen birinin yaptığı uskumru dolmasının lezzetine gerçekten doyulmazdı.

Balıkpazarı'ndaki mezecilerde, bir de "Likorinos" denen kefal fumesi satılırdı. Bu da bence bir tür balık pastırmasıydı. Atina'da, Pire'de yoksulların harcıâlem katığı olan likorinos, nedense bizde içki sofralarının aranılan bir mezesi olduğundan pek de ucuza satılmazdı.

Kefal, sığ sularda, özellikle dere ağızlarında yaşayan çok kurnaz bir balıktır. Oltaya pek

gelmez, ancak serpmeye tepeden inme yakalanır. Balıktan, deniz ürünlerinden çok iyi anlayan enişte bey, bakın likorinosun yapılışını nasıl anlatıyor:

"Likorinos, özellikle Küçükçekmece Gölü'nde tutulan bir karıştan az büyük kefallerden yapılır. Balıkların özellikle yumurtasız olanları seçilerek olduğu gibi temizlenmeden bir fiçinin içine bir sıra balık, bir sıra tuz olarak, ama sırtları aşağıya, karınları yukarıya gelecek biçimde yerleştirilir. En üstüne de onbeş kilo kadar ağırlıkta bir taş konarak kefallerin fiçide iyice sıkışmaları sağlanır. Onbeş gün kadar sonra balıklar kıvamını bulunca fiçiden çıkarılarak tatlı suyla iyice yıkanır. Sonra gözlerinden birer rafya geçirilerek ikişer ikişer bağlanıp çubuklara asılır. Birkaç gün böylece bekletildikten sonra içinde talaş ya da saman benzeri şeyler yakılan tütsüleme odasına asılır. Tütsüleme işlemi on-on iki saat kadar sürer. İyi yapılmış likorinosun derisi sarıya çalar bir renk alır ve kolayca kabuk biçiminde iki yana açılır. Meraklısı onu da başka hiçbir şeyle değişmez."

Sıra geldi lakerdanın yapılışına... Lakerda aslında torik balığı parçalarının tuzun "pişirme" özelliğinden yararlanılarak yapılan bir tür salamurasıdır. Ama ne salamura!

Çoğu kimse, torik mevsimi geldi mi, evde kendi yapma hevesine kapılırdı. Bulursa torikten, yoksa palamuttan yapmaya kalkarlardı. Aslında torik, palamutun biraz büyümüş ve yağlanmış biçiminden başka bir şey değildir. Yine de pa-

lamuttan yapılan lakerda makbul sayılmaz, iyisi torikten olur.

Bunlar, tuzladıkları torik parçalarını tenekeye basarak ağzını lehimlerlerse de, gelişigüzel yapılmış sözde lakerda hiçbir zaman çarşı lakerdası gibi lezzetli olmaz. Hele hele, lodos esen günlerde yapılmışsa!

Aslında lakerda yapmak kolaydır; ama püf noktasını bilenlere... Büyüğe bir torik, başı ve kuyruğu kesip ayırdıktan sonra beş parçaya kesilir. Sonra bu parçalar, içi deniz suyu doldurulmuş bir fiçinin içine atılır. Eski balıkçılara göre lakerdanın iyi olması, kesilecek dilimlerin ne çok ince, ne de çok kalın olmamasına bağlıdır. Dilimler ince olursa, tuz lakerdayı çok yakıp pişirir; kalın olursa da yeterince içine işlemez, parçalar çiğ kalır. Dikkat edilecek bir başka şey de balığın omurgasındaki omurliliğin incecik bir çubukla iyice çıkartılmış olmasıdır.

Bu parçalar fiçidaki sudan çıkarılarak elle, teker teker her yanı iyice tuzla örtüldükten sonra bir başka fiçiya yerleştirilir. Üstü bir kapakla örtüldükten sonra da en üstüne bir taş konur. Eğer balık fazla yağlı değilse bir haftada, yağlıysa on günde yenecek duruma gelir. Halka halka kesilmiş kırmızı soğanla yenirse daha lezzetli olur. Yarasın!

Bilmem hâlâ kaldı mı? Yakın zamanlara değin Beyoğlu Balıkpazarı'nda tavukçu Tahsin Bey'in dükkanının önünde, Samatya'da meyhanelerin bulunduğu meydana, Kumkapı'da Kör Agop'un kapısının yanı başında camekanlı tezgahlarda nefis lakerdalar satılırdı.

Tepesinde yanan 150 mumluk ampulün altındaki camekanda lakerdadadan başka, dış kabukları soyulmuş birkaç kırmızı soğan, birkaç limon, nadiren de üzerleri kirli sarı renkli balmumuyla kaplı birkaç balık yumurtası bulunurdu.

Aslında fazla alınmazdı lakerda... İkiyüz, bilemediniz ikiyüz elli gram... Lakerdacı, küçücük terazisinde müşterisinin istediği kadar lakerdayı küçücük sarı dirhemleriyle tartar, sonra da uzun, ucu sipsivri, ustura gibi keskin incecik bıçağıyla, sanki lakerdayı üzüp incitmekten korkuyormuş gibi usulca derisini sıyrır, sonra da en çok bir santim, hatta daha da ince dilimler biçiminde keserdi. Her seferinde seyretmesine doyamazdım.

Bizinkilerin bir süre Sarıyer'de oturduğundan söz etmişim. Bir gün nasılsa pek çok komşularının yaptığı gibi onlar da lakerda yapmaya heveslenmişler. Çarşıya giderken yolda palamut satan seyyar bir balıkçıya rastlamışlar. Az ilerdeki tanıdıkları balıkçıya gitmeye üşenerek iki tane alivermişler. Eve getirdikleri zaman bir de ne görsünler!

İki balığın da içinden boydan boya kıvrık birer şemsiye teli çıkmasını mı! Meğer balıklar bu tel sayesinde taze balıklar gibi kıvrık durmuyor muymuş! Hemen kaptıkları gibi geri vermek üzere o seyyar balıkçıya koşmuşlar. Ama ara ki adamı yerinde bulasın!

Bir başka seferinde de Eminönü Balıkpazarı'nda, balıkçının birini, dükkanının gerisinde, toriklerin solungaçlarını şekerci boyasıyla bir güzel kırmızıya boyarken yakalamışlar. Diri balıkların solungaçları

kıpkırmızı olur ya, onun için! Kim bilir kaç günden beri buzda yatan bayat torikleri kaç kişiye satmışlardır. Demek istediğim, iyi lakerda yapmak için, her zaman tanıdık bir balıkçıdan alış verişi yapmak gerektiğini vurgulamak!

Kocaman kısıkaçlı ıstakozlar, çavalye dolusu kerevidesler, el gibi pavuryalar, hepsi, ama hepsi balık pazarlarından kaybolup gittiler. En son kayıplara karışan da yumruk iriliğinde akıntı midyeleri oldu. Midye yok mu? Var elbet; ama İstinye önlerinde denizin çamurlu dibi taranarak çıkartılan küçük, temizliği kuşkulu, lezzetsiz midyelere "Midye" demeye insanın dili varmıyor. Kaldı ki, bu sağlığa son derece zararlı midyeleri yemek için insanın gerçekten gözükara olması

gerek! Hadi yediniz diyelim. Ya yanında getirilen taratora ne dersiniz? Sarımsaklı yoğurttan farkı yok zamane taratorlarının...

Aşçıya soruyorsunuz, taratora neler koyarak yaptığını?

"Ha, 'sos'unu mu soruyorsunuz?" diyor. "Ekmek içi, ceviz, zeytinyağı, sarmısak, sirke..."

"İyi güzel de, bunca malzemeyi kullanıp da taratordan başka herşeye benzeyen sıvımsı bir macun elde etmek için, insanın ayrı yetenek sahibi olması gerek" diye düşünüyorum.

Ne diyeyim, artık kırk yıllık "tarator"a da "sos" deniyor, akıntı midyesi diye kim bilir neler yeniyor!•

EserTutel@butundunya.com.tr

Oymak beyi, izci adaylarını toplamış, onlara izciliğin ilkelelerini anlatıyordu:

"Bakın çocuklar" dedi. "Bir izci her gün, en az bir kez olsun bir iyilik yapmalıdır. Örneğin, hastalara, yaşlılara, çocuklara zor anlarında yardım etmelidir."

İzciler içtenlikle dinliyorlardı. Oymak beyi konuşmasını sürdürdü: "Bundan sonra her sabah okula geldiğiniz zaman size bir gün önce nasıl bir iyilik yaptığımızı soracağım" dedi. "Tamam mı, anlaştık mı?"

Ertesi sabah oymak beyi çocukları toplayıp bir önceki gün konuştuklarını anımsattı ve "Söyleyin bakalım, çocuklar" dedi. "Dün ne gibi bir iyilik yaptınız?"

Çocukların tümü, birlikte karşılık verdiler: "Sokakta yaşlı bir kadının karşıdan karşıya geçmesine yardım ettik, efendim" dediler.

Oymak beyi bu yanıtı hem sevinmiş hem de şaşırmişti.

"Hepiniz mi?" diye sordu.

Çocuklar yine birlikte yanıt verdiler:

"Evet efendim, hepimiz birlikte" dediler. "Çünkü kadın, karşı kaldırıma geçmek istemiyordu."•

*Edebiyat Derslerimizin
Unutulmaz “Son Yaprak” Öyküsünün
Çilekeş ve Sevecen Yazarı:*

O. Henry

William Sydney Porter, kısa bir süre veznedar olarak çalıştığı bankada zimmetine para geçirdiği suçlamasıyla yargılandığı dava sonucunda beş yıllık hapis cezasını çekmek üzere girdiği cezaevinden iyi hal indirimi nedeniyle üç yıl üç ay sonra çıkarken çantasında “O. Henry” takma adıyla yazdığı onlarca öykü vardı.

1901 yılından itibaren edebiyat alanında “O. Henry” adıyla tanınacak olan William Sydney Porter, North Carolina eyaletinin Greensboro kentinde varlıklı bir ailenin çocuğu olarak 1862 yılında dünyaya geldi. Babası araştırma yapmayı, pratik aletler geliştirmeyi seven başarılı bir doktor, annesi de iyi eğitim almış kültürlü bir kadındı. Üç yaşında annesini kaybeden Sydney ilk eğitimini aynı zamanda özel bir okulun yöneticiliğini yapan halasından aldı. Annesi gibi halası da okuma ve öğrenme tutkusuyla dolu olduğundan Sydney kişiliğinin gelişme aşamasında halasından etkilenmiştir.

Onbeş yaşına geldiği halde eğitimini tamamlayamayan Sydney amcasının eczanesinde çıraklıkla başlayarak Teksas'ta çiftlik işçiliği, tapu dairesinde memurluk, muhasebecilik, banka veznedarlığı, kısa süreli dergi yayıncılığı, gazetecilik gibi çeşitli işlerde çalıştı. 1887 yılında evlendi, bir kızı oldu. Son işinde çalışırken Temmuz 1896'da yukarıda sözünü ettiğimiz, kendisini hapse götüren suçlamayla karşılaştı. Banka veznedarlığı sırasında oluşan kimi kasa açıklarından sorumlu tutuluyordu. Austin, Teksas'a gidip mahkemeye çıkmak üzere yola çıktığında başına gelen bu olayı gözünde çok

dişe içinde paniğe kapıldı. Yarı yoldan dönüp izini kaybettirmek amacıyla önce New Orleans'a, sonra da Honduras'a gitti.

Altı ay kadar Güney Amerika'nın ABD'ye yakın kimi yörelerinde dolaştı. Yaşadığı çevreler ve tanıştığı yerel Latin karakterlerin yansımalarını ilk öykülerinde görmek olanaklıdır. 1897 yılı başında eşinin ağır hasta olduğu haberini aldığı anda onun yanında bulunma isteğiyle ülkesine döndü. Artık kaçak yaşamak istemediğinden mahkemeye çıkmak üzere teslim oldu. Mahkeme insancıl bir yaklaşımla Sydney'in hasta eşinin yanında kalmasına izin verdi. Eşinin ölümünden sonra başlatılan yargılama sürecinin sonunda Sydney beş yıl hapis cezası aldı. Lehine kimi kanıtlar olmasına karşın duruşmalar boyunca suskun kalmış, kendini savunmamıştı.

Columbus, Ohio'daki cezaevi yaşamının Sydney Porter için çok kolay geçtiği ve çok verimli olduğu rahatlıkla söylenebilir. Daha önceleri eczanede çalışmış olduğundan cezaevi revirinde görevlendirilmesi onu sıradan bir tutuklu gibi günlerini saymaktan kurtarmış, serbestçe hareket edebildiği rahat ve temiz bir çalışma ortamında boş zamanını dilediği gibi geçirmesine olanak sağlamıştır. O da "O.Henry" takma adını edinerek yazdığı öykülerle bu olanağı kendince en iyi biçimde de-

ğerlendirmiş, daha o zamandan dergilerde yayımlanmaya başlayan öyküleriyle hem ün kazanmaya başlamış, hem de kızının geçimine katkıda bulunmuştur. Bu dönem öyküleri daha çok yazarın Güney Amerika'da geçirdiği günlere ilişkin gözlemlerine dayanarak kurguladığı ve Latin insanına özgü davranışların ve serüvenciliğin işlendiği öyküler olup bunlar daha sonra 1904 yılında "Lahanalar ve Krallar" adındaki ilk öykü kitabında toplanmıştır. "O.Henry" takma

adını cezaevinin eczanesinde bulunduğu bir tıp kitabında adı geçen bir Fransız eczacının adından aldığı söylenir. Sıklıkla sorulan, neden başka bir ada gereksinim duyduğu ve cezaevine girmeseydi ünlü bir yazar olur muydu sorularını kendimize saklamakla yetinmek zorundayız.

Cezaevinden çıktıkdan sonra belki de lekelenmiş gördüğü öz adını geride bırakmış, yaşamın olgunlaştırdığı ünlenmiş

bir yazar olarak yaşamını sürdüren O.Henry bir süre akrabalarının yanında kaldıktan sonra 1902 yılında New York'a gitti ve bu büyük kentin yaşam kavgası veren küçük insanlarıyla haşır neşir olarak geçirdiği son sekiz yılında onların öykülerini yazdı. Anlaştığı bir gazete için üç yıl boyunca her hafta yazdığı öykülerin yanısıra çeşitli dergilerde de yayımlanan bu dönem öykülerinin bir bölümünün yer aldığı kitaba "Dört Milyon" adını koymakla bu kitabı-

Öyküleriyle Öykücüler

Haluk Erdemol

nı öykülediği insanlara adadığını söylemek istiyordu belki de...

1910 yılında yaşama veda eden O.Henry'nin sayıları 270'i bulan öyküleri 20'nci yüzyıla adım atan, kölelik, iç savaş ve yerliler sorunlarını yeni arkada bırakmış Amerika Birleşik Devletleri'nin kırsal kesim ve büyük kent yaşamlarından aldığı insan tiplerleriyle bunların ilişkilerini gerçekçi, yer yer yarı gerçekçi bir üslupla ve sevecenlikle mizah unsuru hoş bir biçimde harmanlayarak veren, yazgının biraraya getirdiği insanların ilginç karşılaşmalarını sürpriz sonuçlara bağlayan kurgularıyla okura yaşam sevgisi aşılayarak ve yazınsal tatlar verecek okuma tutkusunu bir serüvene dönüştüren öykülerdir.

Gelecek sayılarımızda aralarından birkaçına daha yer vereceğimiz O.Henry'nin 270 öyküsü arasında seçim yapmak isteyen okurlara bir eleştirmen şu yolu önermektedir:

"Onun öykülerinin en güzelini seçmek istiyorsanız, öykülerin adlarını küçük birer kağıda yazın ve içlerinden birini rastgele seçin."•

Lütfen sayfayı çeviriniz →

İkisi de Brüksel'deki NATO karargâhında çalışıyordu; ama hiçbir zaman karşılıklı oturup konuşmamışlardı. Birbirlerini tanımaları iş ortamında ayaküstü, rastgele karşılaşmalardan ileri gitmiyordu. Bir gün öğle yemeğinde rastlantı sonucu aynı masaya oturdular. Bir yandan yemek yiyor, bir yandan da konuşuyorlar, günlük işlerinin ne denli yoğun olduğunu, akşam saat kaçta iş yerinden ayrıldıklarını birbirlerine anlatıyorlardı. Birinci adam yemeğini bitirdi ve sandalyesinin arkasına yaslanarak, "Ben işlerimi saat beşe değin bitiriyorum" dedi. Öteki adam, "Ne güzel" dedi. "Ben her gün neredeyse gece yarılara değin çalışıyorum. İşim bir türlü bitmek bilmiyor. Peki, siz işlerinizi bu denli erken nasıl bitirebiliyorsunuz?"

Adam, önünde duran kabveden bir yudum içtikten sonra "Kolayı var" dedi. Arkasından önemli bir gizi açıklayacakmış gibi karışındaki adama doğru eğilerek "Ama aramızda kalsın" dedi. "Kabarık ya da karışık bir dosya geldiğinde, üzerine 'Mr. Brown tarafından incelenecek' yazıp kurtuluyorum. Nasıl olsa her kuruluşta bir Mr. Brown kesinlikle vardır."

Bu açıklamaları dinleyen öteki adam başını kaldırdı, yutkundunu ve sinirli bir biçimde şunları söyledi:

"Mr. Brown benim!"•

Evli bir çift, sanat galerisini geziyordu. Büyük bir tablonun önünde durdular. Güzel ve çıplak bir kadını uygun yerinde küçük bir yaprakla betimleyen bir tabloydu bu. Tabloya kısa bir süre bakıp geçen kadın arkada kalıp tabloya bakmayı sürdüren eşine dönerek şu soruyu sordu:

"Neyi bekliyorsun?.. Sonbaharı mı?.."•

O.Henry'den Bir Öykü:

Kont ve Düğün Davetlisi

Andy Donovan bir akşam İkinci Cadde'deki pansiyonuna yemeğe geldiğinde Bayan Scott onu yeni bir kiracıyla tanıştırdı. Bayan Conway adında ufak tefek, mahcup tavırlı genç bir kızdı bu. Sade ve siyaha çalan kahverengi bir elbise vardı üzerinde. İsteksiz bakışlarla önündeki tabağa diktığı gözlerini o mahcup tavrıyla Bay Donovan'a çevirip onu iyice süzdükten sonra nazikçe adını mırıldandı ve tekrar tabağındaki et yemeğine döndü. Bay Donovan toplum içinde, iş ve siyaset çevrelerinde gösterdiği ilerlemede kendisine kazanımlar sağlayan ışık saçan gülümsemesi ve inceliğiyle kızın selamını karşı-

ladıktan sonra siyaha çalan kahverengi elbiseli varlığı gündeminden siliverdi.

İki hafta sonra Andy pansiyonun girişindeki basamaklara oturmuş purosunun keyfini çıkarıyordu. Arkasından ve biraz yukarıdan hafif bir hışırtı sesi gelince başını çevirdi ve öylece kalakaldı.

Bayan Conway kapıdan çıkmak üzereydi. İnce bir kumaştan, hani şu "Krep dö falan" dedikleri kumaştan simsiyah bir elbise giymişti. Şapkası da siyahtı ve şapkadan örümcek ağı gibi incecik bir tül iniyordu yüzüne. Elbisesinde tek bir beyaz nokta, ufacık da olsa renkli bir benek bile yoktu. Altın rengi gür saçları çok hafif dalgalar-

la ensesine doğru inerek parlak bir topuzda son buluyordu. Yüzü güzelden çok sıradandı; fakat şu anda caddenin karşısındaki evlerin üzerinden etkileyici, hüznün ve melankoli dolu bir ifadeyle bakan büyük gri gözleri yüzünü aydınlatıyor, sanki güzelleştiriyordu.

Olayı anladınız mı, kızlar? Tepeden tırnağa siyah... Şu krep dö, neydi o, krep dö şin, işte o kumaş tercih edilecek... Siyahından... Saçlar siyah tül altından parlacak (sarışın olmanız gerekiyor tabii) ve sonra da uzaklara dalmış o hüznü bakış. Bir de tam yaşamın eşliğinden hoplayıp zıplayıp atlayarak geçerken genç yaşamınız kararlı olsa bile parkta yapılacak bir yürüyüş size iyi gelecekmiş gibi görünmeye çalışın –ve tam zamanında kapıda olmaya bakın– işte bu her zaman erkekleri çeker. Fakat bu yaptığım –ne kadar alaycıyım, değil mi?– yani matem giysilerinden böyle söz edişim biraz yersiz kaçtı galiba...

Bay Donovan Bayan Conway'yi o an gündemine tekrar ekledi. Purosunu en az sekiz dakika daha tütürebilecekken kalan üç santimlik ucunu attı ve çabucak ayağa kalkarak ağırlık merkezini ucuz rugan ayakkabılarına aktardı.

"Güzel ve bulutsuz bir akşam, Bayan Conway" dedi. Bunu o kadar kesin bir tonla söylemişti ki meteoroloji dairesi duysaydı iyi hava bayrağını direğe çekerdik hemen.

"Yüreği şen olup da havanın tadını çıkarmasını bilenler için evet, Bay Donovan" dedi Bayan Conway, içini çekerek.

Bay Donovan güzel havaya küfretti içinden. Kalpsiz hava! Bayan Conway'in havasına uygun düşmesi için dolu yağdırmalı, fırtına koparmalıydı.

"Umarım yakınlarınızdan biri değil, şey, umarım yakınlarınızdan birini kaybetmediniz?" diye sorabildi, cesaretini toplayarak.

"Ölen bir akrabam değil" derken duraksadı Bayan Conway, "Öyle biri ki, neyse, sizi de derdime ortak etmeyeyim."

"Ortak etmek mi?" diye tepki gösterdi Donovan. "Neden böyle söylüyorsunuz? Memnun olurum, şey, yani ben de üzülürüm; demek istediğim hiç kimse acınızı benim kadar içtenlikle paylaşamaz."

Bayan Conway'in dudaklarında bir gülümsemecik belirdi, ama her zamankinden daha kederli yaptı onu bu.

"Gülün, dünya sizinle güler; ağlayın size gülerler" diye bir yerden alıntı yaptı Bayan Conway. "Bunu öğrendim, Bay Donovan. Bu kentte ne arkadaşım ne de tanıdığım var. Fakat siz bana iyi davrandınız. Bunun için size teşekkür ederim."

Donovan sofrada iki kez biberliği uzatmıştı kıza.

"New York'ta yalnız olmak çok zor, herkes bildiği bir şey bu" dedi Donovan. "Fakat bu küçük yaşlı kent rahatlayıp dostça davrandığında sınırı yoktur bunun. Parkta biraz yürüyüş yapmaya ne dersiniz, Bayan Conway? Üzüntünüzü bir parça da olsa gidermez mi bu sizce? Ben de izin verirseniz..."

“Teşekkürler, Bay Donovan. Yüreği kederle dolu birinin yanında bulunmak sizin için uygunsa yürürken bana eşlik etmenizi seviyerek kabul ederim.”

Kent merkezinde bir zamanlar seçkinlerin hava almak için geldiği eski parkın demir parmaklıklı geniş kapısından geçerek yürüdüler, ıssız bir köşedeki banka oturdular.

Gençlikteki dertlerle yaşlılıkta dertler arasında şu fark vardır: İnsan gençken bir başkası ne kadar paylaşırsa dert yükü o kadar hafifler; yaşlıyken derdini döküp durursun, ama kederin aynı kalır.

Bir saat geçtikten sonra Bayan Conway “O benim nişanlımdı” diye gizini açığa vurdu. “Önümüzdeki baharda evlenecektik. Sizi kandıracağımı düşünmenizi istemem, Bay Donovan, ama gerçek bir konttu o. İtalya’da malikanesi ve şatosu vardı. Adı Fernando Mazzini idi. Şıklıkta eşi bulunmaz biriydi. Babam karşı çıktı tabii. Bir kez kaçtık, fakat babam arkamızdan yetişti ve geri getirdi bizi. ‘Babam ve Fernando mutlaka düello ederler’ diye düşünmüştüm. Babam Poughkeepsie’de kiralık atların bakıldığı bir ahır işletiyor.

“Babam sonunda razı oldu ve önümüzdeki baharda evlenebileceğimizi söyledi. Fernando kimliğini ve varlığını kanıtlayan kağıtları gösterdi ona. Sonra şatosunu bizim için hazır etmek amacıyla İtalya’ya gitti. Babam çok gururludur. Fernando çeyizim için bana birkaç bin dolar vermek istediye de babam çok laf etti ona, hatta yüzük ya da

başka tür bir armağan kabul etme bile izin vermedi. Fernando’nun gemisi yola çıkınca ben de kente gelerek bir şekerçi dükkanında kasiyerlik yapmaya başladım.

“Birkaç gün önce İtalya’dan bir mektup aldım. Poughkeepsie’den buraya yönlendirmişler. Fernando’nun bir gondol kazasında öldüğünü yazıyordu.

“İşte, yasta olmamın nedeni bu. Kalbim, Bay Donovan, sonsuza dek onun mezarında gömülü kalacak. Sanırım yanında bulunması pek eğlenceli olmayan biriyim, fakat hiç kimse ilgimi çekmiyor. Sizi daha iyi zaman geçirebileceğiniz, gülmeyi bilen ve sizi eğlendirebilecek neşeli arkadaş ortamından alıkoymak istemem. Belki eve dönmek istersiniz.”

İşte şimdi kızlar, zokayı yutan erkeğin çabalayıp kurtulmak istediğini sezerseniz, kalbinizin başka birinin mezarında gömülü olduğunu söyleyin. Genç erkekler yaradılıştan mezar hırsızdırlar. Herhangi bir dul bayana sorabilirsiniz. Krep döşin giysili ağlayan meleklerin yoksun kaldıkları kalbi geri kazandırmak için bir şeyler yapmak gerekir. Ölü erkeklerin hiçbir şansı yoktur bu konuda.

Bay Donovan nazikçe, “Çok üzüldüm” dedi. “Hayır, henüz eve dönmeyeceğiz. Bayan Conway, bu kentte hiç arkadaşınız olmadığını söylemeyin. Arkadaşınız olduğuma ve çok üzüldüğüme inanmanızı istiyorum.”

Bayan Conway mendiliyle gözlerini kuruladıktan sonra, “Resmini bu madalyonda saklıyorum” dedi.

“Şimdiye değin hiç kimseye göstermedim. Fakat size göstereceğim, çünkü sizin gerçek bir dost olduğunuza inanıyorum.”

Bay Donovan kızın açıp gösterdiği madalyondaki fotoğrafa uzun süre ve ilgiyle baktı. Kont Mazzini’nin yüzünün ilgiyi çağırın bir havası vardı. Düzgün, aydınlık, zeki görünümlü ve yakışıklı sayılabilecek bir yüzdü bu; arkadaş grubu içinde önder olabilecek, neşeli ve güçlü bir erkeğin yüzü.

“Daha büyüğü de var, çerçeveletmişim, odamda duruyor” dedi Bayan Conway. “Dönünce gösteririm. Bana Fernando’yu anımsatan yalnızca bunlar. Fakat o her zaman kalbimde olacak, kesinlikle.”

Bay Donovan beceri isteyen bir görevle karşı karşıyaydı şimdi: Talihsiz kontun Bayan Conway’in kalbindeki yerini almak... Kıza karşı duyduğu hayranlık onu bu yola itiyordu. Fakat söz konusu girişimin büyüklüğü moralini bozmuyor gibiydi. Duygudaş ve neşeli bir dost rolünü oynamaya çalıştı ve bunda o denli başarılı oldu ki yarım saat içinde, önlerinde iki dondurma kabı, karşılıklı oturmuş, düşünceli tavırlar içinde sohbet ederken buldular kendilerini. Bayan Conway’in büyük gri gözlerindeki hüzünde azalma yoktu yine de.

O akşam pansiyonun holünde birbirlerinden ayrılmadan önce genç kız yukarıya koşarak beyaz ipekten bir eşarpa sevgi dolu bir özenle sarılmış olan çerçeve fotoğrafı getirdi. Bay Donovan tanımlanması güç bakışlarla süzdü fotoğrafı.

“Bunu İtalya’ya hareket ettiği gece vermişti bana” dedi Bayan Conway. “Madalyondaki resmi bundan yaptırmıştım.”

“Yakışıklı bir adam” dedi Bay Donovan içtenlikle. “Önümüzdeki pazar öğleden sonra birlikte Coney Island’a gitmek mutluluğuna bana başışlar mısınız acaba?”

Bir ay sonra nişanlandıklarını Bayan Scott’a ve öteki kiracılara duyurdu. Bayan Conway siyahlar giymeyi sürdürüyordu.

Nişanlandıklarını duyurduktan bir hafta sonra parktaki aynı banka oturmuşlardı. Titreşen ağaç yaprakları ay ışığında soluk bir film karesindeymiş gibi gösteriyordu onları. Fakat Donovan gün boyunca dalgın ve somurtuk bir görünüm sergilemişti. O gece o denli sessizdi ki aşkın dudakları kalpten gelen sorular karşısında daha fazla dayanamadı.

“Neyin var, Andy? Bu gece çok ciddisin, suratından düşen bin parça...”

“Yok bir şey Maggie.”

“Ben anlarım; sen hiç böyle davranmazdın. Ne var? Söylesene.”

“Önemli bir şey değil, Maggie.”

“Evet, bir şey var ve ben bilmek istiyorum. Bahse girerim başka bir kız var, onu düşünüyorsun. İstiyorsan ona git. Kolunu çeker misin, lütfen.”

“Peki, söyleyeyim o zaman” dedi Donovan, düşünceli bir tavırla. “Ama anlayacağını pek sanmıyorum. Mike Sullivan adında birinden söz edildiğini duydun mu? Koca Mike derler ona.”

“Hayır, duymadım” dedi Mag-

gie, "Seni bu hale sokuyorsa duymak da istemem. Kim bu adam?"

Donovan neredeyse saygı dolu bir tavır takınarak, "O New York'taki en büyük adamdır" dedi. "Siyaset çevrelerinde istediğini yapabilir. Adamın boyu bir mil, eni East River kadar geniş. Onun hakkında olumsuz bir şey söyleyecek olanın yakasına anında bir milyon kişi yapışır. Bir süre önce doğduğu yeri ziyaret etmiş, yörenin kodamanları fareler gibi kaçacak delik aramışlar.

"Koca Mike benim dostumdur. Ben onun yanında solda sıfır kalırım, fakat Mike büyüklerin olduğu denli küçük adamların, yoksulların da dostudur. Bugün Bowerly'de rastladım ona. Ne yaptı dersin? Yanıma gelip elimi sıktı. 'Andy' dedi, 'Etkinliklerini izliyorum; bölgede epey üstünlük sağlamışsın. Seninle gurur duyuyorum. Ne içersin?' O purosunu tütürürken ben bir kokteyl içtim. İki haftaya kadar evleneceğimi söyledim ona. 'Andy' dedi, 'Davetiyeni gönder, unutmam, düğününe gelirim.' İşte Koca Mike bunları söyledi bana. Sözü tutan biridir.

"Sen anlamazsın, Maggie, fakat Koca Mike Sullivan'ın düğünümüze gelmesi için bir elimi feda ederim. Onun geldiği gün yaşamımda en çok gururlanacağım gün olur. Mike birinin düğününe geldiğinde o adam yaşam boyu evlenmiş demektir. İşte, belki de bu gece keyifsiz olmamın nedeni bu."

"Bu denli önemli ve renkli bir kişiye neden davet etmiyorsun onu?"

dedi Maggie canlı bir hareketle.

"Davet edemem, bir nedeni var" dedi Andy üzgün bir tavırla. "Düğünde bulunmaması gerekiyor, nedeni var bunun, ama sorma, söyleyemem."

"Umurumda değil" dedi Maggie, "Herhalde siyasetle ilgili bir şeydir. Fakat her neyse bana bir gülcük vermeni engellemez ki bu!"

"Maggie" dedi Andy hemen, "Beni senin şu Kont Mazzini'yi sevdiğin denli seviyor musun?"

Uzun bir süre bekledi, ama yanıt gelmedi Maggie'den. Ve sonra kız birden Andy'nin omzuna yaslanarak ağlamaya başladı. Andy'nin koluna sımsıkı sarılmış, hıçkırıklarla sarsılıyor, gözyaşları krep döşin elbisesini ıslatıyordu.

Andy kendi derdini unutmuş, kızı yatıştırmaya çalışıyordu. "Ne oldu şimdi, neyin var?"

Maggie hıçkırıklar arasında, "Andy, sana yalan söyledim" dedi. "Artık beni sevmezsin, evlenmezsin benimle. Fakat söylemem gerektiğine inanıyorum. Kontun k'si bile yoktu ortada.

Yaşamımda hiç sevgilim olmadı, ama başka kızların hepsinin vardı, hep sevgililerinden söz ederlerdi, benim de bir tane edinmem gerekiyordu. Andy, siyah bana yakışıyor, sen de biliyorsun bunu. Sonunda bir fotoğrafçıya giderek o resmi satın aldım, küçük bir kopyasını da madalyonum için yaptırды. Siyah elbise giyebilmek amacıyla kont ve ölümü hakkındaki o öyküyü uydurdum. İşte böyle, yalancılara kimse sevmez; artık beni terk e-

dersin Andy, ben de utancımından ölürüm. Senden başka kimseyi sevmemiştim. İşte hepsi bu."

Fakat kendisini itip yanından uzaklaşmasını beklerken Andy'nin kolunu belinde duydum, daha sıkı sarılmıştı şimdi. Yüzünü çevirdiğinde Andy'nin gülümsediğini gördü.

"Beni, beni bağışlayacak mısın, Andy?"

"Tabii, bunda bağışlanacak bir

şey yok ki. Bırak, kont mezarlıkta kalsın. Herşeyi açıklığa kavuşturdu, Maggie. Düğün günümüzden önce bunu yapacağını bekliyordum zaten. Aferin sana!"

Bağışlandığına iyice inandıktan sonra, "Andy" dedi Maggie, mahcup bir gülümsemeyle, "O kont öyküsüne inanmış mıydın?"

"Pek değil" dedi Andy, puro tabakasını çıkarırken, "Çünkü senin şu madalyondaki resim Koca Mike

Bütçesi bozulan kral ülkesinde yaşayan en zengin üç kişiyi buzuruna çağırdı "Sizlere bir soru soracağım" dedi. "Doğru yanıt vererseniz size ödül verip geri göndereceğim. Eğer bilemezseniz tüm malvarlığınıza el koyacağım."

Zengin üç kişi dışarı çıkıp beklemeye başladı. Sonunda kral emir verince birinci kişi içeriye alındı. Kral adama "Şu bağlı hayvan nedir" diye sordu. Adam dönüp bir köşede bağlı duran keçiyi gördü "Sayın kralım bu bir keçi" dedi. Kral bir süre bekledi. Adamın gözlerinin içine baktı "Hayır, bilemedin" dedi. "Sen bu koyuna nasıl keçi dersin. Mallarına el koydum, çık dışarı."

Dışarı çıkar çıkmaz öteki iki kişi beyecanla ona yaklaştılar ve "Ne oldu, ne sordu?" diye atıldılar. İçeriden çıkan adam üzgün bir biçimde "Tüm malımı kaybettim" dedi. "Bana bir keçi gösterdi. 'Bu hayvan nedir?' diye sordu. Ben de 'keçi' dedim. Kralısa 'Bu bir koyun, ona nasıl keçi dersin' diye beni kovdu."

Kral bir süre sonra ikinci kişiyi içeri çağırdı. Aynı soruyu ona da yöneltti:

"Şu gördüğün hayvan nedir?"

Adam kendisinden önce içeri alınan kişinin başına gelenleri bildiği için "Efendim" dedi. "Bu bir koyundur."

Kral aldığı bu yanıtla sinirlendi. Karşısında duran adama "Sen nasıl olur da bu hayvana koyun dersin?" diye bağırdı. "Bunun bir keçi olduğunu görmüyor musun? Senin de tüm mallarına el koydum, çık dışarı."

Dışarı çıktığında adam başından geçenleri öteki iki kişiye anlattı. Kral hiç ara vermeden üçüncü kişiyi de içeriye çağırdı. Aynı soruyu bu kez ona yöneltti. "Söyle bakalım" dedi. "Bu hayvan nedir?" İçeriye alınan üçüncü kişi çok sakın bir biçimde, önce bağlı duran keçiyi, sonra da krala baktı "Sayın kralım" dedi. "Siz şimdi bu hayvanın ne olduğunu boş verin, ne kadar paraya gereksininiz var, bana onu söyleyin."•

iyi bir işi, kendisini seven bir eşi ve sevimli iki çocuğu vardı. Birkaç gün sürecek iş gezisine eşinin de gelmesini çok istiyordu. Günlerce süren araştırmalardan sonra çocuklara bakacak bir bakıcı kadın buldular ve iş gezisine birlikte gittiler.

İş düşünüldüğünden daha çabuk bitmişti. Eve erken dönmenin mutluluğu içinde evlerinin olduğu semte geldikleri zaman duman ve yanık kokusu ikisini de endişelendirdi.

Köşeyi döndükleri zaman eşi derin bir soluk aldı:

“Çok şükür, bizim evimiz değil yanan, haydi hemen eve gidelim” dedi. Fakat genç adam itiraz etti ve “Belki yapabileceğimiz bir şey vardır” dedi.

Genç adam arabasını yanan evin önünde durdurdu. Alevler tüm evi sarmıştı. Evin önünde bir kadın çığlık çığlığa bağırıyordu. Kadını omuzlarından tutarak hafifçe sarsarak, “Çocuklar nerede, söyleyin bana?” dedi.

Kekeleyerek yanıtladı kadın:

“Aşağıda... Giriş katında, salonun sol tarafında...”

Önümüzdeki ve “İçimizdeki” Yangın

•James Grünwald -
İnternet Yayını•

rak dışarı koşarken başka bir çocuğun daha ağladığını duydu.

Çocukları dışarı çıkartıp ağlayan kadına uzatırken “İçeride daha kaç çocuk var?” diye sordu.

Kadın gözyaşları içinde çocuklara sarılırken “İki çocuk daha var” diyebilirdi güçlükle. Genç adamın eşi öne atılarak kolunu yaladı ve “Gitme lütfen” dedi. “Ev her an yıkılabilir.”

Genç adam, eşine yanıt vermeden alevlerin arasına yeniden daldı. Artık dumandan hiçbir şey görünmüyordu. Daha önce çocuk sesini duyduğu yere doğru güçlükle yürümeye çalıştı.

Sonunda dumanların arasında iki küçük tanıdık bedeninin ayırına vardı. Çocuklar kollarında alevlerin ve dumanların arasından hızla gün ışığına koşup, temiz havayı ciğerlerine çekerken kollarında tuttuğu çocuklarına sıkı sıkı sarıldı.

Bilmeden kendi çocuklarının yaşamını kurtarmıştı.

Bakıcı kadın alışverişe giderken çocukların ikisini de komşuya bırakmıştı. •

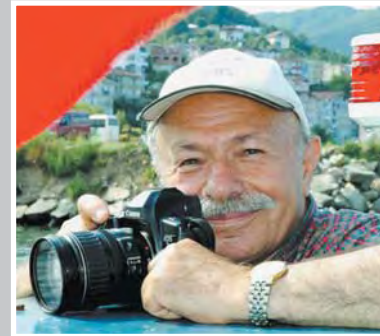
Bahçe hortumunu alarak önce giysilerini ıslattı, sonra ıslattığı mendili başının çevresine sardı ve alevlerin, dumanların arasına daldı.

Salonun kapısını ittirerek içeri girdiği zaman dumanların arasında korkudan birbirine sokulmuş iki çocuğu gördü. Elindeki hortumla önce çocukları ıslattı. Sonra ikisini de kollarının altına alarak dışarı koşarken başka bir çocuğun daha ağladığını duydu.

Çeviri: Nuray Bartoschek

Bütün Dünya bu sayısında yeni bir bilmece dizisinin yayımına başlıyor. Ünlü fotoğraf sanatçısı Sıtkı Fırat, objektifiyle sizi Türkiye'nin dağlarına ve ovalarına, tarihine ve bugününe... Özetle, “havasına suyuna, taşına toprağına” götürecektir, sonra da size, o an karşınızdaki görüntünün neresi olduğunu soracak. Onun, “Bir Başkadır Benim Memleketim” başlığı altında sunacağımız fotoğraflarını izlerken hem bir bilmece çözmenin heyecanını duyumsayacak, hem kendinizi bir sanat fotoğrafları sergisinde bulacak, hem de... Türkiye'nin, belki de ilk kez göreceğiniz yörelerini keşfederek, hayranlıkla “Bir başkadır benim memleketim” diyeceksiniz...

Bir Başkadır Benim Memleketim

Sıtkı Fırat, 1930 yılında Kemaliye, Akçalı Köyü'nde doğdu. İlk orta ve öğretmen okulunu İstanbul'da bitirdi. Anadolu'da köy öğretmenliği yaptıktan sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'ne girdi. İlk fotoğraf makinesine 1949 yılında sahip oldu. 1966 yılında devletçe gönderildiği Almanya'da fotoğraf eğitimiyle ilgili seminerlere katıldı. Gazi Üniversitesi, Eğitim

Fakültesi Resim Bölümü öğretim üyesi iken 26 yıllık hizmetinden sonra emekli oldu. Sıtkı Fırat'ın “Fotoğrafa Giriş” adlı bir kitabı “Selçuklu Sanatı”, “Güneşin Doğduğu Yer Türkiye”, “Bizden ve Dünyadan Yansımalar” adlı fotoğraf albümleri bulunmaktadır. •

Lütfen sayfayı çeviriniz →

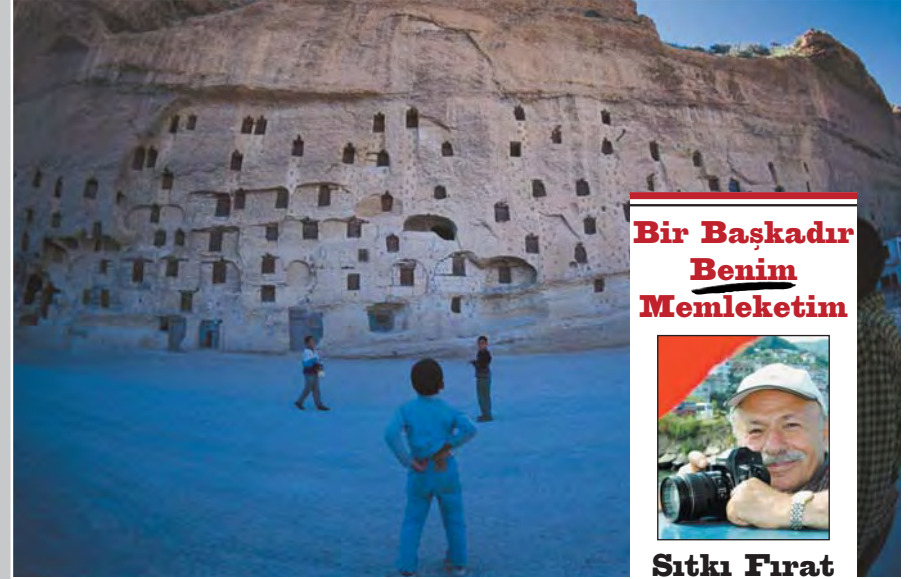
a) Bodrum b) Marmaris c) Fethiye d) Erdek

a) Ölüdeniz, Fethiye b) Dalyan c) Kemer d) Alanya

a) Perge b) Ürgüp c) Boğazköy d) Hasankeyf

a) Karakaya b) Tortum c) Taşkale d) Nemrut

Yanıtlar 124'üncü sayfamızdadır.

Mankafa Poldi

“Size önerdiğim rejim yemeklerini yiyor musunuz, Bay Poldi?”
“Yemesine yiyorum da öteki yemekleri yerken onlara zaman bulmak çok zor oluyor.”

“Dünyanın yuvarlak olduğunu nereden biliyoruz, Poldi Amca?”
“Okullardaki dünya kürelerinden tabii ki...”

“Alo, orası şikayet bölümü mü? Telefonumun kordonu çok uzun. Lütfen oradan biraz çeker misiniz?...”

“Nereye gidiyorsunuz, Bay Poldi?”
“Hiçbir yere... Geri dönüyorum.”

Wimax'la birlikte internet, kablo zorunluluğundan kurtularak tıpkı GSM şebekeleri gibi baz istasyonları yardımıyla havadan bilgisayarlarımıza, cep telefonlarımıza, kısacası internet ve veri alışverişi gereksinimi olan herşeye, her yerde hem de çok daha hızlı bir biçimde ulaşacak.

Yakında Wimax Geliyor!

Bizlere 1993 yılında “Merhaba” diyen internet, bugün yaşamımızın vazgeçilmezleri arasındaki yerini aldı. Aklımıza takılan sorudan tutun da bankacılık işlemlerimize, vergi ödemelerimizden gazete okumaya, alışveriş yapmaya, video konferans, radyo hatta televizyon seyretmeye dek hemen herşeyde başvurduğumuz ilk hizmet olma yolunda emin adımlarla ilerleyen internet, “Bir gün herşey internette olacak” diyenlerin gerçekten de ne denli haklı olduklarını ortaya çıkardı.

Ancak ülkemizde hemen her yeni şeyde olduğu gibi internet de bize ulaşmak için büyük savaşlar vermiştir. Son derece yavaş yatırımlarla yaşamımıza giren internet, yüksek fiyatlarla halkımızın hizmetine sunulmuştur. Mevcut telefon alt yapısını kullanmak zorunda olan internet, hızına oranla, dünyanın en

pahalısı olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Öteki ülkelerdeki hız ve fiyatları merak edenler için <http://www.internetimedokunma.com/> adresine bakmalarını öneririm.

Ancak bu sorun da hızla gelişen teknoloji sayesinde çözüme kavuşacak gibi görünüyor. İşte bu çözümün adı Wimax (Worldwide Interoperability for Microwave Access). Bugün için hizmetini Türk Telekom'un alt yapısına bağımlı olarak yürütmekte olan internet, kablo zorunluluğundan kurtularak tıpkı GSM şebekeleri gibi baz istasyonları yardımıyla havadan bilgisayarlarımıza, cep telefonlarımıza, kısacası internet ve veri alışverişi gereksinimi olan herşeye, her yerde hem de çok daha hızlı bir biçimde ulaşacak.

Bugün evlerimizde ya da iş yerlerimizde kullanmakta olduğumuz kablosuz veri iletişimini sağlayan (Wi-Fi 802.11) teknolojinin

**“PC”niz
ve Siz**

**Hakan
Sevindik**

gelişmiş olan Wimax (802.16) benzeri bir yapıyla çalışıyor.

Wimax'ın en güzel özelliği havadan yayımla çalışması. Bir başka özelliği ise rekabete açık olması. Tıpkı GSM şebekeleri gibi lisansını alan her firma, kullanıcılarına hızlı ve ucuz internet hizmetini Türkiye'nin her köşesinde verebilecek. Hatta "Superonline" firması İstanbul'da iki verici ile yaklaşık üç bölgeyi kapsayan (Beşiktaş, Levent, Üsküdar) test yayınlarına başladı ve alacağı lisans için gün saymaktadır. Ayrıca "Superonline", dünya wimaxforumun (<http://www.wimaxforum.org>) Türkiye'den ilk üyesidir.

Wimax tıpkı GSM şebekesi gibi doğrudan anten görme gereksinimi duymuyor. Ancak bu durum veri alışverişi hızını ve mesafesini oldukça etkiliyor. Örneğin, kısa mesafede sabit iki anten arasında 70 Mbit/sn hızında çalışırken, anten görüş sahası dışında kalan bir alıcı verici arasındaki veri alışverişi 10 Mbit/sn seviyesine dek iniyor. Yine de ADSL bağlantısında kullanmakta olduğumuz en yüksek hız olan 2 Mbit/sn'nin tam beş katı. Bununla birlikte ADSL'de bilindiği gibi veri alışverişi hızı eşit değil. Yani evimizde ya da iş yerimizde bağlı olan 1 Mbit/sn'lik hattın yalnızca indirme (download) hızı bu, yükleme (upload) hızı ise 256 KB/sn.

Wimax teknolojisinde ise bu hız karşılıklı olarak eşit. Bu da bizlere çok daha kaliteli video konferans, tv izleme, hızlı bilgi alışverişi gibi birçok ek olanak sunacak.

Kapsama alanı ise teorik olarak

olarak antenden antene 50 ilâ 100 kilometredir. Yani ideal bir ortamda bir baz istasyonu ile 50 ilâ 100 km. çapında bir alana hızlı internet erişirmek mümkün. Ancak bu pratikte (binalar, arazi yapısı, hava koşulları vb.) 15 km. civarına inebiliyor. Yine de bir kentin tümünü hızlı internete erişirmek birkaç baz istasyonu ile olanaklı.

Peki havadan yayın yapan bu teknolojiyle veri güvenliği nasıl olacak? Bu da TDES ya da AES gibi yüksek şifreleme tekniğiyle güvenlik altına alınmış. Yani güvenlik sorunu şimdilik yok.

Wimax henüz yeni bir teknoloji olduğu için piyasada alıcı cihazları (wimax ethernet ve router) bulmak pek mümkün değil. Tabii gerçek anlamda ilk yayınlar başlar başlamaz birçok ürün raflarda yerini alacaktır. Bununla birlikte Intel bu konuda çalışmalara çoktan başlamış. Intel, Centrino platformundaki hazır Wi-Fi (802.11) teknolojisinin bir benzerini önümüzdeki yıllarda Wimax (802.16) için de uygulayacağını belirtiyor. Yani aldığımız bir dizüstü, hatta masaüstü sistemde Wimax bağlantısı hazır olarak gelecek.

Ülkemizde Wimax yayınlarının 2007 yılında Telekomünikasyon Kurumu'nun lisansları dağıtmasıyla 802.16d (sabit) ve 802.16e (mobil) teknolojisine başlaması bekleniyor.

Sizlere şimdiden Wimax'la daha hızlı bir internet erişimi diliyorum ve kendinize ve bilgisayarınıza iyi bakmayı da unutmayın. •

HakanSevindik@butundunya.com.tr

Kedi Neden Sırnaşır?

Kucağa alınıp sırtı hafif hafif okşanan kedinin mırıltısını kim duymak istemez? Bacaklara sürtünen bir kedi, herkese keyif verir. Bu davranışlar hayvan sahiplerinin gerginliklerini azaltır. Evde hayvan bulundurma'nın yararlarından biri de budur. Fakat hayvan sahipleri bu yararları yetinmemeli, bu can dostlarının davranışları üzerinde durup düşünmelidirler.

İyi bakılıp beslenmiş ve korkutulmamış ev kedileri sahip ya da sahiplerini daha sokak kapısında karşılar ve bacaklara sürtünerek "yaltaklanırlar". Bunun nedeni nedir? Ev kedisi ya da

evcil kedi, zaman zaman sahibinin bacaklarına (daha çok baldırlarına) çenesini ve hafifçe kamburlaştırdığı sırtını sürterek sırnaşır. İnsanlar bunu, kedinin sahibini çok sevdiği biçiminde yorum-

lar. Fakat hayvanlar sevgiyi bilmezler. Sevgi gibi soyut kavramlar insanların buluşudur ve kimi ses ve hareketlerden oluşan hayvan sözlüklerinde bu terim bulunmaz. Hayvanların kimi canlılara gösterdikleri bu yakınlık, artık içgüdüsel olmuştur. Çünkü "Sevgi" diye adlandırılan davranışların nedeni, bir yarar sağlamaktır. Bu yarar maddi olabileceği gibi tümüyle duygusal

Hayvanlar Arasında

Erdog̃an Sakman

da olabilir. Böyle sırtışan ve “sevgi” gösterisinde bulunan bir kedi biraz sonra yemek tabağına uzanan eli tırmalayabilir. O zaman, kedinin sahibini sevdiğinden söz edilemez.

Kedinin yakın akrabaları aslan, kaplan, leopar, jaguar, puma, çita ve vahşak bu sürtünme hareketlerini taşlara, çalılara ve ağaçlara yaparlar. O halde, böyle sırtışmalarının, sürtünmelerinin başka neden ya da nedenleri olmalıdır. Çünkü hayvanların her hareketlerinin belli bir amacı vardır. Hiçbir şeyi, boşu boşuna sırt eğlence ya da oyun olsun diye yapmazlar.

Yakın akrabalar, çalı ve taşlara çene altı bezlerini sürterek, kuyruk altındaki sağ ve sol bezlerden kokulu sıvı akıtarak ya da ürettikleri merhem gibi kimyasalları sürterek “mülk” işaretlemesi yaparlar. Bu, yabancıların o alana girmelerini dolayısıyla ölümcül olabilecek birçok kavgayı önler. Bu işaretlemeyi hem erkek

hem dişi kedigil bireyleri yaparlar; çünkü erkek ve dişi ayrıdırlar yani birlikte yaşayamazlar.

Kedi de, atalarından kendi genlerine geçen bu davranışları yeri geldiğinde sergileyerek yaşamını kolaylaştırır, süresini uzatır ve böylece soyunun sürmesini sağlar. Sahip veya sahibesinin “Yalnız kendine ait olduğunu” anlatmak ister. Bir canlının “O benimdir, benim eşim, benim kocam vb” diyerek başka birini “mal” edinmesinin nedeni, “onunla birlikte daha güçlü gelecek kuşaklar üreteceği” kanısındır.

Geçen çok uzun zaman içinde evcil kediler sınır işaretleme zorunda olmadığının ayırına varmışlar; fakat aynı hareketleri sürdürdüklerinde insanlardan istediklerini kolay alabileceklerini çok iyi öğrenmişlerdir. Hele, kedinin bu sürtünmelerinden, sırtışmalarından çok hoşlanıp onu ödüllendiren insanlar, böylece kedinin kendine yararlı bu davranışı, iyice öğrenmesini sağlamışlardır. Başka bir deyişle davranış, ödüllendirme sayesinde yerleşmiştir. •

Bir gün kral, ördek avına çıkmak istedi. Gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra av ekibi sabah erken yola koyuldu. Avlanmaktan bıç anlamayan kralı sınırlendirmemek için görevliler kendi aralarında bir işbölümü yapmışlardı. Birkaç kişi ördekleri ürkütiüp krala doğru uçuruyor, birkaç kişi de kralın yanında durarak nasıl nişan alması gerektiğini gösteriyordu.

Kral önünden geçen ördeklerden birine nişan alıp ateş etti; fakat ördeği vuramadı. Bunun ayırına varamayan kral, hemen yanındaki yardımcısına döndü ve heyecanlı bir biçimde “Vurdum mu?” diye sordu. Adam başını yere eğerek, “Efendim” dedi ve sözlerini şöyle tamamladı:

“Uçan ördeğin yaşamını bağışladınız.”•

Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardı. Tüm mahalle birbirini tanırdı. “Günaydın”lar, “İyi günler” tükenmemişti henüz. Gün boyu karşılaşılana herkese bol keseden, cömertçe dağıtılırdı. Yapılan iyilikler hiçbir zaman unutulmaz, bastalar ziyaret edilir, yoksullara yardım toplanırdı.

Bir Vardı, Bir Yoktu...

Bir vardı, bir yoktu. Evvel zaman içinde değil, yüzlerce yıl önce değil, yalnızca onlarca yıl önceydi. Henüz televizyonun adı bile yoktu; ama evlerde o koca düğmeli radyolardan vardı. Sabah erkenden kalkılıp heyecanla büyüklerin radyoyu açması beklenirdi. Her gün aynı saatte dinlenen “Arkası Yarın”lar, “Radyo Tiyatroları” vardı. Onları dinlerken evde çit çıkmaz, kulaklar radyoda, herkes kendi sahnesinin dekorunu kurardı düşlerinde...

Fonda Barış Manço'nun “Dağlar Dağlar”ı, yıllardır yüzünü görmediği oğlunun bir bayram sabahı dönmesini beklerken kalbi duran yaşlı baba

ve onun başında hıçkırarak ağlayan anneyi duyunca, dudaklar ısırılmaya başlanırdı. Gözlerle çevredekiler şöyle bir süzülür, ağlayan birisini görünce, özürce süzölmeye başlardı göz yaşları yanaklardan.

Ne zaman ağlayacağımızı bildiğimiz gibi, ne zaman güleceğimize de kendimiz karar verirdik. Televizyon izlerken bizi aptal yerine koyarak, ne zaman gülmemiz gerektiğini bildiren konserve gülcükler yoktu.

Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardı. Tüm mahalle birbirini tanırdı. “Günaydın”lar, “İyi günler” tükenmemişti henüz. Gün boyu karşılaşılana herkese bol keseden, cömertçe dağıtılırdı. Yapılan iyilik

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

ler hiçbir zaman unutulmaz, hastalar ziyaret edilir, yoksullara yardım toplanırdı.

Gecenin bir vakti komşunun kapısı çalınır bir fincan şeker istenirdi rahatlıkla. Kış akşamları tüm aile sıcacık sobanın çevresinde toplanır, kestane kokulu söyleşiler yapılırdı. Dostluklar bir pula satılmazdı.

A alışverişler süpermarketlerden değil, küçük mahalle bakkallarından “veresiye” yapılırdı.

Çocuklar henüz televizyon, bilgisayar ve “gameboy”lar, tarafından tutsak alınmamıştı. Sokaklar cıvıl cıvıl çocuk sesleriyle dolup taşardı. Seksek oynamasını, çember çevirmesini bilmeyen, yaşama bilgisayar penceresinden bakan, evcilik oyununda kredi kartları kullanan çocuklar da yoktu.

Üstü başı toprağa bulanmış, ip atlayan, uçurtma uçuran, komşunun erik ağaçlarına tırmanmaktan dizleri çizikler içinde, saklambaç oynarken elindeki yağ sürülmüş bir dilim ekmeği mutlulukla ısırarak çocuklar vardı. Çocuklar babalarından cep telefonu değil, horozlu şeker isterdi.

Oyuncak bebekler, oyuncak bebeğe benzerlerdi. Adları Zeynep olurdu, Elif olurdu. Yüzlerinde sıcacık bir gülümseme, basit, pamuklu giysileri, çoğu zaman bezden yapılmış kundaklarıyla kız çocuklarının en ayrılmaz dostu olurlardı.

Oyuncak bebekten çok sosyetik bir kadın görünümü, bir ailenin birkaç günlük mutfak gideri denli paralar ödenerek alınan “Barbi”ler, “Sindy”ler yoktu.

Çocukluğumuzun kahramanlarını da küstürdük sonunda. Polyanna, Keloğlan, Şeker Kız Candy daha fazla direnemediler son derece modern silahlarla donatılmış “yeni kahramanlara”... Dağlar kızı Heidi’nin büyükbabasıyla, keçileriyle yaşadığı yemyeşil dağlar, kurtların yaşadığı barut kokulu vadilere yenik düştü.

Omuzlarındaki sopanın iki ucunda bakraçlarla yoğurt satanlar, mahalle mahalle dolaşarak “Hallaaaaağcıım” diye bağırarak, kalaycılar, macuncular, pamuk helvacılar, elma şekerçiler yerlerini müzikli arabalarla dolaşarak “Aygaaaaz”cılar, “temizliiiiik”çilere bırakıp geçmişin sayfaları arasında yitip gittiler.

Kırılan, dökülen eşyalar, hatta sevgiler, dostluklar “yenisini aldığımız için eskisi hükümsüzdür” denilerek kolayca çöpe atılmazdı. Kırılan şemsiyeleri tamir eden tamirciler, kırılan kalpleri onarmak için çabalayan duygu zengini insanlar vardı. Kalaylı kapların yerini, çoktan çelik tencereler aldı. Pamuk yataklar yerlerini “full” ortopedik yataklara bıraktılar.

Annelerimizin sandığının bir köşesinde, özenle katlanıp saklanan, gözyaşlarıyla ıslanmış, kolonyayla kokulandırılmış, ucu yakılmış mektuplar da yok artık.

Bilgisayarda yazılan mektupların hüznü de üç gün sürüyor, sevinci de... Bir tuşa basınca siliniyor herşey, yeni bir sayfa açılıyor.

Bir vardı, bir yoktu. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, insanlar “insanca” yaşardı. •

NurayBartoschek@butundunya.com.tr

Markalarımız

Çocukken inandığım bir numaralı kural, her “şeyin” olanaklı olduğuydu. Evet, neden olmasın? Bugün için olanaksız görünen kimi “şeylerin” yarın olmayacağını kim garanti edebilir?

“Şimdi bir fıssıldayacağım, karşığı dağın ardındaki beni duyacak. Hatta bırak karşığı dağı, Japonya’daki bile dinleyecek sesimi Charlie...”

“Aman ne diyorsunuz Sayın Graham Bell, üşüttünüz herhalde... Bir doktor çağırمامı ister misiniz?

Nedir o önünüzdeki komik alet de öyle?”

“Buna ‘Telefon’ diyeceğim... Açıp ‘Alo’ diyeceğiz.”

“Ne gerek var Sayın Bell? Ayrıca ‘Alo’ da ne demek oluyor?”

“‘Hello’nun Türkçe’si Charlie.”

“Ben yine de size bir doktor çağırayım Sayın Bell.”

“Doktor değil; ama aç şu telefonu bir pizze söyle de karnımızı doyuralım...”

Bir başka yerde, iki kardeş bir yatırımcıyla konuşmaktadırlar:

“Bakın kuşlar nasıl

Ali Murat Erkokmaz ve “Çocukları”

uçuyor? Biz niye uçmayalım? Biraz çıta, biraz bez...”

“Hadi ordan Wilbur Bey, Tanrı uçmamızı isteseydi kollarımıza tüy falan eklerdi.”

“**A**ma uzun yolculuklardan başka türlü kurtulamayız. Ayrıca şimdi bize yatırım yaparsanız, Londra-Paris uçuşların-

da homurdanıyor.

“Gün gelecek tüm insanlar beni dinleyecekler. Ah bir de ben duyabilsem çaldıklarımı...”

“Sayın Ludwig, biraz ara vermeniz. Komşular yine polis çağıracak.”

“Bak bakalım gazetelere, hâlâ plak, kaset maset gibi şeyler geliştirilmemiş mi?”

“Az önce baktım, daha gramafon bile bulunmamış.”

da size önden, indirimli yer ayırırız.”

“Adını ne koyacaksınız o garip aletin Sayın Orville?”

“‘Bezkuş’ diyeceğiz.”

“Adını halamın adı olan ‘Uçak’ koyarsanız yatırım yaparız sevgili Wright Kardeşler.”

“Yaptık gitti!”

Başka biri piyanosunun başın-

“Tüh, bıktım yazdıklarımı çalabilmek için orkestra kiralamaktan...”

“Ben ıslıkla çalsam olmaz mı?”

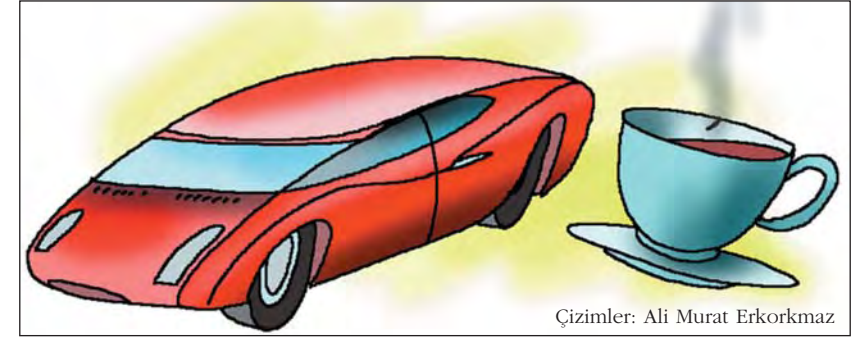
“Tamam Hans, tamam. Git dişlerini fırçala gel, bir deneyelim bakalım.”

Tarih boyunca tüm dünya devletleri birbirleriyle haldır haldır savaşıyorlar, arka planda kimi vatandaşları bireysel gelişme

programı dahilinde daha önce yapılmamış, yapılamamış hatta düşünülmemiş birtakım konulara kafa ve yetenek patlatmışlardır. Her türlü baskıya ve zor koşula karşın üzerinde çalıştıkları müstesna projelerini yaşama geçirmeyi başarmışlardır. Hem ülkeleri hem de insanlık adına birer marka olmuşlardır.

Bu markalar, sanayi ürünlerinden sanat yapıtlarına, siyasetten spora kendilerini göstermişlerdir. Afrika'nın ıssız köşesinde “Nike” ayakkabı giyen siyah derili insanlar, Rusya'da Michael Jordan tişörtlü

sanatçılarımız, devlet adamlarımız akıl ve zekâlarını cömertçe kullanarak yaşama zenginlik getireceğine inandıkları çabalarında bulunmuşlardır. Devletten halka herşeye karşın yılmayıp çalışıp yaşamlarını bu alanda feda etmişlerdir. Ama gelin görün ki, öteki devletlerin ürettiği çeşitli markalar tarihe ve insanlığa mal olurken, bizim umutlarımız tek tük addan öteye gidememiştir. Her ne kadar markalar markası Atatürk'ümüzü çıkartabilmişsek de ne önünden ne de arkasından gelen çıkmamış, çıkmamıştır. Neden acaba böyle

Çizimler: Ali Murat Erkorkmaz

yaşlı adamlar, kulaklarında “İpod” ile dolaşan Türk gençleri sizce ürünü mü alıyorlar, markayı mı?

Yaşamımızı zenginleştirirken tekdüze biçime getiren, bizi birbirimize benzeten marka sahipleri ellerindeki gücün ayırıcılığı olarak dünyanın ekonomik dizginlerini de diledikleri gibi denetlemekte. Onlar ne derse biz onu alırız, onu söyleriz, onu savunuruz çünkü halklar başarımlara, yani markalara inanırlar, güvenirlere.

Bizde de olay sanki aynen böyle cereyan etmiştir. Bizim de sivri akıllı kimi bilim insanlarımız,

olmuştur? Nedir bizim sivrilerimizin önünde duran engel?

Dünyada markalaşma hem kültür hem sanat hem de bilim alanında olmuş, komutan ve devlet adamları hep arka planlarda kalmışlar.

Ünlü bireylerine eklenen sanayi ürünleri bu ülkelerin gönenç ve prestij göstergelerini tavana vurdurtmuşlar mıdır? Öyle ya, İtalya size geçmiş komutanlarından daha çok Leonardo Da Vinci ile, Ferrari ile, Luciano Pavarotti ile yaklaşmıyor mu? Almanya Goethe, Beethoven

Neden, niçin ve niye bizim markalarımız oluşmuyor? Çok mu güçsüz, çok mu yetersizler dersiniz? Ben hiç sanmıyorum.

Her ülkenin markası önce kendi yurdunda kabul görüyor. Yatırımcılar ileri görüşlerle, tüm dünyayı pazar olarak kabul ettiklerinden gelip geçici, hızlı köşe dönücü ma-

kullansın diye... Üstelik edindikleri kârlar oranında fazlasıyla. Nasıl bir anlayıştır bu demeyin, akıl ve gelecek birlikte çalışmışlar, hepsi o.

Neden olduğunu anlayamadığım güçlü bir duygu benim vatanımın evlatlarını yeni bir şey üretmekten daha çok zaten dünya markası olmuş değerleri taşıyıp hızla köşeyi dönmeye zorluyor. Her köşede bir "McDonalds", bir "Star-

ceralar yerine, yavaş; ama sağlam ilerleyen, kalıcı projeleri bağrılarına basıyorlar.

Çinli seramikçiler yüzyıllardır dedelerinin 200 yıl önce toprağa gömdükleri çamurları kullanarak ürettikleri yapıtlarla herkesi büyütüyorlar. Kendileri de aynen atalarının yaptığı gibi iki yüz yıl sonra açılmak üzere toprağa çamur gömüyorlar. Torunlarının torunları

bucks" kahvecisi bizi bize yabancılaştırdığı gibi canım Türkiye'mi Amerika'ya çeviriyor. Yükselen bir "trend", yani "Turkish"ce "akım" nedeniyle her ülkenin Amerika olmak istediği bir çağda Türk kişilerin farklı düşünebilmesini beklemek ne denli gerçekçi olur ki?

Sanat, bilim, kültür gibi "gerek-siz" şeyler üretmek, ciddi miktarda zaman ve emek gerektirir. Oysa

temel olan merdiven değil, asansörü kullanabilmektir. Şu kısacık ömürde değer mi canımızı sıkma-ya? Herkes Fenerbahçe ile Galatasaray'ın top tekmeleme yarışlarını izlerken, masa başında, laboratuvar-da falan ter dökmenin mantığı nedir ki? Marka mı? Batı'da gırla var... Kapar bir tanesini getirirsiniz.

Reklamcılıkta "bilinirlik" diye bir terim vardır. Yurt dışından ithal edilen ünlü markalar, bu faktörü yanlarında getirirler. Sonra da gelsin müşteriler... İşte iş dünyası budur. Hızla para kazan, geleceğe dokunma. Bırak onu da çocukların, torunların toparlasınlar.

Kızılderililer'in dünyayı çocuklarından ödünç aldıkları konusundaki atasözleri hep hoşuma gitmiştir; ama onların gerçek yaşam öykülerine baktığımda hiç de uygulamadıklarını gördüğümde dehşete kapılmıştım. Böylesine veciz ve anlamlı bir laf üretebilen Amerikanya Kızılderilileri'nin sürekli yer değiştirmelerinin nedeni neymiş biliyor musunuz? Onlar buldukları yerdeki hayvanları ve vejetasyonu tüketip başka alanlara göç etmek zorunda kalıyorlarmış. Böylece o yıl orada, bu yıl burada gezip dolaşip beş on yıl sonra tekrar ilk ayrıldıkları yere geldiklerinde bitkiler ve hayvanlar ancak toparlanmış oluyorlarmış ve döngü tekrar başlıyormuş. Üretim neredeyse sıfır, tüketim olabildiğince...

Onlar bile bakmışlar dünya nimetleri kuruyor, zaman içinde gıda eksilmesine karşı önlem almak için mısır falan yetiştirmeye kalkışmışlar. Onlar bile, tüm eğitimsizliklerine karşın durumun ayırında varmışlar ve geleceğe yatırım yapmışlar.

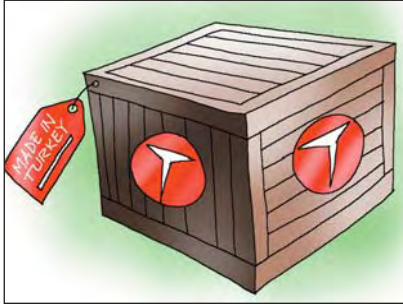
Bizi durduran nedir acaba? Niçin adları günümüze kalabilmiş birkaç insanımızın büyük çoğunlu-

ğu devşirme ya da ithal? Niye bizim toplumumuz gözlerini geleceğe kapıyor acaba?

Bu soruların tek bir yanıtı var. O da ırkımızın çok ama çok zeki olması. Zekâ ve akli birbiriyle karıştırmamak gerekir. Akıl dayanışma ve birlikten güç üretme faktörüne karşın zekâ, bencilliği

getirir. Nalın keseri gibi kendine yontmak denebilir buna... Böyle olunca da toplum oluşamaz ve ileri dönük kolektif projeler üretmek olanaksızlaşır. Akıl yeterince kullanılamaması zekânın bir çalımından başka birşey değildir de nedir?

heyecanlandı sayılamaz. Bol alkış; ama “No” destek... Olun, aynen devam... Bir gün öğreneceğiz, umudumuzu kırmayalım.

Öyle bir ülkeye düşünüyorum

ki bilim insanları “rock” şarkıcıları gibi yöreklendirilsin. Devletin kurumlarıyla özel finans kaynakları sivri projelere yatırım yapmak için birbirleriyle yarışsınlar. Okullarda hemen hemen hiçbir çocuğun hiçbir zaman kullanmayacağı türevler, integraller yerine araştırma yapımı, sanat ve buluşlara özendirilme öğretilsin. Kebapçıların yerine kitapçılar, kahvehaneler yerine laboratuvarlar açılsın.

Gençlerin önünde beton bir duvar gibi yükselen “başarısızlık”, “Gavur yapar biz kullanırız” ve “Biz adam olmayız” bariyerlerinin hızla kaldırılması gerekir yoksa önümüzdeki on yıl içinde globalleşmenin çelik ağı hepimizi hamsiler gibi toplayacaktır. Çağlar her zaman bilimselliğe inananlara gülümsemiştir. Rönesanslar insanların sanat, bilim ve felsefeyle buluşmalarını sağlamıştır. Ne yazık ki Türkiye rönesansını henüz yaşamaktadır. Bu gelişme içinde bireyler, şirketler ve devlet kurumları olanca güçleriyle kendilerini uluslararası birer marka olmaya zorlamalıdır.

Ne zaman kalkınacağız biliyor musunuz? Hepimiz birer Atatürk olmayı kafamıza koyduğumuz gün...•

AliMuratErkorkmaz@butundunya.com.tr

Uzun soluklu projeler, akıl ve kolektif çalışmayla sulanınca marka çiçekleri verirler. Bu kaçınılmazdır. Azim, sabır, bilimsellik ve bol çalışma her türlü sorunun üstesinden gelebilir. Bu kural hem şirketler hem de bireyler için geçerlidir.

Orhan Pamuk, Türkiye'nin son yıllarda ürettiği nadir markalardan biri olmayı başarmıştır, başarabilmiştir. Çevresinde oluşan tüm spekülasyona karşın o sabır ve azimle yolunu örmüş, geliştirmiş ve başarıya ulaşmıştır. Dostu da düşmanı da bunun ayırındadır. Kalıcı bir marka, saygın bir konum ve prestijli bir ticari başarı elde etmiştir. Yazılarını ve fikirlerini benimserseniz ya da benimsemezsiniz, eminim siz de buna katılıyorsunuzdur. Onu kalben alkışlıyorum.

Kolay mı acaba marka olabilmek? Özellikle Türkiye'den marka olabilmek çok ama çok zor. Ömrüm yazılımdan filme birçok konuda üretimler yapıp patentler almakla geçti. Hemen hemen hepsine Batı olağanüstü ilgi gösterdi ama yurdumun insanı pek

Çoğunluğun içinde –her ne pahasına olursa olsun– kalma çabamız, bizleri bir süre sonra kaygıları, beklentileri, istekleri ve tepkileri “tek tip” olmuş insana dönüştürebiliyor. Oysa ki yaşamda J. F. Kennedy’in dediği gibi “Hiç olmayacak şeyleri düşleyebilen” insanlara gereksinimimiz var.

Sürüden Ayrılanı Kurt Kapar (mı?)

•Ayşegül Örs Zümrütdal - Bütün Dünya•

“Toplum içinde birlikte yaşamak, her zaman güçlü ve kuvvetli olmamızı sağlar. Yalnız, tek başına hareket eden kişi çeşitli tehlikelerle karşı karşıya kalır. Çok kez bunların üstesinden gelemeceği için türlü zararlara uğrar, başına olmadık felaketler gelir.” Atasözleri ve deyimler sözlüğü, hepimiz için çok bildik olan sürüden ayrılanı kurt kapar deyimini böyle açıklıyor.

Çoğumuz bu ve benzeri uyarılarla büyüdüğümüzden, belki de kurt tarafından kapılma tehlikesi nedeniyle, yaşamlarımızı, hiç risk almadan, güvenli limanlarda demirlemiş ve açık denizlere açılma cesareti göstermeden tamamlıyoruz. Çoğunluğun içinde –her ne pahasına olursa olsun– kalma çabamız, bizleri bir süre sonra kay-

gıları, beklentileri, istekleri ve tepkileri “tek tip” olmuş insana dönüştürebiliyor. Oysa ki yaşamda J. F. Kennedy’in dediği gibi “Hiç olmayacak şeyleri düşleyebilen” insanlara gereksinimimiz var. Ve aslında hiç olmayacak şeyleri düşleyebilen ve bunu yapma cesareti gösteren bir insan tek başına çoğunluk demektir.

İsteddiği üniversitelere kabul edilmeyen ve “bilim adamı olmak için gereken düşünce yeteneği yok” denildiği için okulu bırakan Mendel'in daha sonra genetik bilimlerin kurucusu olarak tarihe geçmesi, kemani iyi tutamadığı için müzisyen olamayacağına karar verilen Beethoven'ın müzik tarihinin en büyük adlarından biri olması şaşırtıcı değil midir? Keke-meliği nedeniyle zor konuşan Demostenes'in yıllar sonra “herşeye

karşın” tarihe adını yazdıran bir hatip olması, okuyabilecek denli akıllı olmadığına karar verilerek okuldan atılan Edison’un sonradan yaşamımızı aydınlatan buluşlarla tarihin en önemli bilim adamlarından biri olması rastlantı mıdır? Tam anlamıyla herşeyiyle bitmiş bir ülkede, inancı ve cesaretinden başka hiçbirşeyi olmadan yola çıkan ve bir ulusun kaderini tek başına değiştirebilen Atatürk’ün çıktığı yol, çoğunluğun o dönemde görebildiği ve onayladığı yol mudur?

Yaşam gerçekten de “kişinin düşünün rengine boyanmıştır” aslında. Dünyamızı değiştiren ve güzelleştiren nice insan, inandıkları yolda çoğu zaman tek başına yürümüşlerdir. “Harikulade şeyler ancak içlerindeki bir şeyin, tüm koşulların üzerinde olduğuna inanma cesaretini gösteren insanlar tarafından yapılmıştır” diyen Bruce Barton, “Neyi arıyorsan osun sen” diyen Mevlana, sizce de gerçekten haklı değil midir? Hiçkimse denemeden neler yapabileceğinin sınırlarını bilemez. İçindeki “öz”ünü keşfeden ve düşlerini deneme cesaretini gös-

teren kişi aslında düşüncede sürüden ayrılmış kişidir. Ve yaşam aslında Helen Keller’in dediği gibi hepimiz için “Ya cesur bir deneyimdir, ya da hiçbirşey değildir”. Beceri belki de bu yüzden koca bir yaşamı çoğunluğun içinde yer almaktan başka hiçbir şey yapmadan geçirmekten çok, ne aradığını bilmek, kimsenin aramadığını bulmak, görülmeyeni görmek ve de “ayrıldına varmaktır”.

Elbette sürüden ayrılma kimi zaman kurt kapabilir. Ancak nereye gittiğini bilmediğimiz bir sürünün peşinden gitmekten ya da yanlış yöne giden bir sürünün peşine takılmaktansa, bireysel seçimlerimizle oluşturduğumuz yaşamlarımızı kendimize özgü renklerle boyamak çok daha anlamlı değil midir? Gelin içimizdeki sese kulak vermeyi öğrenelim ve gerektiğinde sürüden ayrılabilmeyi “herşeye karşın” da olsa göze alalım. “Yolun götürdüğü yere gitme, tersine yol olmayan yere git ve bir iz bırak” diyen R. Waldo Emerson gibi ardımızda iz bırakacak yollara düşelim.

İşte o zaman yaşadığımız yaşam gerçekten bizimdir. •

Eşinin yatarken kendisinde bulunan bilet numarasını sabah kalktığında baksın diye bu kağıda yazdığına inanmıştı. Yoksa bu numarayı niçin yazacaktı? Ayağa kalktı. Salonu yukarı aşağı arşınlamaya başladı. Bunu yaparken de kazandığı bir trilyon ikiyüz elli milyar lirayı ne yapacağını düşünüyordu.

Öyle Bir Şans ki...

•M. Hadi İlbaş - Bütün Dünya•

Sans oyunlarına pek ilgi göstermezdi. Yalnızca yılbaşlarında milli piyango bileti almayı bir alışkanlık biçimine getirmişti. Bu biletlere de genel olarak amortiden öte ikramiye çıktığı olmamıştı. Bu yıl da yılbaşından birkaç gün önce çıktığı alışverişte kızına para vererek karşındaki milli piyango bileti satan gişeden bir çeyrek bilet almasını istemişti.

Yılbaşı gecesi çocukların her biri bir yerde toplanmayı yeğlediğinden eşiyse yalnız başlarına televizyon başında geçirmişlerdi yılbaşlarını. Kendisi eşini televizyon başında bırakarak gece yarısını biraz geçte yatmaya gitmişti. Sabah kalktığında eşini hâlâ uyuyordu. Geç yattığı için onu uyandırmak istemedi. Mutfakta bir şeyler atıştırdıktan sonra salona geçti. Ortadaki masanın üstünde bir kağıt vardı. Üstünde kimi sayılar yazılıydı. Milli piyanonun dün gece çekildiğini anımsadı. Bilet kendisinde olmadığı için numarasını bilmiyordu. Televizyonu açtı. Haberleri dinlerken milli piyanodan zengin olanların bilet numaralarını gördü. Beş trilyonluk büyük ikramiye çeyrek bilete çıkmıştı. Çıkan iller arasında Ankara da vardı. Gözlerine inanamadı. Bildirilen numara ile masanın üstüne bırakılan numara ay-

nyıydı. Bir süre şaşkınlığını yeneemedi. Diz çöktü Tanrı’ya dua etmeye başladı. Duanın sonunda Tanrı’dan kendisini korumasını, herhangi bir biçimde aklını oynatmasını önlemesini istedi.

Sonra dışarı fırladı. Gazeteciden her zaman aldığı gazetenin yanında bir başka gazete daha alarak eve döndü. Gazetelerin milli piyango bilet listeleri bulunan sayfalarını masanın üstüne yerleştirdi. Her ikisinde de verilen sayıyla kağıtta yazılı sayı tıpatıp aynıydı. Eşinin yatarken kendisinde bulunan bilet numarasını sabah kalktığında baksın diye bu kağıda yazdığına inanmıştı. Yoksa bu numarayı niçin yazacaktı? Ayağa kalktı. Salonu yukarı aşağı arşınlamaya başladı. Bunu yaparken de kazandığı bir trilyon ikiyüz elli milyar lirayı ne yapacağını düşünüyordu. Önce, üç çocuğun her birine yüzer milyar ayırdı. Sonra, iki yakını zor durumdaydı. Onlara da hatırı sayılır bir miktar ödemenin doğru olduğuna karar verdi. Eh, bugüne bugün zengin sayılırdı. Kentin en gözde yerinden bir daire almasına kimsenin bir diyeceği olmazdı. Daha da ayrıntılara girerek “Eşinin arkadaşlarına en pahalı lokantada ziyafet vermesi iyi bir jest olur” diye düşündü. Daha sonra artık o,

“Ocak SuDokuları”nın Yanıtları...

8	3	7	9	4	1	2	5	6
5	1	9	2	8	6	7	4	3
6	2	4	7	5	3	8	9	1
7	9	2	3	1	5	4	6	8
3	4	8	6	9	7	5	1	2
1	6	5	8	2	4	9	3	7
9	7	1	4	6	2	3	8	5
4	5	3	1	7	8	6	2	9
2	8	6	5	3	9	1	7	4

Kolay

4	8	9	1	5	7	2	6	3
7	1	2	3	6	9	5	4	8
3	6	5	4	8	2	7	1	9
2	4	3	9	7	1	8	5	6
1	5	8	6	4	3	9	7	2
6	9	7	5	2	8	4	3	1
5	3	4	8	9	6	1	2	7
8	2	1	7	3	4	6	9	5
9	7	6	2	1	5	3	8	4

Zor

öyle ucuz yerlerden giyinmemeli, örneğin tüm giysilerini Dior'dan almalı dedi kendi kendi kendine.

Oturup tüm rakamları kağıt üstünde topladıktan sonra kendilerine beşyüz milyar kaldığını gördü. Bunu da bir bankaya yatırır rahat yaşamalarını sürdürürlerdi.

Yeniden Tanrı'ya dua etti. Kendilerini böyle bir nimete kavuşturduğu için ona şükran duygularını ilettiler ve her türlü anormal davranışa düşmemesini ondan diledi. Ayağa kalktı. Bu sevinci çevresiyle paylaşmalıydı. Onların da sevincine ortak olmalarını istiyordu. Önce kızına ve damadına telefon etmeyi düşündü. Saatine baktı, "Yok" dedi, "Daha erken. Dün gece geç yatmış olabilirler. Şimdi onları uyandırmayayım."

Bir aşağı bir yukarı dolaştıktan sonra yatak odasına girdi. Eşi hâlâ uyuyordu. Uyandırmakla uyandırmamak arasında bir karar veremedi. "Beklesem de herkes normal olarak kendine geldikten sonra bu olağanüstü muştuyu versem daha iyi olmaz mı?" diye düşündü.

Sonra yine salona döndü. Televizyonu açtı, bir süre kanalları dolaştı. Hemen tümü de çeşitli yerlerde yılbaşı gecelerini görüntülüyordu. Kanallardan biri haberleri verirken yine yılbaşı çekilişinde en büyük ikramiyeyi kazanan numarayı yazıyordu. Yeniden masanın üstündeki kağıda baktı, gazetelere baktı. Tümü de aynı sayıda birleşiyorlardı. "Tamam" dedi kendi kendine. "Hiç kuşku kalmadı. Ben de büyük ikramiyeyi kazananlardan biriyim."

Bu kez yatak odasına daha kararlı girdi. Eşini uyandırmak istedi. Eşi "İh" diye sesler çıkararak öbür tarafa döndü.

"Hadi hanım, saat bir hayli ilerledi. Oturup konuşacak güzel şeyler var" dedi.

Eşi, "Geç yattım. Uykumu alamadım hâlâ..." diye yanıt verdi.

Adam, "Kalk hanım, belki sana güzel haberler vereceğim" diye üsteleyince eşi ona doğru dönerek, "Neymiş bu güzel haber?" diye sordu.

"Bize belki de yılbaşı ikramiyesi çıkmıştır."

"Nereden biliyorsun bunu?"

"Ben baktım. Bizim numarayı gazetede, televizyonda ilan edilen büyük ikramiyenin numarası aynı. Ayrıca, ikramiye çıkan iller arasında Ankara da var. O da biziz."

"Hangi numaradan söz ediyorsun? Şu masanın üstüne yazıp bıraktığım numaradan mı?"

"Evet o numara."

"Hay aklınla bin yaşa e mi?.. O numara büyük ikramiyenin numarası. Sen yattıktan sonra televizyon çekilişleri verdi. Ben de en büyük ikramiyeyi kazanan numarayı kağıdın üstüne yazdım."

Aniden yatağın üstüne çöktü. Bir süre hiçbir şey söylemedi. Eşi merakla, "Ne oldu?" diye sordu. "Yüzün sarardı."

Güldü... Güldü... Katılırcasına güldü. "Böyle içimden gelerek hiç gülmemiştim" dedi, "Kısa da olsa zenginliği tüm boyutlarıyla yaşadım. Bunu sizinle paylaşmak istedim. Ama, Tanrı ileri gitmeme izin vermedi. Ne yapalım, şansız-

Bilginizi Denetleyin

•Hazırlayan: Diyar Mahmutoglu - *Bütün Dünya*•

- 1 Özellikle yaz aylarında, gökyüzünde görülen uzun yıldız kümesine ne ad verilir?
  - a) Samanyolu
  - b) Halley Kuyruklu Yıldızı
  - c) Büyük Ayı
  - d) Küçük Ayı
- 2 Güneşe en yakın gezegen aşağıdakilerden hangisidir?
  - a) Mars
  - b) Uranüs
  - c) Merkür
  - d) Venüs
- 3 Timurlenk soyundan, matematikçiliği ve astronomluğuyla ünlenen hükümdar kimdir?
  - a) Ebu Said
  - b) Hüseyin Baykara
  - c) Şah Ruh
  - d) Uluğ Bey
- 4 İran Selçuklular'ı döneminde yaşamış ünlü matematikçi, astronom, şarap düşkünü şair kimdir?
  - a) Hafız
  - b) Baba Tahir Üryan
  - c) Ömer Hayyam
  - d) Cüneyd Bağdadi
- 5 Atatürk Samsun'a çıktığında kaç yaşındaydı?
  - a) 35
  - b) 36
  - c) 37
  - d) 38
- 6 Yayımladığı 550 kitapla rekor kıran yazar kimdir?
  - a) Enis Batur
  - b) John Steinbeck
  - c) Barbara Cartland
  - d) Ernest Hemingway
- 7 Hocası Eflatun'un ölümü üzerine Atina'yı terk edip Assos'a yerleşen ve burada kendi okulunu kuran filozof kimdir?
  - a) Epiktetos
  - b) Atistoteles
  - c) Herakleitos
  - d) Demokritos
- 8 Galileo dünyanın döndüğü görüşü yüzünden yargılanırken kaç yaşındaydı?
  - a) 40
  - b) 50
  - c) 60
  - d) 70
- 9 Ünlü Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ araştırma yorumlarındaki görüşleri nedeniyle yargılandığında kaç yaşındaydı?
  - a) 72
  - b) 82
  - c) 92
  - d) 102

Bilginizi Denetleyin

- 10** Dileği gerçekleştiği için do-
kunduğu altın olan, bu yüzden
alaylardan kurtulamayan Frigya
kralı kimdir?
a) Midas
b) Attis
c) İssis
d) Adonis
- 11** Havaya salınan zehirli gazların
denetimini öngören ve ABD'nin
imzalamadığı uluslararası sözleş-
me aşağıdakilerden hangisidir?
a) Bandung
b) Cenevre
c) Dublin
d) Kyoto
- 12** "Sakıncalı Piyade" oyununun
yazarı ünlü gazeteci kimdir?
a) Abdi İpekçi
b) Uğur Mumcu
c) Çetin Emeç
d) Orhan Pamuk
- 13** Kudüs'ü Haçlı Ordusu'nun iş-
galinden kurtaran İslam ordusu
komutanı kimdir?
a) Tarık Bin Zeyyad
b) Selahaddin Eyyubi
c) Battal Gazi
d) Ebu Müslim Horasani
- 14** Ölümsüzlük arayışını konu
alan en eski destan hangisidir?
a) Gilgamiş
b) Manas
c) Odysseia
d) Dede Korkut
- 15** Fatih Sultan Mehmet, Manisa'ya
vali olduğunda kaç yaşındaydı?
a) 31
b) 21
c) 11
d) 41
- 16** Fatih Sultan Mehmet İstan-
bul'u fethettiğinde kaç yaşındaydı?
a) 51
b) 41
c) 31
d) 21
- 17** "Don Kişot"un yazarı kimdir?
a) Miguel de Unamuno
b) Miguel de Castillo
c) Miguel de Allende
d) Miguel de Cervantes
- 18** Timurlenk, Moğollar'a hüküm-
dar olduğunda kaç yaşındaydı?
a) 24
b) 34
c) 44
d) 54
- 19** Uzaya çıkan ilk canlı kimdi?
a) İnsan
b) Maymun
c) Kedi
d) Köpek
- 20** İki paralel arasındaki uzaklık
kaç kilometredir?
a) 180
b) 144
c) 120
d) 111

*Bu yaşam, bu mahalle ve kendinden başka üyesi
olmayan bu aile başka türlü çekilmezdi onlar olmasa...
Heyecanlıydı. Hazırlık yapmalıydı. Bu telaş öyle hoşuna
gidiyordu ki... Çünkü yapayalnız kaldığı dünyasında,
bir işe yaradığını duyumsamak onun tek mutluluğuydu.*

Teselli

•Neslihan Yaşar - *Bütün Dünya*•

Zor geliyordu ona artık...
Haklıydı tabii... Bir öm-
rün ağırlığı vardı omuzla-
rında... Kaldırılmışken 85-
90 yıl, artık taşıyamıyordu bu ya-
şam yükünü... Ama yine de güç-
lüydü. Ya da güçlü duyumsuyor-
du tutunarak, çevresinde kalan
birkaç vefalı dostuna...

Bugün yine geleceklerdi. Dün
söz vermişlerdi. Hem muhabbetleri
hem de varlıkları sıcaktı. Karşılıksız
sevgiyi, gülümsemeyi ve dostluğu
veriyorlardı ona... Ne bir kötü söz
ne de kırılacak bir hareket görmüş-
tü o nazik dostlarından...

Yeni edinmişti onları; ama
sanki bir ömür hep yanındalarmış
gibi duyumsuyor, destek alıyordu
onlardan... Vefalıları da gelmek
için söz verirlerse mutlaka gelir-

lerdi. En azından o emindi.
Sabah uyandığında ilk düşün-
düğü şeydi bu... Onlar gelecekti.
Zaten küçük kızını da verdikten
sonra gönlünü kaptırdığı gence,
daha da sarılmıştı bu sadık dost-
larının muhabbetine...

Bu yaşam, bu mahalle ve ken-
dinden başka üyesi olmayan bu
aile başka türlü çekilmezdi onlar
olmasa... Heyecanlıydı. Hazırlık
yapmalıydı. Bu telaş öyle hoşuna
gidiyordu ki... Çünkü yapayalnız
kaldığı dünyasında, bir işe yara-
dığını duyumsamak onun tek
mutluluğuydu. Her gün okuduğu
gazetesi oyalasa da onu, dostları-
nın gelme zamanı yaklaşınca tüm
sabır taşları kalkıyordu.

Mahcpup olmamalıydı. Onları
gereği gibi ağarlayıp bir dahaki se-

fere yüz bırakmalıydı, gene gelmeleri için... Bu alışılmışlığın devamı için onları memnun etmeliydi.

Koynundaki kalın koruma altına alınmış poşetin içindeki 3 aylık sermayesinden birkaç lira aldı, gerisini aynı yerine koydu. Zar zor ilerledi telefonun yanına, çevirdi bakkalın numarasını ve siparişini verdi:

“Oğlum, bana 1 paket süt, 1 paket bisküvi, bir de dünden kalan ekmeklerinizden 2 tane...”

Zaman gelmişti. Akşam olunca toplanmıştı herkes yuvasına... O da çekilmişti zaten hiç çıkmadığı kabuğuna... Şimdi gelirdi ko-

nukları... O zaman çıkardı yerinden yeniden... Zaten gelmelerine az kaldı diye dış kapıyı açık bıraktırmıştı, bakkalın çırağına...

Ve iç kapıya yakın bir yerde onu çağırarak dostlarının sesini duydu. Bu öyle sıcak, öyle yakın geliyordu ki ona fırladı ve açtı iç kapıyı...

Konukları öyle sabırsızdı ki hemen aldılar yerlerini ve yiyip içmeye başladılar kendilerine özenle hazırlanan bisküvili, ekmek kırıntılı sütlerini... Teşekkür ederek arada mırıldanarak, havlayarak...

Ve gittiler karınları doyunca... Gösterilen bu karşılıksız sevgiye “Miyav miyav”, “Hav hav” sesleriyle, yarın da geleceklerinin müjdesini verir gibi...

Arkalarında mutlu bir yürek ve

Trafik uyarı işaretlerine uymayan sürücü kaza yaptığı için yargıç karşısına çıkarılmıştı. Yargıç, sürücüye ne için yargılandığını ve işlediği suçun ne olduğunu bildirdi. Sanığa kendini savunması için söz vererek, “Kırmızı ışıkta geçtiğin için kaza yapmışsın” dedi. “Bu konuda ne diyeceksin?”

Bu suçlamayı kendine yakıştıramayan sanık “Beni trafik kurallarını çiğnemekle nasıl suçlarsınız?” diyerek kendini savunmak istedi. “Bu konuda bildiklerimi yazmaya kalksam iki cilt kitap olur.”

Yargıç, sanığı sonuna değin sakın bir biçimde dinledikten sonra “Bildikleriniz iki cilt kitabı doldurabilir...” dedi. “Ama yaptığınız trafik kazasında yaralanan insanların sayısı bir bastaneyi dolduracak denli çok...”•

“Bir Başkadır Benim Memleketim”in Yanıtları...

Marmaris,
Muğla

Ölüdeniz,
Fethiye, Muğla

Hasanköy,
Batman

Taşkale,
Karaman

Alışkanlıklarımızdan Birinin Kahramanları:

Diş Fırçası ve Macunu

Küçükken bize kazandırılmaya çalışılan başlıca alışkanlıklardan biri de diş fırçalamaktır. Kimimiz

binbir nazla gider fırçalamaya, kimimizse daha küçücükken varır dişlerinin önemini ayırdına. Her gün kullandığımız diş macununun ve onsuz pek de anlamı olmayan diş fırçasının nasıl ortaya çıktığı hakkında bilgi sahibi olmak ister misiniz?

Ağız sağlığına dikkat etme alışkanlığı dini figür Buda zamanına değin uzanıyor. Buda'nın, bakım kürünün bir parçası olarak Tanrı Sakka'dan gelen “diş çubuğu”nu kul-

landığı kayıtlarda yer alıyor.

İS 23-79 tarihleri arasında ilişkin kaynaklara göre ağız sağlığı ve ferah bir soluk için keçi sütü içilir; fare, tavşan, kurt kafaları ile öküz ök-

çesinin ve keçi ayağının diş etine iyi geldiğine, kurt dışkısından alınan kemiksi maddeleri üzerlerinde taşımanın –kim bilir belki de kolye olarak– diş çürüklerini önlediğine, kaplumbağa kanıyla dişleri yılda üç kez yıkamanınsa diş ağrılarını çok iyi geldiğine inanılmış.

Çinli bilgin Huang-Ti, diş bakımı ve sağlığı üzerinde çalışmış, ağız-

Ne Nedir, Nasıldır?

**Pelin
Hazar**

da duyumsanan farklı acıların, çenenin ve diş etinin farklı bölgele-
rine altın ve gümüş iğneler batırarak
geçirilebileceğini belirtmiş.

Ilk karışımlar büyükbaş hayvan
toynaklarının ezilmiş külleri ile
süngertaşından oluşuyormuş.
Önce Yunanlar sonra da Roma-
lılar karışımı değiştirerek ezilmiş
kemikle istiridye kabuğu gibi aşın-
dırıcılar ekleyerek, maddelerin diş-
ten arındırılmasını sağlamaya çalış-
mışlar. Diş çekimi için kurşundan
bir alet geliştiren Yunan ve Roma-
lılar, arası açık dişleri birleştirmek
ve ağza altın telle takma diş yerleş-
tirmek konusunda ilker.

İS 1000'li yıllarda Persli yöneti-
cilerin, halka diş temizleyici olarak
sert maddeler kullanmanın zararları
konusunda bilgi vermelerine de-
ğin diş macunuyla ilgili yazılı bilgi-
ye pek rastlanmamış. Pers halkına
yanmış geyik boynuzu, yanık sal-
yangoz kabuğu ve alçıtaşı kullan-
maları önerilmiş. Öteki Pers tanımları
arasında hayvanların kurutulmuş
kimi organları, bitkiler, bal ve
mineraller varmış. Diş güçlendirici
olarak verilen tanımlardan birinde
piromorfite, bakır pası, tütsü ve toz
çakmaktaşı bulunuyormuş.

Diş tozu ve macunu 18'inci
yüzyılda İngiltere'de kullanılmaya
başlanana dek diş macunu tarihinde
yine büyük bir boşluk var.
18'inci yüzyıldaki bir tanımda ka-
rışımın içinde ejderha kanı, tarçın
ve yanmış şap bulunuyor. Ejderha
kanı olarak neyin düşünülmüş
olabileceği bilinmiyor.

18'inci yüzyılın sonlarında kö-
pürme etkisini artırmak amacıyla
karışımlara boraks tozu, 19'uncu

yüzyılın başlarında tozları macun
biçimine getirmek ve hoş bir tat ka-
zandırmak için gliserin ile dişleri
güçlendirip duyarlılığı azaltan stron-
tium eklendi. Peabody adlı bir diş
doktoru 1824 yılında diş tozuna sa-
bun katan ilk kişi oldu, 1850 yılında
ise John Harris tebeşir ekledi.

Kavanozdaki diş tozunun ilk
seri üretimi 1873 yılında gerçek-
leşmişti. 1892 yılında Connecticut'lı,
sahip olduğu şirketi sonradan
"Colgate" olacak olan Dr.
Washington Sheffield diş macunu-
nu katlanabilir tüpe koyan ilk kişi
oldu. Markası "Dr. Sheffield's Cre-
me Dentifrice"ti. 1896'da "Colgate"
diş macunu, Sheffield'inkine ben-
zer bir biçimde katlanabilir tüpe
paketlenip satışa sunuldu.

İkinci Dünya Savaşı'ndan önce
diş macunu kurşun, kalay alaşımı
küçük tüplerde satılıyordu. Kurşun
macuna geçtiğinin ayırıcına varılınca,
tüpün içi balmumuyla kaplandı.
İkinci Dünya Savaşı'ndaki kurşun
ve kalay kirliliği alüminyum,
kağıt ve plastik bileşiminin kullanı-
mını yaygınlaştırdı. 20'nci yüzyılın
sonunda, yalnızca plastikten yapılan
tüpler kullanılıyordu.

Ikinci Dünya Savaşı sonrası
Amerikalı askerler Avrupa'dan
bu alışkanlığı getirene de-
ğin halk düzenli diş fırçalama alış-
kanlığı edinememişti. İkinci Dünya
Savaşı'ndan sonra diş macunu üre-
timinde büyük gelişmeler yaşandı.
Ana formüldeki sabunun yerini
sodyum laurik sülfat ve sodyum ri-
sinoleat aldı. Birkaç yıl sonra "Col-
gate", diş macununa florür katmaya
başladı. Diş macununa katılan florür
ve bileşimlerinin diş çürümesi-

ne karşı diş minesini güçlendirdiği-
nin anlaşılması önemli bir adımdı.

"Colgate" ilk ticari markasını
1873'te pazarlamaya başlamadan
yaklaşık 1500 yıl önce kullanılan
dünyanın bilinen en eski diş ma-
cunlarından birinin formülü bir Vi-
yana müzesinin bodrum katında
tozlu bir papirüste ortaya çıktı. Bel-
ge birçok papirüsten
oluşan Mısır kalıntıları arasında yer alı-
yordu ve Mısır kenti Crocodilopolis'in dı-
şındaki çöplükte bulunup 1878 yılında
satın alınmıştı.

Eski Mısırlı bir
katip "beyaz
ve olağanüstü
dişler için
pudra" olarak adlan-
dırdığı karışımı ayrıntılarıyla yazmış.
İS 4'üncü yüzyılda yazılan belgeye göre,
güzel bir gülüş için gereken malzemeler bir
dirhem kaya tuzu, iki dirhem nane, bir dir-
hem kurutulmuş süsen çiçeği ve biber.

Formül Viyana'da
bir dişçilik kongre-
sinde açıklandığında
Avusturyalı diş dok-
torlarının ilgisini
çekmişti. Dr. Heinz

Neuman, formülün tadının çok da
kötü olmadığını, o zamanlarda
böyle bir formülün varlığına ilişkin
bilgiye ulaşmanın şaşırtıcı olduğunu
söylemiş. Tanım, İS 6'ncı yüzyıl-
da son tapınaklar kapanana de-
ğin

Mısır'ın resmi dili olan Yunan dilin-
de yazılmıştı.

Tanımı bulan, Avusturya Ulu-
sal Kütüphanesi'nin papirüs koleksiyonundan sorumlu Dr. Her-
mann Harrauer belge için, "Büyü-
leyici bir belge. Tıp bilgisi olan biri tarafından yazıldığı belli, tıp terim-
leri için kısaltmalar kullanılmış"

"Colgate" firmasının diş macununu halka
tanıtım için yayımladığı bir gazete ilanı

diyor. O zamanlar papirüs elde et-
mesi zor bir şey olduğundan yeni-
den kullanılıyormuş.

Bulunan belgenin arka yüzün-
de manastırlar arasındaki iletişim
bilgileri yer alıyormuş. Formülü

yazan kişinin bir biçimde onlarla ilgisi olabileceğini düşünüyorlar. “İS 4’üncü yüzyılda Mısır halkı Hristiyanlaştırılmıştı ve Hristiyan rahipler aynı zamanda fizikçiydi. Belki o papirüse yazan da bir rahipti” diye ekliyor Harrauer.

Diş fırçasının ortaya çıkışı İÖ 3500’lü yıllarda Babil İmparatorluğu’nda kullanılan çiğneme sopalarına değin uzanıyor. Eski Yunan ve Roma edebiyatı kürdan kullanımından söz ediyor. Kaynaklar Çin’de İÖ 1600’lü yıllarda, aromalı ağaçlardan alınan çubukların bir ucu fırça gibi olana değin çiğnendiğini, öteki ucununsa sivriltilerek kürdan olarak kullanıldığını anlatıyor. Kalın ve sert kıllı diş fırçası da Çin’de yapılmış, tüccarlar tarafından Avrupa’ya götürülmüş. Sibiryaya yabandomuzunun kılıları bir bambuya tutturuluyormuş. Öteki hayvanların kılıları da kullanılıyormuş ancak görünen o ki zavallı Sibiryaya yabandomuzu en şanssızlarıymış. Kılıları için, 20’nci yüzyılda naylon icat edilene değin kullanılmış!

O zamanlar çok az kimsenin dişlerini fırçaladığı Avrupa’da, yabandomuzu kılıları çok sert olduğundan ve diş etini kanattığından, daha yumuşak olan at kılı kullanılıyormuş; yemeklerden sonra kaz tüyünden,

gümüş ya da bakırdan yapılan kürdan kullanmak daha yaygınmış.

Diş fırçasıyla ilgili sonraki önemli gelişmeler 19’uncu yüzyıla değin yok denecek denli az. 1857 yılında, H. N. Wadsworth ürettiği diş fırçasına patenti aldığı anda, Amerika da bu pazara girmiş oldu. 1885’de “Florence Manufacturing Company”, Dr. Rhein’le işbirliği içerisinde, seri üretimle fırça üretmeye başladı. 1937 yılında Amerika’da “Du Pont” laboratuvarlarında Wallace H. Carothers tarafından naylon icat edildi, bir yıl sonra ilk olarak diş fırçasında kullanıldı. 1939 yılında elektrikli ilk diş fırçası İsviçre’de üretildi ancak 1960’lara değin açık pazarda yerini almadı; Amerikan pazarında, “Squibb” tarafından üretilen “Broxodent” adıyla yer aldı. 1961 yılında “General Electric” kablosuz, şarj edilebilir ilk diş fırçasını satışa sundu. Döner başlıklı elektrikli diş fırçası marketlerde yerini 1987’de “Interplak” ile aldı.

İnsanoğlunun gerçekleştirdiği en eski günlük alışkanlıklardan olan diş fırçalamak, diş fırçası ve macununun artan çeşitleriyle giderek daha eğlenceli bir biçim aldı. Ufaklıklara diş fırçalama alışkanlığı kazandırmak eskisinden daha kolay artık. Bir sonraki diş fırçalamanızda, fırça

PelinHazar@butundunya.com.tr

“Satranç”ın Yanıtları...

Atak: 1. Kxe4 dxe4 2. Vf8+ Şb7 3. Ae8 1-0

Oyun Sonu: 1. Ff3+ Şg1 2. Fb1!! Şxb1 3. Şf1 d5 4. exd5 e4 5. d6 e3 6. d7 e2+ 7. Şxe2 Şg1 8. d8V b1V 9. Vd4+ Şb2 10. Vb4+ Şg2 11. Vg4+ Şb2 12. Vf2 1-0

Kendi Gelen: 1... Kg7 2. Kxe5 dxe5 3. Vxf8 1-0•

Çocuk pornocularıyla savaşmak, tabii ki görevimiz; ama çocuk pornosunun nasıl olabildiğine şaşırmanın. Hepimizin ortağı olduğu toplumun yüzyıllardır değişmeden devam eden, çocuğa yaklaşımındaki öteki anlayışlara hiç ses çıkartmadıysanız, o anlayışlarla da savaşmadıysanız, sonunda sömürünün bu uç noktaya ulaşması şaşırtmasın sizi; ama üzülmün, içiniz yansın. Ortağı olduğumuz toplumun suçuna da ortağız çünkü...

Ortağı Olduğumuz Toplumun Suçuna da Ortağız...

Daha kısa bir süre öncesine değin varlığından bile haberdar olmadığım bir sapıklık, iğrenç ve aşağılık kişiliklere özel bir “eğlence (!)”, zavallılığın simgesi çocuk pornosu, gündelik yaşamımıza bomba gibi düştü. Gün geçmiyor ki gazetelerin sürmanşetlerinde bu görüntüleri bilgisayarına kaydeden “aramızdan” birilerinin polis tarafından tutuklandığı haberleri çıkmasın... Ülkemiz dünyada bu sitemlere en çok giriş yapılan yermiş üstelik...

Siz de üzülmüyor musunuz, insanlıktan paylarını almamış bu “insansı”ların çocuklara yaptıkları şeyleri öğrendikçe? Tabii ki üzülmüyorsunuz, her aklı başında kişi gibi...

Peki, sizler şaşıyor musunuz böyle bir şeyin nasıl olup da gerçekleşebildiğine?

Ben şaşırmıyorum.

Askerliğimi yaptığım dönemde, Güneydoğu Bölgesi’nin de güneyinde gerçekleşen bir çatışma sırasında üzerimize yağan havanın topu mermilerinin arasında, köylülerin çılgınlar gibi koşuşturup çevreye saçılan keçilerini toplamaya çalış-

tıklarını görmüş ve umarsızca ortalıkta dolaşan çocuklarını çağırma zahmetine bile girmediklerinin ayırına varmıştım. Herşey bitip, ortalık durulduğunda içimde biriken öfkeyle köylülerden birinin yanına gidip, “Çocukların mermilerin altında oynarken sen nasıl keçilerin peşinden gidersin?” diye çıktığımda, köylü hiç istifini bozmadan bana bakmış ve “Keçi

beni doyuruyor, o giderse açım, çocuğu nasıl olsa seneye gene yaparız” demişti.

Onun düşünce tarzının kendi doğrusu olduğunu ve konuşarak anlatarak değiştiremeyeceğimi, köylünün sesindeki dinginlik ve

Sağlık Konuları

Dr. Ufuk Akyol

kendinden emin tavırdan hemen anlamış ve kendimi yoğun, derin bir hüzne kaptırmıştım.

Çukurova, ülkemizin tarım ambarı, binlerce yıllık bereket kaynağıdır. Her yıl hasat zamanı 10 ile 17 yaşlarında çocuklar, mal gibi kamyonlara doldurulup “köle” sıfatıyla olmasa da, niteliği ile insan sınırlarınca bölgeye getirilir ve tarlalarda çalıştırılır. Bu kemikleşmiş, kanıksanmış ve ne acıdır ki kabullenilmiş bir “gelenek”tir bölgede. Bu yıl 50 liraymış haftalığı... Çocuğa ne kadarını veriyorlar acaba?

Yedi yaşındaki çocuk, kendi anası, babası tarafından, eline simit tablası, kağıt mendil, çiklet verilip sokağa salınır ya da çekiç,

tornavida verilip sanayi sitesindeki tamirciye çıkarılır.

Çocuk pornocuları, bugünlerde hepimizin gündeminde sıkça yer alıyor. Onlarla savaşmak, tabii ki görevimiz; ama çocuk pornosunun nasıl olabildiğine şaşırmanın. Hepimizin ortağı olduğu toplumun yüzyıllardır değişmeden devam eden, çocuğa yaklaşımındaki öteki anlayışlara hiç ses çıkartmadıysanız, o anlayışlarla da savaşmadıysanız, sonunda sömürünün bu uç noktaya ulaşması şaşırtmasın sizi; ama üzülmün, içinizin yansın. Ortağı olduğumuz toplumun suçuna da ortağız çünkü...•

UfukAkyol@butundunya.com.tr

Eşi gecenin geç saatlerinde rabatsızlanan adam, doktor aramak için, kentin işlek caddelerinden birinde sağa sola bakarak yürüyordu. Büyük bir apartmanın önünde durdu ve “Şu zillere bir bakayım, belki bir doktor adına rastlarım” dedi, kendi kendine. Kapının yan tarafında iki sıra halinde dizili zilleri tek tek inceledi. Gözü, üzerinde “Dr. ...” yazan bir zile ilişti. Hemen zili çaldı. Kapı açıldığı zaman zilde numarası yazılı olan daireye çıktı. Kapıyı açan kişiye “Efendim” dedi. “Gecenin bu saatinde sizi rabatsız ettiğim için özür dilerim.” Karşısındaki kişi derdini sorunca hemen anlatmaya başladı:

“Doktor beyi görecektim” dedi. “Eşim aniden rabatsızlandı, gelip bir bakmasını rica edecektim.”

Doktor, “Ama ben, size yardımcı olamam” dedi. “Çünkü ben tıp doktoru değil, felsefe doktoruyum.”

Hasta sabibi bu yanıtı çok şaşırdı, özür dileyip merdivenlerden inerken kendi kendi söylenmeye başladı:

“Hayret” dedi. “Ne hastalıklar türemiş de bizim haberimiz yok...”•

“Bilginizi Denetleyin”in Yanıtları...

- 1) Samanyolu •2) Merkür •3) Uluğ Bey •4) Ömer Hayyam
- 5) 38 •6) Barbara Cartland •7) Herakleitos •8) 60 •9) 92
- 10) Midas •11) Kyoto •12) Uğur Mumcu •13) Selabaddin Eyyubi
- 14) Gılgamış •15) 11 •16) 21 •17) Miguel de Cervantes
- 18) 34 •19) Maymun •20) 111•

1001 Güzel Söz

•Derleyen: Halil Can - *Bütün Dünya*•

• Affetmek ve unutmak iyi insanların intikamıdır.

Schiller

• Aradığını bilmeyen, bulduğunu anlayamaz.

Claude Bernard

• Küçük şeylere gereğinden fazla önem verenler, ellerinden büyük şeyler gelmeyenlerdir.

Eflatun

• Hiç kimse senden daha iyi değildir; ama sen ortaya bir şey koymazsan, sen de hiç kimseden iyi değilsin.

Donald Laird

• Batan güneş için ağlamayın, yeneden doğduğunda ne yapacağınıza karar verin.

Dale Carnegie

• Kaybedecek bir şeyi olmayan insandan korkun.

Goethe

• Başarı güçlü olana gülümser, başarısızlık zayıflara çullandır.

Oscar Wilde

• Yaşam bisikletle gitmek gibidir. Pedalı çevirmeye devam ettiğiniz sürece düşmezsiniz.

Claude Pepper

• Hata değil, çare bulun.

Henry Ford

• Başkalarının güç buldukları şeyi yapmak, yetenek; yetenekli insanların olanaksız gördükleri şeyi yapmak, dehadır.

Amid

• Dinlemeyi öğrenirsen, kötü konuşmalardan bile yararlanırsın.

Plutark

• Düşman isterseniz, dostlarınızı geçmeye çalışın, dost isterseniz, bırakın dostlarınız sizi geçsin.

La Rochefoucauld

• Dünyanın gördüğü her büyük başarı, önce bir düştü. En büyük çınar bir tohumda, en büyük bir kuş bir yumurtada gizliydi.

Allen

• Her bildiğini söyleme; ama her söylediğini bil.

Claudius

• Büyük zekâlar düşünceleri, orta zekâlar olayları, küçük zekâlar ise kişileri konuşur.

Hyman G. Ricover

• Eğitimin en iyi merkezi evdir.

S. Smiles

Genç Strauss yönünden harika giden gelişmeler, baba Strauss'u çileden çıkarıyordu. Tüm balo salonlarına haber gönderip, oğluna iş verilerse onları boykot edeceğini söyledi. Ne de olsa verdiği konserlerle yeri göğü inletmiş, tüm Avrupa'yı ayağa kaldırmış, tanınan ve alkışlanan bir orkestra şefiydi. Ama evdeki besap çarşıya uymadı. O güne dek Viyana'nın müzik yaşamını elinde tutan baba Strauss'un bundan böyle en güçlü hasmı kendi oğluydu.

"Mavi Tuna Valsi"nin Babası:

Johann Strauss

Napolyon Bonapart'ın Avrupa'yı korkuyla titrettiği dönem... Viyana'da işlettikleri küçük bir meyhanenin geliriyle zar zor geçinme çabası içinde olan Strauss Ailesi'ne 1804 yılında Tanrı bir erkek çocuk armağan etti. Çocuğun adını Johann koydular. Minik Johann henüz bir yaşına bile gelmemiştir ki, yaşam koşullarının ağır yüküne daha fazla dayanamayan baba Strauss kendini Tuna Nehri'ne atarak yaşamına son verdi. Yoksulluk içinde ne yapacağını şaşırarak dul eşi, bir başka meyhaneciyle evlendi.

Zor yaşam koşulları altında büyümeye çalışan küçük Johann'ın henüz yürümeyi bile bilmezken müziğe olan eğilimi ailenin dikkatini çekti. Bir müzik sesi duyduğunda ya ritm tutuyor ya da keman çalıyormuş gibi yapıyordu. Üvey baba, çocuğun bu tutkusuna seyirci kalmadı ve Johann okul çağına geldiğinde ona bir keman armağan etti.

Kemanı elinden düşürmeyen Johann, bu konuda çok yetenekli olduğunu gösterip kısa zamanda çok iyi derecede çalmayı ba-

şardı. Bununla birlikte, yaşı ilerleyip de meslek seçimi yol ayrımına geldiğinde ailesi onu bir kitap ciltcisinin yanına çırak olarak verdi. Çünkü o dönemde "Müziyen" denilince akla, meyhaneye meyhane gezen ve bir kap yemek karşılığında müşterilerin isteklerini yerine getiren, beş parasız bir zavallı geliyordu. Her müzikle uğraşmanın bir Mozart ya da bir Beethoven olması söz konusu değildi. Kaldı ki onlar bile parasal yönden ne büyük zorluklar içinde yaşamışlardı.

Fakat küçük Johann müziyen olmayı aklına koymuştu. Çünkü müziksiz bir yaşam düşünemiyordu. Bedeninin her bir hücresinin müzikle dolu olduğunu duyumsuyordu. Onbeş yaşına gelince, üçüncü sınıf bir orkestrada keman çalmaya başladı. Aynı orkestrada çalan ve yetenekli olduğu her halinden belli olan Joseph Lanner ile kısa zamanda güzel bir dostluk kurdu. Bir süre sonra Lanner kendi orkestrasını kurup gruptan ayrılınca Johann da ona katıldı.

Johann Strauss 1823'te henüz 19 yaşındayken, kendisi gibi

müziği çok seven, güzel sesli ve çok güzel bir bayan olan Anna Streim ile evlendi.

Avrupa'yı saran Napolyon korkusu da 1820'li yılların başlarında son bulmuştu. Bonaparte, Saint Helen Adası'nda sürgündeyken, kültür ve sanatın destekleyicisi Avusturya İmparatoru II. Franz'ın ülkesindeki insanlar, savaşın açtığı derin yaraları, Tuna Nehri kıyılarında yapılan gezintilerle, şarap ve müzikle sarıp, huzurlu ve mutlu bir yaşam sürmekteydi.

Lanner-Strauss ikilisinin kurduğu orkestra her geçen gün ünleniyor ve büyüyordu. Fakat bir gün, aralarında çıkan bir anlaşmazlık sonucu Strauss orkestradan ayrıldı ve onunla birlikte gelen ondört müzisyenle birlikte kendi orkestrasını kurdu. Orkestranın, dolayısıyla Strauss'un ünü her geçen gün artıyordu. Her gece birkaç yerde birden konser vermek zorunda kalıyordu.

Halkın dansa olan düşkünlüğünü ve eğlence coşkusunu çok iyi değerlendiren Strauss, onları daha da coşturacak bestelere gereksinimi olduğunu duyumsuyordu. Strauss dans edenleri kendinden geçirecek besteler bulmakta zorlanınca, kendisi beste çalışmalarına başladı. Beethoven'ın bir arkadaşından aldığı kompozisyon dersleri hemen etkisini gösterdi ve o güne dek işitilmemiş güzellikte valsler bestelemeye başladı. Kadınlar geniş ve uzun eteklerini savurarak müziğin akıcı ritmine kapılıyor, erkekler de onlara eşlik eden asil hareketlerle bir bütün

oluşturuyorlardı. Vals çılgınlığı her geçen gün bir çığ gibi büyümekteydi. Henüz 26 yaşına gelmişti ki 200 kişilik bir orkestrayı yönetiyor ve balo salonlarını dolduran yüzlerce çift, onun besteleriyle dans edip kendinden geçiyordu.

Herşey çok güzel gidiyordu. Bir yanda Anna ile olan mutlu evliliği, diğer yanda başarıdan başarıya koşan ve gittikçe büyüyen bir orkestra... Bu mutlu ve çalışkan aileye Tanrı bir de oğlan çocuk vererek onları taçlandırdı. 25 Ekim 1825'te doğan bebeğe isim bulmakta zorlanmadılar. Johann Strauss, yaşamından bir kesitini 69'uncu sayfamızda verdiğimiz oğluna kendi adını verdi.

Baba Strauss artık çok ünlü bir orkestra şefi ve besteciydi. Orkestrası yeni üyelerin de katılımıyla çok büyümüştü ve her geçen gün de büyümeyi sürdürüyordu. Bir süre sonra orkestra sayısı altıya çıktı. Ülke içinde bu denli ilgi uyandıran Strauss'u Avrupa da dinlemek istiyordu. Büyük bir turne düzenledi; Almanya, Hollanda, Belçika, Fransadan sonra 1933 yılında 19 yaşındaki Victoria'nın taç giyme töreninde İngiltere'de verdiği konserler tek sözcükle muhteşimdi.

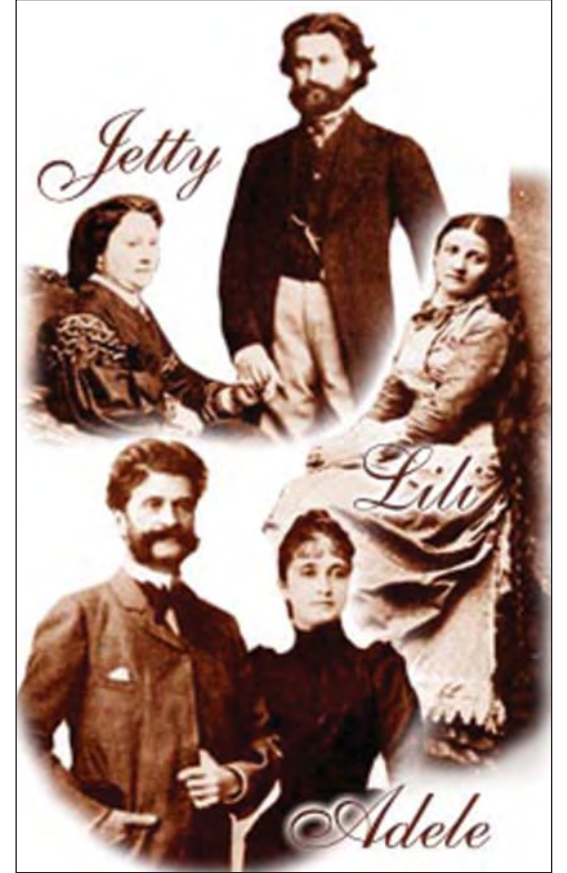
Ne var ki Strauss'un insana yaşam sevinci veren, dinleyenleri kendinden geçiren, seyredenleri büyüleyen, genç yaşlı herkesin kanını kaynaktan valsleri, kimi klasik görüşlü besteciler ve eleştirilenler tarafından ağır bir dille eleştiriliyor, çok basit, sanattan uzak, ilkel bir müzik tatmin biçimi olarak nite-

lendiriliyordu. 1832 yılında Viyana'yı ziyaret eden Richard Wagner, bu valslerin alkolden daha baş döndürücü olduğunu söylemiş, Frederic Chopin de "Viyanalılar'ın ciddi müziğe ayıracak zamanları yok. Strauss herkesi önüne katmış götürüyor" diye yakınmıştı.

Baba Strauss başarı merdivenlerini hızla çıkıyordu. 1835 yılında Saray Baloları Müzik Yönetmenliği'ne getirildi. Konserden konsere, dolayısıyla başarıdan başarıya koşuyordu. Ne var ki sürdürdüğü bu yorucu yaşam sağlığını olumsuz yönde etkilemekte gecikmedi. Yüksek ateşine ve güçsüzlüğüne karşın, birçok kentte konserlerini ertelemeyi kabul etmedi. Sonuçta Calais'de bayıldı, Linz'de sinir krizi geçirerek geceliğiyle sokağa fırladı. Sonuçta bitkin bir durumda Viyana'ya döndü.

Baba Strauss'un bu yorucu çalışmalarının yanısıra, zaman akıp gidiyor ve evdeki yaşam sürüyordu. Küçük Johann artık iyice büyümüş ve ona iki erkek ve iki kız olmak üzere dört kardeş daha gelmişti. Küçük Johann da babası gibi başarılı bir müzisyen olmak, onun izinden

yürümek istiyordu. Ama baba Strauss oğlunun (ve öteki çocuklarının) müzikle ilgilenmesini istemiyordu. Müzik onlar için amatörce ilgilenecekleri bir daldı. Eve gelen piyano öğretmeninden aldıkları derslerin ötesin-

Johann Strauss'un evlendiği üç kadın: Jetty, Lili ve Adele

de müzikle daha fazla ilgilenmelerini yasaklamıştı.

Küçük Johann ise babası gibi çok iyi keman çalmak istiyordu.

Annesinin de yardımıyla gizli gizli keman dersleri aldı. Hatta Dreschler adındaki bir öğretmenle de kompozisyon çalışmaktaydı.

Bir gün baba Strauss'un evde olduğundan haberi olmayan oğul Johann keman çalışmaya başladı. Çok güzel çalıyordu. Baba Strauss öfkeyle yandaki odaya koştu ve ayna önünde kendisini taklit edercesine keman çalan oğul Johann'ı gördü. Müziğin iyisini, kötüsünü ayırt edebilecek denli usta olan baba Strauss, oğlunun başarısından kıvanç duyacağı yerde sinirden deliye döndü. Onlara keman çalmayı yasaklamıştı; ama o bu yaşağı dinlememiş, babasına karşı gelmişti.

Küçük Johann'ın tüm eğilimlerine karşın baba Strauss, oğlunun müzik dışında bir meslek sahibi olması için çok çabaladı. Onun bankacı olmasını istiyordu. Bu nedenle de 1841 yılında liseyi bitirince onu Politeknik Enstitüsü'nün Ticari İşler Bölümü'ne gönderdi. Ancak oğul Johann'ın akli fikri müzikteydi. Bu nedenle, enstitüden ayrılıp kendini tümüyle müziğe verdi.

Oğul Johann'ın eğitimini bırakıp müziğe yönelmesi üzerine evde kızılca kıyamet koptu. Eşinin de oğluna destek verdiğini gören baba Strauss evi terk ederek, Emilie adındaki bir şapkacı kızla yaşamaya başladı. Evini geçindirebilmek için hiçbir geliri olmayan Bayan Strauss, beş çocuğuyla yapayalnız kalmıştı. Ama henüz 17 yaşında olan oğul Strauss, annesini ve kardeşlerini yalnız bırakmayı hiç düşünmedi ve

evin tüm sorumluluğunu üstlendi. Zaman geçirmeden işe koyuldu ve henüz 19 yaşındayken, 24 müzisyenden oluşan bir orkestra kurup, grubun da şefliğini üstlendi. İlk konserini 15 Ekim 1844'de Hietzing'de Dommayer'de verdi. Babasının tüm engellemelerine karşın konser sabahın erken saatlerine dek sürdü ve inanılmaz başarı kazandı.

Genç Strauss yönünden harika giden gelişmeler, baba Strauss'u çileden çıkarıyordu. Tüm balo salonlarına haber gönderip, oğluna iş verilerse onları boykot edeceğini söyledi. Ne de olsa verdiği konserlerle yeri göğü inletmiş, tüm Avrupa'yı ayağa kaldırmış, tanınan ve alkışlanan bir orkestra şefiydi. Ama evdeki hesap çarşıya uymadı. O güne dek Viyana'nın müzik yaşamını elinde tutan baba Strauss'un bundan böyle en güçlü hasmı kendi oğluydu.

Oğlunun başarılı yükselişini engelleyemeyeceğini anlayan baba Strauss baktı ki başa çıkamıyor, ona birlikte çalışmayı önerdi ama aldığı yanıt olumsuz oldu.

1849 yılına gelindiğinde baba Strauss artık kendini çok yorgun duyumsuyordu. Bunca yıllık koşuşturma onu her bakımdan yormuştu. Bir gece evine yorgun argın döndüğünde elbiselerini bile çıkarmadan yattı. Ertesi sabah, çok işi olmasına karşın kımıldayacak durumu yoktu. Öyle ki, evinden çıkıp çok hasta olduğunu birilerine haber verecek gücü kalmamıştı. Ünlü müzisyenden uzun süre ses çıkmayınca evine gelenler onu ölmüş

Johann Strauss'un Viyana'da bulunan anıtmezarı...

buldular. Şapkacı Emilie'ye ne mi oldu? Evde para edecek ne var ne yoksa alıp ortadan kaybolmuştu.

Babası ölünce, henüz 24 yaşında olan oğul Strauss, babasının bıraktığı yerden işi devraldı. Bir hafta sonra, babasının yerine Saray Baloları Müzik Yönetmenliği'ne atandı. Kendi orkestrası ile babasınınkini de birleştirdi. Yirmisekiz yaşına geldiğinde yaklaşık 300 kişilik bir müzisyen kadrosuna sahipti. Bunları birkaç orkestraya böldü ve bir gecede dört ya da beş yerde birden konser verebilecek düzeni kurmuş oldu. Kendisi de bir gösteriden ötekine koşturup orkestraları yönetiyordu. İşleri o denli yoğundu ki kendisine olan sevgiye karşılık olmak üzere her orkestrada bir ya da iki parçayı bizzat çalmak zorunluluğu doğuyordu. Çünkü halk onu

mutlaka orkestranın başında görmek istiyordu. Balo salonları birbirleriyle yarışa girip kapılarına "Strauss bu gece burada çalıyor!" yazısını kapıya asabilmek için amansız bir savaşım veriyorlardı. Ve müzikseverler "Valsin Kralı"nın dinleyebilmek için çırpınıyordu.

Bu yoğun çalışma temposu Strauss'un sağlığını tehdit etmeye başladı. Bu yüzden 1853 yılında biraz toparlanabilmek için Avusturya'nın ünlü bir dinlenme ve kayak merkezi olan Bad Gastein'e gitti. Giderken de, daha önceden bağlantılarını yaptığı konser programlarını iptal etmemek için yerine, mimar olan kardeşi Josef'i bıraktı. Mimarlığın yanısıra çok yetenekli bir müzisyen olan Josef önce bu öneriyi istemeyerek, ağabeyinin hatırı için kabul

etti. Ama bu işten o denli hoşlandı ki bir daha mimarlığa dönmedi. Josef'in bu kararı ağabeyi Johann'ı da sevindirmişti; çünkü o tarihten sonra turnelere gitmesi gerektiğinde gözü arkada kalmayacak, orkestrayı gönül rahatlığıyla kardeşine emanet edebilecekti.

Strauss'un sevincine bir sevinç de öteki kardeşi Eduard ekledi. O da ağabeyine yardımcı olabilmek üzere müziği seçip ağabeyinin yanında çalışmaya başladı. Böylece, Johann'dan sonra öteki iki kardeş de Viyana salonlarının vazgeçilmez orkestralarının yöneticisi olarak her gittikleri yerde alkışlanırlardı. Yükü az da olsa hafifleyen Johann, beste çalışmalarına ağırlık verdi.

Strauss'un yapıtları arasında çok özel bir yeri olan "Mavi Tuna Valsi"nin ilginç bir öyküsü vardır. Viyana Erkek Korosu'nun orkestra şefi olan Johann Herbeck, Strauss'dan korosu için bir vals yazmasını istedi ve ona bir şiir verdi. Şiirin konusunun Tuna Nehri ile hiç ilgisi yoktu. Bu şiir, 1866 yılındaki savaştan sonra Prusya tarafından yenilgiye uğratan Avusturya'nın içine düştüğü durumu betimleyen bir ağıttı. Strauss, kendisine verilen bu şiiri besteledi. Yapıt ilk kez 15 Şubat 1867'de Viyana'nın ünlü salonu Diana Halle'de Rudolph Weinswurm'un yönetiminde selendirildi. Koroya eşlik eden orkestrayı da Johann Strauss'un kardeşi Joseph yönetmişti. Yapıt beğenildi; ama çok da ilgi uyandırmadı. Bu

sonuç Johann Strauss'u aşırı üzdü ve besteyi sözsüz olarak salt orkestra için yeniden düzenledi. Birkaç ay sonra bir konser için Paris'e gittiğinde vals yeni biçimiyle çaldırdı. Seyirci yapıtı çok ama çok beğendi ve dakikalarca ayakta alkışladı. Notaları kısa zamanda dünyanın her yanına dağıtıldı. O günden buyana da büyük bir beğeniyle dinleniyor.

Strauss'un ünü yurt dışında da artıyordu. 1856 yılında Rusya'nın o zamanki başkenti St. Petersburg'a 30 kilometre uzaklıktaki bir kent olan Pavlovsk'da bir konser verdi. Bu konser o denli beğenildi ki, o tarihten sonra 1865'e kadar her yıl yinelenirdi.

1867 yılında Paris, Boston New York ve Berlin'i içeren büyük bir turneye çıktı. 1868 yılında, İngiltere Kralı 7. Edward, konserler vermesi için Strauss'u bizzat davet etti. Birkaç konser vermek üzere Londra'ya gelen Strauss, İngiltere'de bir yıldan fazla kalıp, birbirinden başarılı 63 konser verdi.

1871 yılında Johann Strauss, çok sevdiği kardeşi Joseph'i trajik bir biçimde kaybetti. Josef, bir gece, kendilerine müzik yapmasını isteyen Rus askerleri tarafından uyandırılmış ve onların bu isteğini reddettiği için döve döve öldürülmüştü. Strauss, çok sevdiği kardeşinin böyle öldürülüşünden aşırı etkilendi ve uzun süre kendini toparlayamadı.

1872 yılına gelindiğinde Johann Strauss artık olgun bir besteciydi. Paris'te gördüğü ve beğendiği operetlere de ilgi duymaya başla-

dı. Önce "Kırk Haramiler ve Binbir Gece Masalları" operetini besteledi ve çok beğenildi. Öyle ki yapıtın aylarca oynandığı tiyatrodaki yer bulmak olanaksızdı. Biletler satışa çıktığı günde bitiyordu.

1875 yılında "Yarasa" operetini altı hafta gibi kısa bir sürede besteledi.

Dünya'nın her tarafından davetler alıyor, konserler vermesi için herkes yalvar yakar oluyordu. 1876'da "Bağımsızlık Bildirgesi"nin yayınlanmasının 100'üncü yıl kutlamaları için Boston'a davet edildi. Boston'da üç hafta içinde 23 konser verdi. Bu kutlamalar için 30 bin kişi alabilen özel bir "Coliseum" (stadyum) yapılmıştı. Konserlerinde 800 kişiden oluşan bir orkestrayı yönetti ve salt kendi besteleri çalındı. Strauss'un yine

önemli yapıtları arasında yer alan ve 100'üncü yıl kutlamaları nedeniyle bestelediği "Jubilee Walz" de ilk kez burada çalındı.

Johann Strauss 1899 yılı Mayıs ayında, soğuk algınlığı nedeniyle yatağa düştü. Hastalığı bir türlü atlatamayan ünlü vals kralının zatürre olduğu anlaşıldı. Yataktan çıkamayacak denli hasta olmasına karşın ünlü besteci konser programlarını azaltmayı reddetti. Yatağında bile beste yapmayı sürdürüyordu. Özellikle "Cinderella" adlı bale müziği üzerinde çalışıyordu. Ne yazık ki bu yapıtını bitirmeden, 3 Haziran 1899'da uykusunda yaşama veda etti. Vasiyeti üzerine Viyana'da, çağdaşları Brahms, Schubert ve Beetho-

YucelAksoy@butundunya.com.tr

Çok yoksul bir öğrenci, sıradan gereksinimlerinin giderilmesi özlemiyle yaşıyordu. Ayakkabıları ve giysileri hep kullanılmayacak denli eski olurdu. Yeterince ders çalışmadığının da ayırdaydı ve bunu yaşam koşullarının zorluğuna bağlıyordu. Bir yandan yoksullukla boğuşuyor, bir yandan da tembellik yapmasının sorumluluğunu duyumsuyordu. "Eğer" diyordu, "Güzel giysilerim ve ayakkabılarım olsa çok ders çalışırım."

Gün oldu bu isteklerine kavuştu; fakat derslere karşı tutumu değişmedi. Bir süre sonra "Yaşadığım ev iyi değil" dedi. "Eğer güzel bir evde yaşama şansı yakalarsam derslerimi asla aksatmam."

Zamanla bu isteği de gerçekleşti. Ancak onun tembelliği değişmedi. İsteğini ilerletmeyi sürdürdü. "Deniz manzaralı bir evimiz olursa büyük bir istekle ders çalışırım" demeye başladı.

Şansı onun istekleri yönünde işliyordu, bu özlemi de gerçek oldu. Ders çalışmasını hep yeni koşulların oluşmasına bağlayan öğrenci, bir gün deniz manzaralı evin penceresinden dışarıyı seyrederken, "Aah, ah" dedi ve yakınmasını sürdürdü:

"Şu havada uçuşan, pencereye konan sinekler olmasa ne güzel ders çalışırdım."•

İslamabad radyosunun İngilizce programında spiker İslamabad kentine yağmur yağdığını söyledi. Halk sevinçten bağırıyor, şeyhimizin isteğini yerine getirdiği için Tanrı'ya teşekkür ediyordu.

Yağmur

Arap Körfezi'nde demirlemiş yasemin yüklü kalıyordu, Dade Adası... Sularla iner, dalgalarla sallanır, sabahlara değin geceler yasemin kokardı. Düş gören çocuklara beşik sallanırdı Dade Adası... Karabiber eklenmiş çukulata... Yıldızlı, ak maşlahla sarılı uyurdu Dade halkı, hurmalar altında...

Sevince, kaşıksız sıcak çorba içerdi sevdiğini, ağzı yana yana, izler yüzünde... Unutmaya gelince sıcak kuma yosun kusan denizdi.

***

Montreal'i bırakıp, onsekizinci yüzyılda korsanların yaşadığı masal ülkesine görevli olarak gitme söz konusu olunca üzülmüştüm. Bana görevi öneren Dade Yatırım Bakanı Ahmet Bey işimin zor olacağını söylemişti. Yatırım Ba-

kanlığı görevlilerine para ekonomisini, uzun vadeli yatırım disiplinini öğretmemi istiyordu. "Bu iş için sabırlı olman önemli" dedi. "Çoğumuz "Leb" demeden konunun leblebi olduğunu bili-

riz. Başarı için aceleci zekâ yeterli değil. Beşe değin saymayı bilen çocuğuz; hemen sekize dokuza atlamak isteriz. Altının yedinin varlığını anımsatmanı istiyorum. Bakanlık ileri gelenlerine uzun yolun en kestirme yol olduğunu inandırmak görevin olacak."

Ahmet Bey ülkenin başbakanıydı. Devlet Başkanı Şeyh Hamed'in isteği üzerine yatırım işlerini de ele almıştı. Benim yaşta, şahin burunlu, şahin bakışlı aşiret başıydı.

İlk karşılaşmamızda "Seninle zor bir işe başlıyoruz" demişti. "Gençlere yanlış düşünmeyi

Memleket Özlemi

İlyas Halil

unutturacağız. Ben deneyimsiz olduğum konuyu seninle paylaşacağım. Sen bilgisiz olduğun konuyu korkusuzca kabul edersen çabuk dost oluruz."

"Tolumrak (Tanrı sana uzun ömür versin) Ahmet Bey" dedim. "Kimseden fazla bir şey bilmediğimi şimdiden söyleyeyim. Bizim yaşa gelmiş insan denli bilgim ve deneyimim var. Kimseden fazla bir şey bildiğimi iddia edemem. Aynı zamanda kimsenin benden fazla bir şey bildiğini de sanmıyorum. Bilgimin yetersiz olduğu konudan pek korkum yok. Bilmediğimi bilince soruna çare bulmak kolay olur."

Ahmet Bey elimi sıktı, "Seninle kolay anlaşacağız" dedi. "Bu işi kabul etmeni isterim. Yeni bir ülkeye başlıyoruz. Burada Adem'le Havva'yı dünyaya geldikleri günün saflığında bulacaksınız. Bu insanlarla düşünme yetisini baştan öğreneceksin. Dade'de yeni bir mantık, kumların içinde kumlu bir mantık bulacaksınız."

***

Dade Emirliği'ne gitmeye karar verdiğim gün, yaşamımın en güzel dilimini yaşıyordum. Montreal'de haziran, kent çiçekler içindeydi. Eşimle yaz, çiçek kokuları içinde yuvarlanıp gidiyorduk. Kırkbeş yaşında, Montreal'de az çok göçmen olmaya alışmışım. Yağmurda ıslanmayı, güneşi beklemeyi seviyordum. Soluk alıp vermek eğlenceli bir oyundu kırkbeş yaşın ortasında...

***

Dade ülkesinde hurma ağa-

cında büyüyen iri karpuzla benziyeceğimi biliyordum. Dalın beni taşımayacağı belliydi. Göz çıkaran parmak olacaktım. Bilgisiz olduğunu bilmeyen insana, nasıl bilgi aktaracaktım. Hurmadan sarkan iri karpuz olacaktım. Ha düştüm ha düşüyor olacaktım.

***

Haziran ortası Montreal'den yola çıktım. Karanlıklar içinde karga uçtum, kırlangıç gittim. Amsterdam'da bir gece... Ertesi gece uçağımız küçük bir körfezin kıyısında bir kasabaya indi.

Nefis bir hava, ada kalyon büyüük... Karanlık manolya kokuyordu. Ada Şeyh Hamed'in nohut adası, nohut bir denizin ortasında, bin martılı ak köpüklerin kıyısında idi.

Deniz, kum, köpük şeyhindi. Çöl, develer onun, gök, kuşlar onundu. Oyuncak bir ülkede, oyuncak insanlarla bilmediğimiz bir oyun oynayacaktık.

***

Havaalanında beni bakanlığın ilişkiler görevlisi karşıladı. Otele yerleştirdi. Ertesi sabah körfez avucumun içi yakındı. Deniz pencereme vuruyordu. Hava yeni kesilmiş karpuz, kıyıya vuran dalgalar yeşil yuvarlanıyor, karpuz kokuyordu. Rengi her saat değişir bir gökyüzünde öğleye doğru güneş yumurta sarısı... İlkokul kepi kafamda duruyordu.

Dade Adası yeryüzünde değildi. Gerçek dışındaydık hepimiz, uykusu gelen bir çocuğun dinlediği masala benziyordu günler... Gerçek dışı bir kıyıda, gerçek dışı bir denize bakıyordum.

Ilk gün bakanlığın servis arabası beni otelden aldı. Cadeler palmiye sıralı, her ağacın altında iki Pakistanlı; biri ağaç suluyor, öteki uyuyordu.

Akşam indi, güneş kızıl, deniz yeşil... Mavi koyulaşınca kasaba uyandı, körfez canlandı. Kıyının köpüğü, mavi sesler... Dev bir kolonya şişesi dökülmüş, sokaklar başka ülkelerden insan dolu, başka iklimlerden çiçek kokuyordu.

***

İşe başladığım gün adanın ekonomisini araştırdım. Adanın geliri tek kaynaktan geliyordu. Hazin Dağı'nı kazıp elde edilen kara madeni dış ülkelere satıyorlardı. Satılan her vapur dolusu kara madene karşılık, Dade'ye iki vapur dolusu sarı altın geliyordu.

Kısa bir süre içinde sattığımız maddenin karşılığında aldığımız altın yüzünden altını koyacak yer bulamayacaktık. Hazin Dağı'n olduğu yerde iki misli sarı bir dağ yükseliyordu. Ada kapasitesinden daha fazla mal yüklenmiş gemiye benziyordu. Kısa bir sürede adanın sulara gömülmesinden korkuyordum. Durumu Bakan Ahmet Bey'e bildirdim. Ülkenin ekonomisini düzene sokmadan önce adanın denizin dibine batmasına engel olmak daha önemliydi. Biriken altından kurtulmak için halkı tüketime alıştırmamız gerektiğini söyledim. Ahmet Bey, halkın sıcak kumda ayaklarının yanmaması için Fransa'dan "Chanel" marka sandalet getirtmenin problemi çözeceğini düşündü. Sandaletleri halka parasız dağıttık. Halkın ancak yüzde onu san-

daletleri giydi. Halkı tüketime alıştırmamızın gücünü görünce alt yapıyı geliştirecek yatırım planı hazırlamak gerekti. Devlet başkanımız Şeyh Hamed'in Dade'yi yeşillendirme isteğini düşünerek su projesini ele aldık. Bakan Ahmet Bey adaya su getirmenin yollarını aramamı istedi. Ada için su bulmanın en kısa yolu deniz suyunu arıtmaktı. Başka bir seçenek ise Güney Kutbu'ndan buz dağlarını vapurla çekip getirmekti. Şeyh Hamed su projesini ilginç buldu. "Yağmur durumunu da araştırmanızı istiyorum" dedi.

***

Yağmurların hangi iklim koşulları altında yağdığını araştırmaya, hava durumunu yakından izlemeye başladım. Yağmur bulutlarının hangi etkenler altında yağmura döneceğini bilmek istedim.

Dade Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi dekanı yardımını esirgemedi. Beklenmedik bir gün Bakan Ahmet Bey, "Su projesini Şeyh Hamed halletti" dedi. "Ülkemize atanmış büyükelçileri gelecek hafta yağmur duasına davet etti. Duanın başarılı olması bize bağlı..."

Ülkenin tanınmış hocalarını bakanlığa topladım. Her gün Londra, Paris, Frankfurt meteoroloji raporlarını dikkatle izliyordum. Bakan Ahmet Bey'e, "Bana iki gün izin verin" dedim. "Size yağmur getireceğim. Ancak yağacak yağmurun miktarını garanti edemem. Duamızın başarılı olması için sizden bir iki ricam olacak. Yağmur

duasının Hazin Dağı'nın eteklerinde cuma öğle namazından sonra saat tam 1:00'de okunmasını rica ederim. Duayı Pakistan büyükelçisinin açmasına izin verirsiniz sevinirim."

Perşembe yatsı namazında kentteki tüm Pakistanlılar yağmur duasına davet edilmişti. Her davetliye 25 riyal altın armağan olarak verileceğini, davetlilerin gidiş geliş için otobüs olacağını ilan ettik.

***

Dua günü geldi çatı. Kasaba halkı kamyonlarla, otobüslerle Hazin Dağı'na taşındı. Yerlere, devlet görevlileri, büyükelçiler için acem halıları, halkın oturması için seccadeler, kilimler serilmişti.

Meydanın dört köşesine hoparlörler konmuştu. Yağmur duasını Pakistan büyükelçisi yaptı. Halk ellerinde şemsiye "Ulu Tanrı, ulu şeyhimizin yağ-

mur isteğini karşılıksız bırakma" diye dua ediyordu.

Tam saat 1:00'de Pakistan İslamabad radyosunu açtım. Meteoroloji programını hoparlöre bağladım. İslamabad radyosunun İngilizce programında spiker İslamabad kentine yağmur yağdığını söyledi.

Halk sevinçten bağırıyor, şeyhimizin isteğini yerine getirdiği için Tanrı'ya teşekkür ediyordu. Ertesi gün Şeyh Hamed halka bir milyona yakın altın riyal dağıttı.

***

O günden buyana uzun bir zaman geçti. Dade ile beraber yaşamıştık. Dade'den ayrılırken ben yaşlanmış, gözlerimin feri azalmış, kulağım az duyuyor, bastonsuz yürüyemiyordum.

Dade Adası, iki masal arası gözünü açan çocuk kalmış, gülümsüyordu. •

ilyas.halil@sympatico.ca

Müfettiş, denetim için bir ilköğretim okulunu ziyaret etmişti.

Müdüre çıkıp kendini tanıttıktan sonra birlikte denetime başladılar. En yakın sınıfa girdiler ve beklenmedik bir olayla karşılaştılar. Öğretmen bir öğrenciyi tokatlıyordu. Öğretmen, müdürle birlikte içeri giren kişinin tavırından müfettiş olduğunu anlamıştı; fakat davranışında herhangi bir pişmanlık belirtisi görünmüyordu. Müfettiş, öğretmeni hemen uyardı ve "Ne yapıyorsunuz hocam?" dedi. "Biliyorsunuz ki öğrenci dövme yasak! Bu yasayı göz önüne almıyorsunuz; peki, ya babası size dava açarsa ne yapacaksınız? Sonra uğraşır durursunuz."

Öğretmen öğrenciyi bıraktı ve müfettişe dönerek, "Efendim babasının dava açmayacağına eminim" dedi.

Müfettiş, öğretmenin kendinden bu denli emin konuşmasına çok şaşırıp ve "Bundan nasıl bu denli emin olabiliyorsunuz?" diye sordu. Öğretmen bu soruya kendinden daha da emin biçimde yanıt verdi:

"Çünkü onun babası benim." •

Anne ve Babalardan, Dede ve Ninelerden...

Bu sayfada, anne ve babaların, dede ve ninelerin gönderdikleri fotoğraflar yer almaktadır. Her çocuk ve özellikle her torunun güzel olduğunu bildiğimizden, yayımlanacak fotoğraflarda yalnızca, fotoğrafların güzel çekilmiş olmalarını ve teknik açıdan yayımlanabilir nitelik taşımalarını dikkate alacağız. Fotoğraflarda çocukların ad ve soyadları yanı sıra buldukları kentin adını da lütfen belirtiniz.

Gönderi adresi: *Bütün Dünya*, Manolya 3/11, D: 2, Ataşehir, 81120, İstanbul
e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Emre Özdemir, *Erzincan* ▲

Arda Yıldırım, *Konya* ▲

Eren Karaca, *Kayseri* ▲

Furkan Boray Altıntaş, *Eskişehir* ▲

Kerem Kabaş, *İstanbul* ▲

Murathan Atak, *Ankara* ▲

Çağrı Şerbetçioğlu, *K.Maraş* ▲

Yunus Emre Baltacı, *Şanlıurfa* ▲

Oktay Devenci, *Londra, İngiltere* ▲

Ester Bahar, *İzmir* ▲

Ezgican Menekşe, *Amasya* ▲

İlke Yekta Karamürsel, *Isparta* ▲

Yunus ve İrem Fırtına, *Almanya* ▲

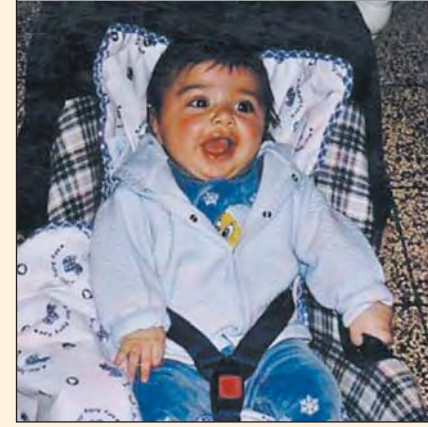
Sena Yalçınöz, *Bursa* ▲

Ömerhan Erekli, *Kocaeli* ▲

Onur Yaşar, *Van* ▲

İmre Cem Yenidoğanay, *Belçika* ▲

Kaan Koltarla, *Bolu* ▲

Bora ve Barış Hekimoğlu, *Bursa* ▲

Tuğba ve Tolga Aksu, *Ankara* ▲

Kerem Boz, *Bartın* ▲

Eylül Çelebi, *Adana* ▲

Satranç, Mantık Bilmece, Bulmaca

Aralık Ayı Yanıtları, Çözümleri

Satranç

Atak: 1. Kxf7+ Fxf7 2. Ve5+# (1... Şg5 2. Vf4+#)
Oyun Sonu: 1. e8V Kxe8 2. Ff8 Ke2+ 3. Şh3 Ke3+ 4. Şh4 Ke4+ 5. Şh5 Ke5+
 6. Şh6 Ke1 7. Fc5 Ke8 8. Şxh7 Kd8 9. Fe7 Kc8 10. Ff8 Kc7 11. Fd6 1-0

Mantık Bilmece

Oturdukları yer	Kişi	Yemek	Tatlı
A	Barış	Pilavlı kaz	Baklava
B	Zeki	Izgara biftek	Kazandibi
C	Vedat	Hindi sarma	Sütlaç
D	Metin	Ördek ızgara	Fıstık sarma
E	Kemal	Izgara balık	Tavuk göğsü

Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	F	A	Z	I	L	H	Ü	S	N	Ü		A	R	A	Ç
2	E	Ğ	E	R		A	R	İ		R	A	H	A	T	İ
3	Y	A	R		İ	Y	E		J	Ü	R	İ		A	N
4	Z		R	E		A	M	A		N	A		İ	M	A
5	A	M	E	T	A	L		Ş	U		B	A	H	A	R
6	H	E		İ	S		T	A	R	L	A	T	A	N	
7	E	T	E	K		Ş	A	R	A	P	N	E	L		A
8	P	A	L		E		R	İ	N	G		Ş	E	M	S
9	Ç		İ	L	L	E	T		Ü		O	K		T	İ
10	İ	Ş	T	E		L	A	N	S	E		E	L	A	M
11	L	İ		M	E	T	R	O		B	E	S	İ		E
12	İ	K	N	A		İ		B	E	R	K		M	İ	T
13	N	E		N	T		N	E	B	U	L	A		A	R
14	G		E		E	G	A	L	E		E		A	N	İ
15	İ	H	T	İ	M	A	L		R	O	R	O		E	K
16	R	O	K		A		A	A		T					
17	L		İ	S	T	A	N	K	Ö	Y					
18	E	R		A	İ	T		A	R	A					
19	R	U	A		K	E	M		E	M					
20	S	K	İ		H	A	İ	N							

Prof. Dr. A. Yüksel Bozer

Mantık Bilmece

Pazar günü yapılan at yarışına en iyi koşan atlar katılmıştı ve yarış çok çekişmeli geçmişti. Aşağıdaki ipuçlarına dayanarak her bir atın jokeyinin adını, numarasını ve kazandığı parayı bulunuz.

İPUÇLARI:

- 1- Atların numaralarının en yüksek ve en düşük olanları en az ve en çok kazandırdıkları parayla uyum sağlamıyordu.
- 2- Sevdalı'nın numarasının basamaklarının toplamı Hüseyin'in bindiği atın numarasının basamaklarının toplamından bir eksikti ki bu atınki de 90 YTL kazandıran atınkinden bir eksikti.
- 3- Coşkun'un numarası Jokey Turgut'un bindiği atın numarasından büyük; fakat kazandırdığı para azdı. Buna karşılık Jokey Adnan'ın bindiği atın numarasından küçük; fakat kazandırdığı para 10 YTL fazlaydı.
- 4- Atılğan'ın numarası Bora'nın bindiği atın numarasından sırada bir üsteydi. Bu atlardan birisi en yüksek, öteki de en düşük parayı kazandırdı.
- 5- Yalnızca bir atın baş harfiyle jokeyinin adının baş harfi birbirinin aynıydı.
- 6- Cengiz'in bindiği atın numarasıyla kazandığı para tabloda aynı sırada bulunuyordu.

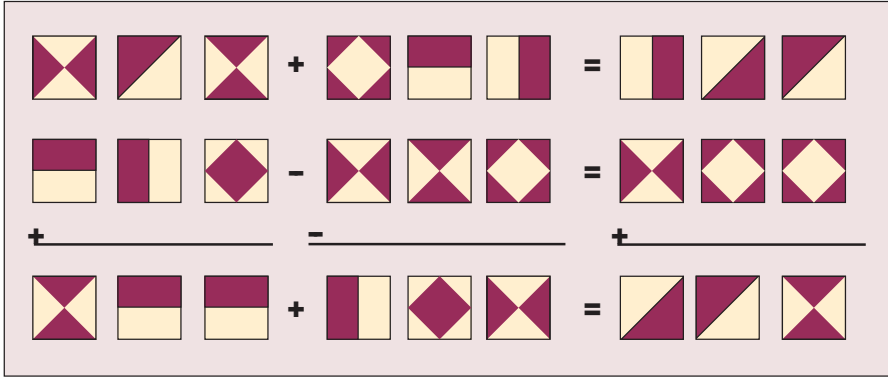
At	Jokey					592	693	711	881	951	60 YTL	70 YTL	80 YTL	90 YTL	100 YTL
	Adnan	Bora	Cengiz	Hüseyin	Turgut										
Atılğan															
Beyzade															
Coşkun															
Hakan															
Sevdalı															
60 YTL															
70 YTL															
80 YTL															
90 YTL															
100 YTL															
592															
693															
711															
881															
951															

At	Jokey	Atın numarası	Kazandırdığı para

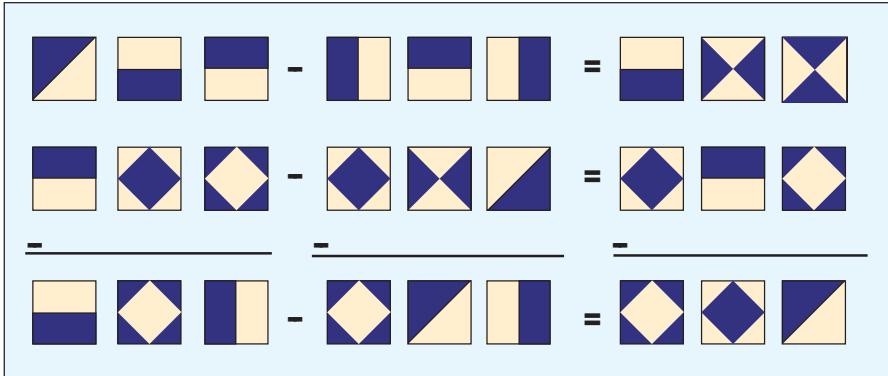
YukselBozer@butundunya.com.tr

Cahit Batum

Kareler ve Rakamlar

Lütfen dikkat edin: 0-9 arasındaki rakamlar,
her soru grubunda değişik biçimlerle simgelenmektedir.

Cahit Batum'dan "Kareler ve Rakamlar"ın Aralık Ayı Çözümü:

$$\begin{array}{r}
 218 + 406 = 624 \\
 + 324 - 215 = 109 \\
 \hline
 542 + 191 = 733
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 791 - 357 = 434 \\
 - 428 - 106 = 322 \\
 \hline
 363 - 251 = 112
 \end{array}$$

CahitBatum@butundunya.com.tr

Şiar Yalçın

Briç

1. SEYREK RASTLANAN BİR SKUİZ

♠ AR5
♥ D98
♦ RD9876
♣ A

K
B D
G

♠ DV10
♥ V107
♦ A2
♣ RDV109

Güney   Kuzey
1 SA   6 SA

Güney, üç onlusu ve kuvvetli beşli rengiyle, haklı olarak, 14 onör puanını normal sanzatu açışı (15-17) için yeterli görmüştür. Kuzeyin 18 puanı ve güzelce altılı rengiyle şleme sıçraması ise normaldir. Gerçi daha sofistike bir konuşma sekansı belki de iki kesin kör kaybıyla şlem oynamanın önüne geçebilirdi.

Batı pik ikilisini çıkar. Bu isabetsiz (ama sizin için çok talihli) çıkıştan bakalım istifade etmesini bilecek misiniz?

Cevap: İlk eli yerden aldınız, trefl asını debloque ettiniz ve karo asını çektiniz. Ama Doğu karoya uymayınca büyük bir şok geçirdiniz! Çünkü 12 el yapabilmek için en az dört karo lövesine ihtiyacınız vardır. Buna göre, şu veya bu şekilde dört karo yapmanız gerekecektir. Nasıl mı? Beş metr treflinizi çekip yerden iki karo ve bir kör atın. Arkasından, elde kalmak üzere iki sağ pikinizi çekin. Batı bu safhada üç karo muhafaza edebilmek için (varsa) kör asını veya ruasını tekleme zorundadır:

♠ ---
♥ D
♦ RD9
♣ ---

K
B D
G

♠ ---
♥ V107
♦ 2
♣ ---

Şimdi karo oynayın ve Batının oturmak zorunda olduğu küçük onörü damla alıp rakibinizi körle yatırın! Batı yerin çatalına doğru karo dönmek zorunda kalır...

İşte ellerin dağılımı:

♠ AR5 ♥ D98 ♦ RD9876 ♣ A	<table border="1" style="text-align: center; width: 40px; height: 40px;"><tr><td></td><td>K</td><td></td></tr><tr><td>B</td><td></td><td>D</td></tr><tr><td></td><td>G</td><td></td></tr></table>		K		B		D		G		♠ 843 ♥ R6432 ♦ --- ♣ 65432
	K										
B		D									
	G										
♠ 9762 ♥ A5 ♦ V10543 ♣ 87											
♠ DV10 ♥ V107 ♦ A2 ♣ RDV109											

2.

CEBREN VEYA HİLE İLE

♠ A64 ♥ 542 ♦ 1072 ♣ RD98	<table border="1" style="text-align: center; width: 40px; height: 40px;"><tr><td></td><td>K</td><td></td></tr><tr><td>B</td><td></td><td>D</td></tr><tr><td></td><td>G</td><td></td></tr></table>		K		B		D		G		♠ 875 ♥ ARDV103 ♦ A98 ♣ A
	K										
B		D									
	G										
Batı 2 Pik Pas	Kuzey Pas 3 Trefl	Doğu Pas Pas	Güney Kontr 4 Kör...								

Güney önce kontr sonra 4 Kör demekle elinin kuvvetli (16+ puan) olduğunu göstermiştir. Öyle olmasaydı doğrudan 4 Kör derdi.

Batı pik ruasını çıkar. Nasıl oynamanız gerekir?

Cevap: İlk eli aldığınız takdirde, kazanmak için dışarıdaki kozların mutlaka 2-2 olması gerekir. Aksi takdirde yerin RD trefline ulaşamayarak dokuz elde kalırsınız. Ama bu durum Doğuya bir tuzak kurmanıza engel değildir. Bunun için de ilk eli BAĞIŞLAYIN! Batı büyük bir olasılıkla pik damıyla devam edecektir ve ası koyduğunuzda Doğu çakacaktır (Batı zayıf 2 ile açtığına göre piki altılı ve dolayısıyla Doğununki tektir). Her dönüşü elden alır, trefl asını deblöke eder ve üçüncü körle (5'li) yere geçerek iki metr treflinize kayıp karolarınızı kaçar, böylece on el alırsınız! Boşuna bir pik verdiniz ama karşılığında bir yerine üç trefl yaptınız. Doğunun yerinde en kuvvetli bir oyuncu bile niyetinizi sezip pik asına çakmaya yanaşmamakta zorlanacaktır.

İşte dört elin dağılımı:

152

♠ A64 ♥ 542 ♦ 1072 ♣ RD98	<table border="1" style="text-align: center; width: 40px; height: 40px;"><tr><td></td><td>K</td><td></td></tr><tr><td>B</td><td></td><td>D</td></tr><tr><td></td><td>G</td><td></td></tr></table>		K		B		D		G		♠ 2 ♥ 986 ♦ RV43 ♣ V10762
	K										
B		D									
	G										
♠ RDV1093 ♥ 7 ♦ D65 ♣ 543		♠ 875 ♥ ARDV103 ♦ A98 ♣ A									

Kaybedecek hiçbir şeyiniz yok gibidir. Çünkü kozların 3-1 olmasına rağmen kazanabilmek için tek bir ihtimal vardır: üç kozun Doğuda olması ve tek pikinin yanı sıra RDV sek şeklinde 3 de karosu olması!

3.

KOLAY BİR 3 SA

♠ D54 ♥ 732 ♦ R108 ♣ ADV9	<table border="1" style="text-align: center; width: 40px; height: 40px;"><tr><td></td><td>K</td><td></td></tr><tr><td>B</td><td></td><td>D</td></tr><tr><td></td><td>G</td><td></td></tr></table>		K		B		D		G		♠ RV32 ♥ AR ♦ AD4 ♣ 10642
	K										
B		D									
	G										
Doğu 1 Kör	Güney 1 SA	Batı Pas	Kuzey 3 SA								

Batı kör dokuzlusunu çıkar. Nasıl oynarsınız?

Cevap: Pik ası ve trefl ası mutlaka Doğuda olmalıdır çünkü dışarıda sadece 11 puan vardır! Sizin ise sadece 6 kesin eliniz vardır. Onun için iş isten geçmeden üç el daha sağlamanız gerekir. Eli Doğuya geçirmeden yerden küçük bir pik oynayın. Doğu asını alırsa üç pik sağlarsınız ve sorun kalmaz.

Küçük verirse bir pik yapar ve hemen trefle girerek körünüz yıkılmadan iki el daha sağlarsınız.

Pik oynamak için yere karoyla ya da trefl asıyla geçebilirsiniz. Ama trefl asıyla geçmek biraz daha iyidir. Çünkü trefl ruası mutlaka Doğudadır ama zayıf bir ihtimalle de olsa sek olabilir.

İşte dört elin dağılımı:

♠ D54 ♥ 732 ♦ R105 ♣ ADV9	<table border="1" style="text-align: center; width: 40px; height: 40px;"><tr><td></td><td>K</td><td></td></tr><tr><td>B</td><td></td><td>D</td></tr><tr><td></td><td>G</td><td></td></tr></table>		K		B		D		G		♠ A109 ♥ DV10854 ♦ V2 ♣ R5
	K										
B		D									
	G										
♠ 876 ♥ 96 ♦ 97653 ♣ 873		♠ RV32 ♥ AR ♦ AD4 ♣ 10642									

SiarYalcin@butundunya.com.tr

Mustafa Yıldız

Satranç

MERKEZDE AYRIK PİYON (İZOLE VEZİR PİYONU)

Birçok önemli, tipik pozisyonda, tahtanın merkezinde (“d” dikeyinde) izole piyon yapıları bulunur. Birçok açılış ve açılış sistemi izole vezir piyonu konumuyla sonuçlanır: Kabul Edilmeyen Vezir Gambiti, Tarasch Savunması, Nimzowitsch Savunması'nın 4. e3 O-O 5. Fd3 d5 6. Af3 c5 7. O-O, d4'te piyon değişiminden sonra veya 7... Ac6 8. a3 cxd4 9. exd4 dxc4 10. Fc4 Fe7 devam yolunda, Karo-Can Savunması (Panov Atak), Fransız Savunması (Tarrasch Devam Yolu), Sicilya Savunması 1. e4 c5 2. Af3 a6 3. c3 d5 4. exd5 Vxd5 5. d4...

İzole vezir piyonuna sahip olan taraf, açık ve/veya yarı açık “c” ve “e” dikeylerine hakim olduğundan aletlerini geliştirmekte zorlanmaz. e5 (e4) ileri karakolu önemli rol oynar. Tüm bunlar izole vezir piyonunun artılarıdır. Merkezdeki ayrık piyonun temel yetersizliği, piyonun önündeki kareye rakibin hakim olduğu konumlarda izole vezir piyonunun aletle korunmak zorunda kalınmasıdır.

Botvinnik-Zagoryansky, Sverdlovsk, 1943

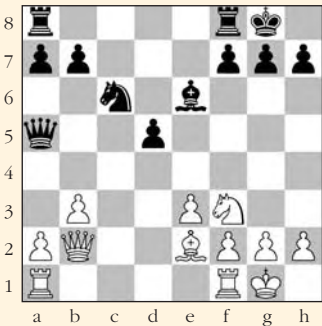
1. Kfd1 Kfd8 2. Kd2 Kd7 3. Kad1 Kad8 4. h3 h6 5. Ae5 Axe5 6. Vxe5 Vc5 7. Ff3 b6 8. Vb2 Kc8 9. Ve5 Kcd8 10. Kd4 a5 11. g4!

Siyah aletlerin pasif konumundan yararlanan beyaz, hücumu geçiyor.

11... Vc6 12.g5 hxg5 13.Vxg5 f6 14. Vg6 Ff7 15. Vg3 f5? Pozisyonun iflası. 16. Vg5 Ve6 17. Şh1 Ve5 18. Kg1 Kf8 19. Vh6 Beyazın inisiyatifi, belirleyici.

Ayrık piyona sahip olan taraf, oyun sonunda zorluklarla karşılaşır. Beyaz karelerde hareket eden file karşı d5 piyonunu bloke eden kuvvetli at, en olumsuz kuvvet oranını oluşturuyor.

Konuyla ilgili olarak siyahın örnek savunma yaptığı Flohr-Capablanca 1935 oyununu incelemekte yarar var.

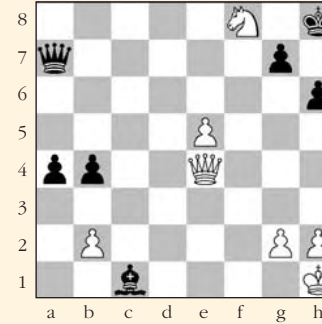
ZEHRA TOPEL 2007 BAYANLAR ŞAMPİYONU OLDU

9-16 Kasım tarihlerinde Ankara Atatürk Satranç Merkezi'nde oynanan Türkiye Bayanlar Şampiyonası'nı 7/6,5 puan ile WFM Zehra Topel kazandı. 2006 16 Yaş Altı Avrupa Şampiyonu WFM Kübra Öztürk 6 puan ile ikinci olurken 5 kez Türkiye şampiyonluğunu kazanan Betül Cemre Yıldız 5,5 puan alarak üçüncü oldu.

Zehra Topel-Nilüfer Çınar Çorlulu

1. d4 d5 2. Af3 Af6 3. c4 c6 4. e3 Ff5 5. Ac3 e6 6. Fe2 Fd6 7. O-O Abd7 8. b3 Ae4 9. Fb2 g5 10. Axe4 dxe4 11. Ae5 Kg8 12. Fg4 Fxg4 13. Vxg4 Af6 14. Ve2 g4 15. Kfd1 Ve7 16. c5 Fe7 17. b4 Ad5 18. b5 f5 19. bxc6 bxc6 20. Va6 Ab4 21. Va4 Fxe5 22. dxe5 Ad3 23. Vxc6+ Şf7 24. Bd4 Kac8 25. Va4 Kg8 26. c6 Kc7 27. Kd2 Kde8 28. Kc2 h5 29. Kb1 h4 30. Şf1 g3 31. fxg3 hxg3 32. h3 Vg5 33. Kb7 f4 34. Vxa7 Vd8 35. Fb6 Axe5 36. Kxc7+ Şf6 37. Kf7+ Axf7 38. Fxd8+ Kxd8 39. c7 Kd1+ 40. Şe2 Kg1 41. Vd4+ Şf5 42. Kc5+ 1-0

DÜNYA ŞAMPİYONU NASIL MAT OLDU?

34... Ve3?? Kramnik'ten “kendi gelen” hamlesi

Yandaki konum, Dünya Şampiyonu Kramnik'le güçlü bilgisayar programı Deep Fritz 10 arasındaki maçın 2'nci oyununda 34'üncü hamlede oluştu. Hamle sırası siyah taşlarla oynayan Kramnik'te. 1'inci oyunu başa baş bir oyunla berabere bitiren şampiyondan bu konumda beklenen doğal hamle: Şg8. Ama o da ne! Kramnik, vezir kanadındaki piyon üstünlüğüne güvenerek vezirleri değişmek niyetiyle Ve3 oynuyor. Makine, bu hatayı affetmiyor. 35. Vh7+ oynayıp dünya şampiyonunu mat ediyor.

Bu sayımızda başladığımız “Kendi Gelen” köşemizde taraflardan birinin ?? hamlesini vereceğiz, rakibin kazanç hamlelerini siz bulacaksınız. Çözümler 128'inci sayfamızdadır.●

MustafaYildiz@butundunya.com.tr

ATAK

Carlsen-Morozevich, 2006

Beyaz kazanır

OYUN SONU

Del Rio, 1750

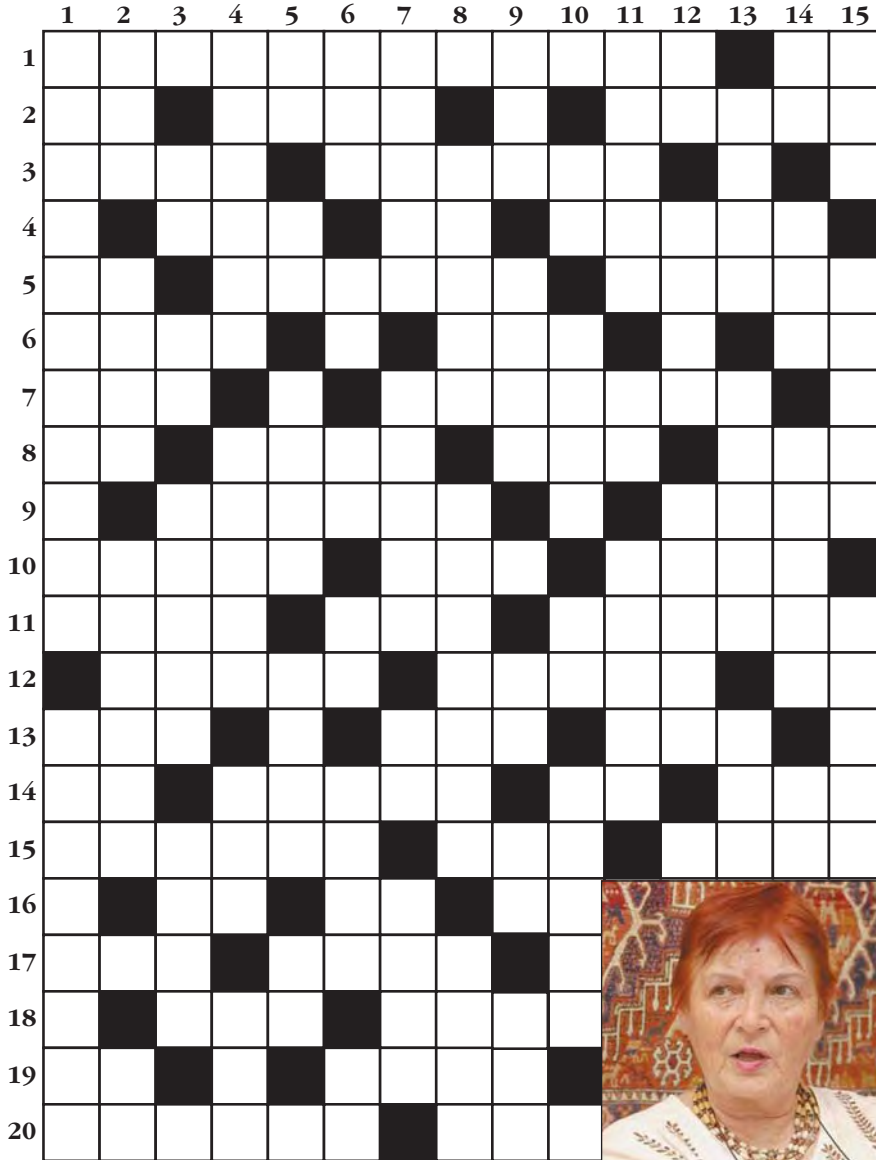
Beyaz kazanır

KENDİ GELEN

X3D Fritz-Kasparov, 2003

32... Kg7??

Filiz Leloğlu Oskay

Bulmaca

SOLDAN SAĞA: 1) Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği başkanı olan fotoğrafta görülen, tıp profesörü. - Duman lekesi. 2) Küçük bitkilere verilen ortak ad. - Pirinç rakısı. - Tuluat tiyatrolarında oyundan önce kadın sanatçıların şarkı söyleyip dans ederek yaptığı gösteri. 3) Gösteriş, şatafat. - Yapıların duvar ve tavanlarına süslemeler yapan usta, bezekçi. 4) Valide, anne. - Lityumun simgesi. - Kanuni. 5) İskambilde bir kağıt. - Adapazarı'na bağlı bir ilçe. - Orta oyununda ve Karagöz'de sarhoş. 6) Bir eksenin döndürdüğü tekerlek biçimindeki makine parçası. - Bir bağlaç. - Bir olumsuzluk eki. 7) Yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş. - Katıksız duruma getirmek. 8) Nobelyumun simgesi. - "Büyük ...." (Turgut Uyar'ın şiir kitabı). - İslanıldığı zaman kolayca biçimlendirilebilen yumuşak ve yağlı toprak. - İsviçre'de bir ırmak. 9) İstanbul'un bir ilçesi. - Kamu. 10) İşçi. - Soğurma, emme. - İyi ahlak. 11) Anasondan yapılan bir içki. - "..... Fleming (James Bond'un yaratıcısı). - Gelirler. 12) Bir mantarla bir su yosununun ortak yaşamasıyla ortaya çıkan bitkilerin genel adı. - Sıvı maddeleri taşımada kullanılan, silindir biçiminde, metalden büyük kap. - Endonezya'nın plaka işareti. 13) Herhangi bir kas kümesinin irade dışı hareketi. - Bıçak, kılıç gibi kesici araçların kabı. - Korkuluksuz deniz ya da ırmak taşıtı. 14) Bir seslenme ünlemi. - Döküm ve alaşımlarda kullanılmaya elverişli bir element. - Berilyumun simgesi. - İsyankâr. 15) Gereken yiyecek ve içecek şeyler, azık. - Doğu Anadolu ile Azerbaycan'da çalınan bir çalgı türü. - Kütahya iline bağlı bir ilçe. 16) Yeteri kadar olmayan. - Yunan alfabesinde bir harf. - Baryumun simgesi. 17) Bir şeyin fiyatını artırma. - Asıl adı Buhurizade Mustafa Efendi olan Türk bestekarı ve şairi. 18) Genellikle midenin bozulmasından ötürü dilde oluşan beyaz tabaka. - Mersin'de bir petrol rafinerisi. 19) Kimi görevleri yürütebilmek amacıyla kurulan, sürekli ya da geçici olarak konaklanılan yer. - Astıma da yol açan, "Mite" adı verilen çok küçük bir böcek türü. 20) Genellikle dört yıl süren üniversite ya da yüksekokul öğrenimi. - Kimyasal enerjisi elektrik enerjisine çeviren araç, batarya.

YUKARIDAN AŞAĞIYA:
1) "Bekle Beni", "Türküleri Ege'nin", "Delikanlıya" adlı albümleri bulunan, tiyatro ve belgesel müzikleri de yapan ses sanatçımız. - Kendi durumundan daha aşağıdaki bir durumu kabul etme. 2) Giysileri düzeltirmeye yarayan bir ev gereci. - Bir tür terlik. - Devlet gelir ve giderlerini yöneten kuruluş. - Bir nota. 3) Kiloamperin simgesi. - Eski Mısır'da bir tanrı. - Kokulu bir baharat. - Serüvene düşkün kadın. 4) Nakış işlemek için gergef gibi kullanılan tahtadan çerember. - Tavsiye. - Çıplak toprak. - "..... Güler" (fotoğraf sanatçımız). 5) Namus. - Beyaz. - Bir geometrik şekil. - Arzu, istek. - Sahip. 6) Eski dilde ekmeç. - Şaşma belirten ünlem. - Satrançta bir taş. - Küçük mağara. - Sözüünün eri olan. - Bir kürk hayvanı. 7) Genellikle ölçü aletlerinde gösterge çizelgesi. - Tayin. - İlgî eki. - Bir tarım aracı. 8) Köy muhtarı yardımcısı. - Dikdörtgen masa üzerinde küçük toplan belirli deliklere sokmak ya da bu deliklere girmesini önlemek amacıyla dayanan oyun. - Paylama, azarlama. 9) Tibet sığırı. - Soğukla sıcak arası. - Tarla sınırı. - Eski dilde su. - İran'dan geçerek Kuzey Hindistan'a yerleşen halk ya da bu halktan olan kimse. 10) Dünyanın uydusu. - Ahlakla ilgili. - Kekliğin boyundaki halka. - Kol. 11) Gündüzle gece arası. - Mililitrenin kısa yazılışı. - Çeşitli renk ve büyüklükteki karelerden oluşan kumaş. 12) Sodyumun simgesi. - Güzel ötüşlü bir kuş. - Bir ilimiz. 13) Bir kişiyi övmek için yazılan şiir. - Eski dilde ay. - Mikroskop camı. 14) Köpek. - Küçük bir limon türü. - Elektrikte akım birimi. - Tavla da bir sayı. 15) Sülale. - Afrika'da bir ülke. - Yemeğin suyu. •

FilizOskay@butundunya.com.tr

Bize Gönderilen

Kitaplar

Tümüyle kitapseverlere yönelik bu bölümümüzde, yeni yayımlanan kitapların duyurumu yapılmaktadır.

Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli

Prof. Dr. Suna Kili
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Atatürk'ün "Devrimin hedefini kavramış olanlar daima onu korumaya muktedir olacaklardır" sözüyle başlayan kitap 1981 yılında Türkiye İş Bankası Siyasal Bilim Büyük Ödülü'nü almıştı. Yenilenen baskısında Atatürk'ün ölümünden 2006 yılına uzanan dönem de ayrıntılı biçimde irdelenerek karanlıkta kalan gelişmelere ışık tutarak aydınlatıyor. Atatürk Devrimi konusunda önemli bir kaynak olan yapıtta Rum, Ermeni girişimleri, azınlıklar sorunu, AB, Kıbrıs, Cumhuriyet, demokrasi, küreselleşme gibi son zamanlarda sık sık gündeme gelen buzdüğünün üst bölümü gi-

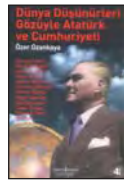

bi görünen kavramların altındaki dev tabaka gösteriliyor.

Dünya Düşünürleri Gözyle Atatürk ve Cumhuriyet

Özer Ozankaya
Türkiye İş Bankası Yayınları

"Fransa'dan Azerbaycan'a, Rusya'dan Senegal'e, ABD'den Kenya'ya, Romanya'dan Tunus'a alanlarında ad yapmış 43 düşünürün gözünde Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti nedir?", "Türkiye, dışarıdan nasıl görünüyor?" gibi sorulara yanıt arayan ve cumhuriyetin 75'inci yılında televizyon için hazırlanan bu çalışma yoğun istek üzerine kitaplaştırıldı. Atatürk'ü ve açtığı çığırını öğrenmek isteyenlere...

Bir Kadın, Bir Ses Türkiye'de Bir Kadının Varolma Savaşı

Doğan Cüceloğlu
Remzi Kitabevi

Saniye Çelik'in, bir imza gününde, kendisine armağan olarak verdiği şiirle, Silifke mezarlığında yatan annesini anımsayan Doğan Cüceloğlu annesinin ve Saniye Çelik'in şahsında Türkiye'de kadının var olma savaşını kitaplaştırıp iletişim bozukluğumuzun ilişki bozukluğu boyutunu gözler önüne seriyor. Cüceloğlu, "Saniye Çelik'le konuşmamı sanki rahmetli annem benden istedi" dediği Saniye Çelik'le ilgili şunları anlatıyor:

"Dinlediğimde, Saniye'nin acıları, yalnızlığı, içinin burukluğu annem Zehra'nın yaşamını anımsattı. Toroslar'ın bir köyünde doğan Saniye'nin zorluklar, engeller, imkansızlıklar ve acılarla dolu öyküsü aynı zamanda toplumumuzdaki birçok kadının da ortak kaderi. Saniye 'erkek gibi bir kız' olup babasının gözüne girerek okula gitmeyi başarmıştı; ama tüm mücadelesine rağmen kocasının iç dünyasına girmeyi, onun can yoldaşı olmayı başaramadı. Kocasını Saniye'yi kendinden hep uzak tuttu. Otuz yılı aşkın evliliğinde kendi adını kocasının ağzından bir kez bile duymayan Saniye, 'Acaba ben gerçekten yok muyum?' kuşkusuna kapıldı. Tüm duygularını ve özlemlerini şiire döktü. Sadece

kendi için değil, bu ülkenin tüm kadınları için yazdı."

Renk Dünyamız 101 Kompozisyon 101 Yorum

Gültekin Çizgen
Say Yayınları

Ülkemizin seçkin fotoğraf sanatçılarından Gültekin Çizgen "Pazardan aldım bir tane eve geldim bin tane" denilecek yeni bir çalışmasıyla okur karşısında. Daha önce "Türk Fotoğrafında 101 Kompozisyon 101 Yorum" kitabıyla siyah beyaz fotoğraflar üzerinde çalışan Çizgen bu kez, renge eğilerek 101 fotoğraf sanatçısının yapıtını 101 yorumla sunuyor. Bir karma fotoğraf sergisini gezerken, renk, fotoğrafın gelişimi, değişimi, renkli fotoğraf, fotoğrafta renk, ülkemizde ilk dönemlerde renkli teknik, renge eğilenler, renkle çalışanlar, renk dünyamız, renkçiler, fotoğrafta kuram konularında da bilgiler ediniyorsunuz. Gültekin Çizgen, "Dört mevsimin aynı anda yaşadığı ülkemiz Türkiye, etnografik ve antropolojik özelliklerine çok renkli bir yaşam dünyası sergiler. Ve bu da fotoğrafımızı zenginleştiren büyük bir platodur. Fotoğraflar üzerinde durmalıyız. Ülkemizde tek tek fotoğraflar üzerinde düşünmek pek rastlanmayan bir şeydir. Herşey bir fotoğraf üzerinde düşünmekle başlıyor. Eksik tarafımız da budur" diyor. •

**Bir
Fotograf**

**Bin Sözcüğe
Bedeldir**

Gönderi: İlker Kırmızı, Ankara

Diyaliz malzemelerinde kalite güvencesi.

Vaksan, ileri tip merkezlerinin laboratuvar cihaz ve malzeme gereksinimleri için güvenilir çözümler üretiyor.

Vaksan, böbrek sağlık merkezlerinin

- Diyaliz Sarf Malzemeleri,
  - Diyaliz Koltukları,
  - Mikrovasküler Laser Dopler Perfüzyon Ölçme Cihazları
- için dünyanın en iyi markalarıyla işbirliği yapmaktadır.

Vaksan, hizmet ve güvence önceliklerini Başkent Holding çatısı altında sunuyor.

Vaksan Sağlık Tesisleri

Laboratuvar ve Sağlık Malzemeleri Tic. ve San. A. Ş.
11. Sokak No: 40 / 6, 06490 Bahçelievler Ankara
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43
Faks: (0312) 212 05 23

www.baskentholding.com.tr

TÜRK RESSAMLARI: HİKMET ONAT

KURBAĞALIDERE

Hikmet Onat, 1882 yılında İstanbul'da doğdu. 1903 yılında Deniz Harp Okulu'nu bitirdi. Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi'ne girerek 1910 yılında mezun oldu. Aynı yıl açılan Avrupa sınavını kazanarak Paris'e gitti. Cormon Atölyesi'nde dört yıl eğitim aldı. Yurda dönüşünde Galatasaray Lisesi'ne resim öğretmeni olarak atandı. Bir yıl sonra Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi'ne atölye öğretmeni olarak verildi. 1949 yılında bu okuldan emekliye ayrıldı. Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin bir üyesi olarak Galatasaray sergilerine katıldı. 1977 yılında yaşama veda eden Ressam Hikmet Onat, İzlenimci sanat anlayışını benimsemiştir.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320